

**Kohila
tõrjub Rail
Balticu
jaoks
valitud
trassi. Lk 5**

**Ministeerium
tõrjub
veefirmade
nurinat. Lk 6 ja 7**

**Rõa küla -
turvaline
elupaik. Lk 10 ja 11**

**Hambaarst Marje
Nahkur ühegi hamba-
probleemi ees hirmu
ei tunne. Lk 12-13**

Koduloolane
**Velise Rosenthalide
kadunud maailm
Lk 17 ja 18**

OÜ KÜLMALINE
**SÕIDUKITE
kliimaseadmete
kontroll ja
täitmine.
Lepi aeg kokku!**
Tallinna mnt. 50, Rapla
www.kulmaline.ee
Tel 533 01 720

RAPLAMAA Sõnumid

KOLMAPÄEV, 10. juuni 2015 Nr. 23 (2877)

Sõltumatu nädalaleht |

www.sonumid.ee | Hind 1.85 €

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni 31.07.2015 või kuni kaupja jätkub!

**SNICKERS Workwear
ripptaskutega piraadipüksid.**
2/3 pikkusega püksid sobivad
hästi just soojadesse tingimustesse.
Valmistatud kergest ja hingavast
Rip-Stop materjalist. Cordura®
tugevdustega põlvekaitsmetaskud
ja nutikas lõige tagavad
vastupidavuse ja mugavuse.
Rohked taskud võimaldavad
kõike vajalikku kaasas kanda.
Materjal: 65% polüester,
35% puuvill.
Värv: hall/must

TAMREX

**Püsivalt
lahe!**

* SNICKERS Workwear lühikeste
või 2/3 pikkusega tööpükste ostuga
saad **KINGITUSEKS**
SNICKERS Workwear elastse vöö
(art 9025/2000 beež).

TASUTA

SNICKERS Workwear
elastne vöö
9025/2000
Kingituse väärtus **17 €**

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

UUS KAUPUS!

TALLINN Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35
TARTU Aardla 114, Ringtee 37a
PÄRNU Riia mnt 169a, Savi 3
RAKVERE Pikk 2
VIJANDI Riia mnt 42a
JÕHI Tartu mnt 30
VÕRU Piiri 2
VALGA Vabaduse 39
NARVA Tallinna mnt 19c
HAAPSALU Ehitajate tee 2a
PAIDE Pikk 2
JÕGEVA Tallinna mnt 7

Juhtkiri

Raplamaa melunädalad ja mälestusöö

Pikale veninud jahedast kevadest hoolimata on Raplamaa suvi hoogsalt alanud. Eelmisel nädalavahetusel oli Kohila öiste tundideni Kaparocki päralt, Kaius peeti valdade suvemänge ja Raplas jooksid sajad jooksuhullud puhanguti puid langetanud tuult trotsides Selveri kolmandat jooksu. Korraldajad on ilmselt rahul, sest rahvast jagus igale poole ja plaanitu laabus enam-vähem nii nagu oli ette nähtud.

Ühed ei olnud jõudnud veel kokkuvõtteidki teha, kui teised juba uusi ettevalmistusi alustasid. Järgmine nädalalõpp läheb suuresti põhikoolide lõpuaktuste tähe all. Laupäeval aga kogunetakse Raplasse melumessile. Sõnumite lugeja leiab tänasest lehest täpsemad juhised ja saab teada, mida uut seekord pakutakse. Ja uutmoodi asju on! Tõeline messikülaline varub ilmselt mitu-mitu tundi vaba aega, et näiteks kas või ainult Rapla avatud aedade lood endale selgeks teha. Kuid see pole muidugi kaugeltki kõik, mida korraldajad pakkuda on otsustanud.

Kui peaks juhtuma, et keegi mingil põhjusel laupäeval Raplasse ei jõua, tasub järgmisel päeval sõita Atla mõisa pühapäevalaada. Kahetseda ilmselt ei tule.

Eraldi tuleb aga tähelepanu juhtida 13. juuni hilisõhtul algavale Raplamaa mälestustulede ööle. Aastate eest Kärü raudteejaamas kitsamas ringis alguse saanud 1941. aasta juuniküüditamise ohvrite mälestamise tava on nüüdseks jõudnud kõigisse Raplamaa raudteejaamadesse. Kõikjal süüdatakse küünlaid ja meenutatakse sündinut. Kärus osalevad tulede süütamise tseremoonial välisminister Keit Pentus-Rosimannus ja Kristiina Ehin ansambliga Naised Köögis.

Ja siis varsti on taas käes aeg ennast Rapla kirikumuusika festivalile asutama hakata.

Tegusat ja valikuterohket suve meile kõigile!

Raplamaa mälestustulede öö alguse kellaajad

**Kell 22.00 Kohilas
Eidaperes**

**Kell 22.45 Kärus
Kell 23.05 Viliveres
Kell 23.10 Hagudis**

**Kell 23.15 Raplas
Lohul**

**Kell 23.33 Keavas
Kell 23.43 Lelles**

Ajaleht 64 aastat tagasi

Miks ei ole Raplas sigarette

3. juulil 1951 kurjustas Ühistöö vahendusel keegi E. Sirkas: „Juba kauemat aega pole Rapla tarbijate kooperatiivi peakaupluses ega ka teistes kauplustes müügil sigarette „Priima“ ja „Taiga“. Ka paberosside sortiment on väga piiratud, eriti just odavate osas. Nii pole pikemat aega juba paberosses „Sport“, „Staadion“ jt, kuna samal ajal naaberrajoonides on küllalt.

Juhtivad seltsimehed Rapla TK Rajooni Liidus ja Rapla kooperatiivis, tarbijad nõuavad, osutage senisest suuremat tähelepanu Raplas asuvate kaupluste varustamisele suurema valiku tubakatoodetega, mis igati rahuldaks tarbijaskonna soove ja nõudeid!“

Selgitus tuli 10. juuli lehes:

„Vastuseks ajalehes Ühistöö ilmunud kriitilisele artiklile, teatab Rapla Tarb. Kooperaatiivide Rajooniliidu juhatus, et Rajooniliit on pöördunud tagajärjekalt tubakatoodete hankimiseks teiste rajoonide kooperatiivide poole. Ka on Rajooniliidu juhatus teinud ETKVL-ile esilduse 1951.a III kvartalis Rapla kooperatiividele täiendava tubakatoodete fondi eraldamiseks.“

Olid ajad! Tänapäeval ei tuleks kellelgi pähe nuriseda selle üle, et tubakatoodete sortiment on kuidagi kesine. Kuuekümmne aastaga oleme jõudnud arusaamisele, et tegelikult on suitsetamine pähh ja isegi need, kes seda veel avalikult ei taha tunnistada, häbenevad paha harjumust ikkagi ja oma õigusi kusagil nõudma ei hakka.

Südamelt ära

Kaunid inimesed

Stina Andok

Ei tea, kas ongi nii või mulle vaid tundub, aga viimasel ajal justkui tuleks igast uksest, aknast ja suust vaid negatiivsust.

See ei ole midagi tavapäratut, et uudisekanalid meid kõige värskema õudusega kostitavad, aga näib, et nii paljud on justkui ärkvele raputatud pagulaste küsimusega ja roolijoodikute julmusega. Kaalusin pikalt, kumba neist teemadest täna puudutan, ja otsustasin, et ei puuduta kumbagi. Kahtlemata on need mõlemad olulised, aga keegi peab ju vahel ka tühistest ilusatest asjadest kirjutama. Olgu see siis täna mina.

Aiaomanikul on igal aastajal tegevust. Tean seda, kuna olen isegi aiaomanik. Seda enam imetlen ma suurepäraseid kauneid aedu. Neid leidub vägagi palju Rapla maakonnas. Usun, et nii mõnigi aiaomanik tahaks teinekord mõnda aeda lähemalt uurida,

seal jalutada ja omanikuga vestelda, et uurida, kust mõni taim või idee pärineb.

Mõni aasta tagasi avanes mul see suurepärase võimalus Kauni Kodu konkursi ajal. Igal aastal on ka Raplamaa Sõnumid ikka konkursi ja osalisi jälginud ning nendest kirjutanud. Ühel aastal sain mina selle auväärt ülesande. Ringkäigul avanesid mulle kaunite aedade kaks poolt. Ühel pool ongi need aiad ise. Olgu nad siis modernsed, vanamoelised, natuke metsikud või peensusteni viimistletud – ikkagi võrratult ilusad. Teisel pool on aga inimesed nendes aedades.

Ei pea asjatundja olema mõistmaks, et aeda ei loo ühe kevadega. Selleks, et aed oleks ühtviisi kaunis ja tarvilik, on vaja fantaasiavõimet, et lõpptulemust enda vaimusilmas näha, teadmisi ja oskusi

Mitte ainult aiad, vaid just kodud, need inimesed ja nende lood jäävad meelde.

sobitada õiged taimed õigel ajal õigesse mulda kasvama panna, silma, et lõpptulemus harmooniline jääks ja loomulikult siirast soovi aias askeldada.

Igal aial on oma saamise lugu. Kaunite kodude konkursiga seoses külastatud

kodud jäävad mulle ilmselt igaveseks meelde. Mitte ainult aiad, vaid just kodud, need inimesed ja nende lood. Igal maalapil on oma lugu rääkida ja need inimesed oskasid ning tahtsid oma maalapi koduks sündimise lugu rääkida.

Sellest kogemusest, nendest lugudest, ärkas ka minus justkui miski. Tol ajal mul veel oma aialappi ei olnud, nüüd juba on. Aeg-ajalt ikka meenutan neid aedasid, mida sai külastatud, ja nendes nähtud ilu. Lootuses, et minu nägemismälu aitab mul endalegi harmooniline ja kaunis kodu luua. Üha enam näib mulle, et oma aeda, oma kodu luues, seda kaunistades, selle eest hoolitsedes, hoolitseme me justkui ka iseendi eest. Loome sisimas korda, kammime justkui oma hinge juukseid.

Mulle meeldib, et Raplas on nii palju ilusaid aedasid,

kodusid ja inimesi. See annab lootust, et ehk mõni asi siin ilmas säilib ikka heana. Kui

päev läbi oled tööl või koolis olles ainult keerulisi teemasid arutanud, tuled oma kaunisse koju ja rõõmustad. Teed ehk sõrmedki korraks mullaseks, korrastad oma mõtteid ja ehk ööunne vajudes avastad, et võib-olla kõik ei olegi nii halb.

Küsitlus

Kui tihti käite hambaarsti juures?

Vaikke, pensionär: Ei käigi, pole vaja. Ainult proteesija juures käin aeg-ajalt. Viimati käisin hambaarsti juures kümmekond aastat tagasi.

Mari, klienditeenindaja: Viimati käisin eelmise aasta. Üritan vähemalt korra aastas käia.

Greete, kodune: Kord aastas käin. Siiaamaani on kõik korras olnud.

Maire, kodune ema: Tavaliselt käin iga poole aasta tagant, aga korra aastas kindlasti. Just võeti breketid ära, siis käisin isegi iga kuu.

Hendrik, õpilane: Kord aastas umbes, mõnikord ei jõua ka. Valu pärast ei ole läinud.

Raul, turvatöötaja: Vajadusel käin. Viimati käisin aasta alguses.

Katrin, pensionär: Kui vajadus tekib, siis lähen. Tavaliselt lükkkan nii kaugele kui kannatab. Hamba-ravi on ju kallis.

Küsis Stina Andok
Pildistas Siim Solman

Päevapilt

Foto ja tekst: Siim Solman

Kui Rapla Selveri suurjooksu mudilasjooksude finišis ootasid lõpetavaid pisipõllesid emad ja isad, siis üks mudilane otsustas suurtejooksu lõpetajaile vastata viisakalt samaga.

Arheoloog teeb Lohul kindlaks kunagise asulakoha piire

Katri Reinsalu

Muinsuskaitseamet on erilise tähelepanu alla võtnud Lohu küla Kohila vallas.

Tähelepanelikumad märkasid metallidetektoriga varustatud inimesi ilmselt juba eelmisel nädalal seal kandis ringi liikumas. Muinsuskaitseamet tellis Katrin Treumaniilt Keila jõe läänekaldale jääva ala inspekteerimise.

Seitsmekümnendatel toimusid Evald Tõnissoni juhtimisel arheoloogilised kaevetööd Lohu II linnuses. Tööde käigus uuriti ka linnuse ja maantee vahele jäävat ala. Tol ajal leiti sealt keraamikat ja üks nooleots. Uuringute tulemusel pandi paika linnuse kõrval oleva kunagise asulakoha umbkaudsed piirid. Arvatav asulakoht jookseb umbes

kilomeetri pikkuselt Keila jõe läänekaldal paralleelselt teega.

Eelmise aasta veebruaris toimunud arheoloogilise järelevalve käigus leiti ühelt kinnistult 0,7-1 meetri sügavuselt pae- ja raudkividest ovaalse kujuga ahjuvare ning selle ümbert keraamikat. Treuman ütleb, et leid oli nooremast rauaajast.

Ametlikult on see asulakoht aga siiani tuvastamata. Mai algusest kuni juuli lõpuni toimuvad Lohul arheoloogilised uuringud. Töö eesmärk on asulakoha konkreetset piirid välja selgitada, et tulevikus oleks võimalik väljakaevamiste käigus sealse kultuuri kihi hävitamist ja rikkumist vältida.

Uuringud viiakse läbi 10 hektari suurusel alal. Sellele jäävad nii talukompleksid õuealade-aiamaadega, rohumaa, põllumaad kui ka endine Lohu mõis. Kuna eelmisel aastal avastatud kultuurikiht

asus kuni meetri sügavusel, on alust arvata, et see võib sama sügaval ka teistes selle piirkonna kohtades olla.

Esmalt kasutatakse metallidetektorit ja ülesküntud aladel visuaalset vaatlust ning maapinnalt korjet. Metallidetektor ei pruugi aga kuni meetri sügavusel asetsevate objektide puhul signaali anda ning seetõttu tuleb lisaks kaevata ka prooviurfe.

Muinsuskaitseameti Raplamaa vaneminspektor Mikk Mutso ütleb, et erilisi ebamugavusi tööd endaga kaasa tuua ei tohiks. Auke tehakse pika vahemaa tagant ning suuri maa-alasid üles ei kaevata.

Uuritav ala hõlmab kümme kinnistut, millest eelmise nädala lõpuks oli pool läbi uuritud. Kaevatud augud olid eelmise nädala lõpuks ka taas kinni pandud. Treuman ütleb, et viiest kinnistust kahel ei olnud kultuurikihti.

Ülejäänud kolmel Treuman küll tuvastas kultuurikihi, kuid see ei olnud väga intensiivne.

Suurem töö on tema sõnul veel tegelikult ees ning sel nädalal võib teda kindlasti Lohul ringi liikumas märgata. Treumani töö tulemustega saab aga alles sügisel tutvuda, sest eksperthinnangu koostamise tähtaeg on novembris.

Treuman ütleb, et tema poolt läbi viidava inspeksiooni eesmärk ei ole otseselt mingeid objekte leida. Pigem on vaja asulakoha piirid selgeks teha ning ala ootab ilmselt tulevikus ees kaitse alla võtmine. Kaitse alla võtmise üle otsustab aga juba muinsuskaitse ekspertnõukogu pärast Treumani eksperthinnangut.

Kaitse alla võtmine omakorda tähendab, et sealsed kinnistuomanikud peavad tulevikus oma kaevamised ja ehitamised tegema järelevalve all.

Valminud on meenemünt Märjamaa mark

Reet Saar

Märjamaa sai meenemündi, mille on kavandanud ja lasknud valmistada Märjamaalt pärit Rain Rosin.

Eesti Vabariigi algusaegadel olid riigis käibel margad, nimi Märjamaa mark on ühelt poolt viide kunagise rahaühiku nimetusele, teiselt poolt töötab algriiim, mis kõlab Märjamaaga sobivalt kokku.

„Märjamaa mark on loodud heade kavatsustega, tutvustamaks üht kena Eestimaa asulat. Loodame, et see aitab kaasa Märjamaa tuntusele ja edasisele arengule,“ ütles Rosin.

Mündi esipoolel on kujutatud Märjamaa peatänaval asuvat kirikuhoonet, mis on asula oluline sümbol. Tagumisel poolel on Eesti kaart, millele on vermitud Märjamaa valla asukohas päikese kujutis.

„Sooviga leida mündile midagi tähenduslikku, valisime aastaarvuks 2018, sest number 8 on küllust, lõpmatust ja rahaõnne kujutav arv. Kellele see tähendus võõras, peab lihtsalt leppima asjaoluga, et münt sai varem valmis. Märjamaa mark on meile teadaolevalt esimene Märjamaa sümbolitega münt ja seda saab liigitada koduraha kategooriasse,“ selgitas Rosin.

Sarnaseid asju on välja antud tähtpäevadeks, ettevõtete sisesteks n-ö maksevahenditeks ja ilusate kohtade jäädvustamiseks. Ta on teiste asulate münte, samuti Mär-

jamaaga seotud medaleid ja märke aktiivselt juba mõned aastad otsinud, vaadanud ja võrrelnud, aga Märjamaa oma raha pole leidnud.

„Ilmselt on väljaandmine jäänud tasuvuse taha. See oli ka mulle üllatus, et Märjamaa on siiani märkide ja medalitega piirdunud, nendestki paljud nõukogude ajast,“ rääkis Rosin. Ta saatis ka patendiametile taotluse, et Märjamaa mark registreerida kui ainulaadne tööstusdisaini lahendus.

Märjamaa mark sobib kingituseks või täienduseks mündikogusse. Mees kogub koos pojaga kodurahasid ja mitmete sündmuste puhul välja antud juubeliteurosid. Nüüd on nende kogus ka nii isikliku tähendusega münt.

Münti on võimalik soetada koos väikese puidust alusega või ilma selleta. Märjamaa mark ei sarnane mõõtmel ja kaalult käibel oleva rahaga, see on kaheeurosest pisut suurem ja paksem. Mündikojas vermitud vasesulamist mündi läbimõõt on 28 mm ja kaal 2,8 grammi. Möistagi ei ole see ametlik maksevahend.

„Soovime Märjamaale, selle kandi praegustele, endistele ja tulevastele elanikele ning külalistele edu, rikkust ja õnne!“ ütles Rain Rosin, kes kodukohast rääkis suure soojusega. Münt valmis selle emotsiooni ajal, et Märjamaalt lahkumisest on tal möödunud paarkümmend aastat. See on tema panus, et Märjamaad ära ei unustataks.

Huvilistel on võimalik meenemünti osta Tiina Lilleaiaist ja huvi on esimestel päevadel olnud väga suur.

Kirikumuusika festival töötab võimsaid elamusi

Katri Reinsalu

Rapla kirikumuusika festival läheneb hoogsalt. Juba 26. juunil kõlab festivali avakontsert Rapla kirikus. See tähendab, et on viimane aeg uurida, milliste muusikute loominguga me sel aastal kohtuda võime.

Juba avakontsert saab tõeline nauding olema. Rapla kirikus kohtuvad Hedvig Hanson, Andre Maaker ja keelpillikvartett Prezioso. „Oleme kutsunud Hedvig Hansoni, kuna ta on üks sügavasisulisemaid eesti lauljatare,“ ütleb festivali kunstiline juht Pille Lill.

Tasub ära märkida, et sel õhtul saab kuulda vaid eestlaste endi loomingut. Nii esinejad kui ka heliloojad, kelle teosed kõlavad, on kõik meie kaasmaalased. Lisaks Olav Ehala, Jaan Räätsa ja Erkki-Sven Tüüri loomingule saavad kontserdikülalastajad kuulda ka Hansoni omaloomingut ning Maakeri seadeid keelpillikvartetile.

Päev hiljem tasub sammud

seada Kehtna kirikusse, kus tähistab oma 25 aasta juubelit vokaalansambel Orthodox Singers. „Nad on üks huvitavamaid kooslusi eesti koorimuusika maastikul,“ ütleb Lill. Korraldaja räägib, et koori esinemiste ajal on külastajatel kanarahn ihule tõusnud. „Häälte sobivus on väga hästi valitud,“ kommenteerib ta.

Lisaks juubelile teeb kontserdi eriliseks veel üks asjaolu. Nimelt saab seal kuulda üht maailma esiettekannet. Pärt Uusberg on Orthodox Singersi ja korraldusmeeskonna palvel koostanud loo „Meie isa palve“. Ühtlasi on see ka lugu, mis esindab Rapla maakonda aasta lõpus toimuvall Mardilaadal Helisingis.

Kõige võimsam saab ilmselt olema aga teema-aastale „Maarjamaa 800“ pühendatud kontsert Rapla kirikus. Laval on ligi 150 inimest ning sündmust kannab üle ka Klassikaraadio. Koos suure orkestriga on laval koorid ja väljapaistvad solistid. Neid toetab orelil Ines Maidre. „Ines Maidre on kahtlemata üks eesti väljapaistvamaid organiste,“ märgib Lill.

Lisaks juba tunnustatud muusikutele saab sel suvel tutvuda ka meie tulevikulootustega. Festivali üks kontsert on pühendatud täienisti noor-

tele andekatele muusikutele. Kontsert „Noored talendid“ toob lavale eelmisel talvel korraldatud keelpillimängijate konkursi laureaadiid. „Seal on tõepoolest talendid,“ ütleb Lill.

Lisaks Eesti tegijate kuulamisele pakub kirikumuusika festival võimalust ka välismaa kooslusi nautida. Sel aastal esineb festivalil Läti õigeusu kiriku meeskoor Logos. Tegemist on piiri taga väga tunnustatud ja tuntud kooriga. „Meil on hea meel, et nad tulevad meile külla,“ kommenteerib Lill.

Nii mõnigi kooslus pannakse kokku just nimelt kirikumuusika festivali tarbeks. Üks sellistest on Haga duo Rootsist, kellega koos astub Vahastu kirikus üles Eesti tšellist Andreas Lend. Pille Lill räägib, et tegemist on omanäolise kooslusega, kes esitab suvise kava. Haga duo puhul on tegemist abielupaariga, kes on koos pikalt mänginud. Ühtlasi saab Vahastu kirikus kuulata festivali teist maailma esiettekannet. Selleks puhuks on teos tellitud Mirjam Tallylt.

Festivali viimase kontserdi märksõna on kahtlemata Itaalia. Orkestri ees seisab Itaalia dirigent Maurizio Colasanti. Koos temaga esineb aga Itaalia klarnetimängija Antonello Pellegrini. Itaallasi

toetab omalt poolt sopran Katrin Targo. Ta on Viinis elav Eesti naine, keda siin veel vähe tuntakse. Pille Lill nendib, et tegemist on tõelise tõusva tähega.

Kirikumuusika festivali korraldusmeeskond on kahtlemata tublit tööd teinud ning saanud ka rahvusvahelist tunnustust. Eile tunnustati Rapla kirikumuusika festivali Euroopa Komisjoni Eesti esinduses kvaliteedimärgiga „EFFE Festival Label“.

Tegemist on märgiga, mida antakse innovaatilistele festivalidele. Selle andmisel peetakse silmas kunstilist pühendumust, osalust oma kogukonna arengus ning rahvusvahelist väljavaadet. Eestist sai sellise tunnustuse kokku vaid 24 väga erinevat kultuurifestivali.

„Esmakordselt välja valitud festivalid lisatakse kataloogi, mis on laialdaselt kättesaadav kogu Euroopas nii füüsilisel kui ka digitaalsel kujul (www.effe.eu). Festivale esitletakse seal kui oma valdkonna edumeelsemaid Euroopas.

Need on väljapaistva kunstilise kvaliteedi ning kogukondlikult määrava tähtsusega sündmused,“ ütleb EFFE (Euroopa festivalidele – festivalid Euroopale) Eesti Festivalikeskuse eestvedaja Leelo Lehtla.

Märjamaa mark eest- ja tagantvaates.
Foto: REET SAAR

Politseiteated

Kaiu vald

3. juunil teatati, et seni tuvastamata ajal 2015. aastal on Suurekivi külas langetatud ja varastatud puid. Kahju on 300 eurot.

Kehtna vald

5. juunil kella 14 paiku avastati, et Kehtna alevikus Staadioni tänaval on varastatud jalgratas GT. Kahju on 250 eurot.

Kohila vald

Õöl vastu 4. juunit varastati Kohila alevis Nõmme teel lukustamata garaazist sõiduauto Renault ja Mercedes-Benz süütevõtmed. Kannatanu maja eest varastati sõiduauto Renault. Vargustega tekitatud kahju oli 2500 eurot. Politsei pidas varguses kahtlustatavana kinni 17-aastase noormehe.

4. juunil südaöö paiku löödi omavahelise tüli käigus 56-aastast meest. Kahtlustatavana otsib politsei 34-aastast meest.

5. juunil kella 6 paiku löödi omavahelise tüli käigus 53-aastast meest. Kahtlustatavana peeti kinni 35-aastane mees.

Käru vald

7. juunil kella 13 paiku löödi omavahelise tüli käigus 35-aastast naist. Kahtlustatavana peeti kinni 39-aastane mees.

Raikküla vald

6. juunil kella 10 paiku varastati Purku külas lukustamata uksega korterist televiisor, kaks sülearvutit ja muid esemeid. Kahju on 545 eurot.

Rapla vald

31. mail tungiti Alu alevikus korterisse, kus oli lõhutud sülearvuti Lenovo. Kahju on 800 eurot.

6. juunil kella 12 paiku löödi Raplas omavahelise tüli käigus 73-aastast naist. Kahtlustatavana peeti kinni 40-aastane mees.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Järvakandi vald

4. juunil kell 3.03 anti häirekeskusele teada tulekahjust Järvakandis Vana-Asula tänaval. Teataja sõnul põles kõrvalhoone lahtise leegiga. Päästjad selgitasid sündmuskohal välja, et lahtise leegiga põles kõrvalhoone ots. Tulekahju kustutati kell 4.15. Kannatanuid ei olnud, põlengu tekkepõhjus ei ole veel teada.

Kohila vald

5. juunil kell 13.27 teatati kulupõlengust Pahlkla külas, umbes 500 meetri kaugusel talumajast. Kohale jõudes selgus, et tugeva tuulega oli süttinud 30 ruutmeetrit pinnast. Päästjad kustutasid tule ja lahkusid sündmuskohalt. Tekkepõhjus ei ole teada.

7. juunil kell 9.44 teatati Kohila alevis Raadiku tänaval neljakordse maja kolmandal korrusel olevast lõkkest. Päästjate kohale jõudes selgus, et kolmanda korruse rõdul põles vaip, mis omakorda süütas teisel korrusel asuva vaiba. Tulekahju likvideeriti 10.05, inimesed viga ei saanud.

Märjamaa vald

5. juunil kell 11.39 kutsuti päästjad appi Paekülla, kus lehm oli roninud kütüis heinarullide otsa ja nende vahele kinni jäänud. Päästjad eemaldasid ükshaaval heinarullid ja vabastasid looma.

7. juunil kell 10.38 said päästjad väljakutse Konuvere küla kivilisilla juurde, kus elektritraatide kokkulöömise ja suure tuule tagajärjel oli süttinud kulu. Päästjad likvideerisid tulekahju.

Raikküla vald

8. juunil kell 19.22 kutsuti päästjad appi Koikse külla Karumäele, kus päästjad lükkasid liiklusõnnetuse tagajärjel katuse peale pidama jäänud sõiduauto tagasi ratastele ja likvideerisid süttimisohu.

Rapla vald

6. juunil kell 13.33 teatati häirekeskusele, et Rapla linnas Välja tänava kortermaja ühes korteris on suitsuandur pikalt töötanud ja ukse vahelt tuli suitsu. Päästjad sisenesid akna kaudu ning selgus, et elanik oli jätnud toidu pliidile kõrbema ning teda ennast kodus ei olnud. Päästjad eemaldasid panni tulelt ja tuulutasid korteri.

Vigala vald

7. juunil kell 1.37 said päästjad väljakutse Rääski külla, kus teataja sõnul oli üle jõe näha suurt tulekuma. Päästjad selgitasid välja, et põlesid kaks vana heinarulli. Tulekahju likvideeriti kell 2.04.

Lääne päästekeskus

Jaan Sildoja: Piirkonnapolitseiniku roll on muutunud

Siim Jõgis

Eelmise aasta 1. oktoobril jõustus politseireform, mille käigus jagati Eesti territoorium 106 piirkonnapolitseiniku vahel. Üks neist on Jaan Sildoja.

Varem Kehtna konstaablijaoskonnas töötanud piirkonnavanem vastutab nüüd nelja valla eest. Need on Kehtna, Järvakandi, Käru ja Raikküla. Rapla maakonnas on neli piirkonnapolitseinikku varasema üheteistkümne asemel.

Töö ümberkorralduse tulemusel on maakondadel võimalik planeerida rohkem patrullide tööd, ka piirkonnapolitseinike tööülesandeid muudeti nii, et piirkonnapolitseinik saaks tegeleda ennekõike kogukonna turvalisuse probleemidega. Sildoja selgitas, et alates 1. oktoobrist on piirkonnapolitseiniku roll muutunud. Erinevalt varasemast püütakse nüüd seaduserikkumiste taga olevate probleemide juurteni jõuda.

Teie piirkond koosneb neljast vallast. Kas see ei ole liiga suur, et jõuda iga probleemiga tegeleda?

Piirkonnapolitseinike töös muutus päris palju. Varem tegelesime enamjaolt tagajärgedega, tänane piirkonnapolitseinik peaks olema n-ö müügimees, kes viib turvalist mõttelaadi oma kogukonda ja koostööpartneritele. Turvalisus ei ole ainult politsei tagada, vaid ka teised peaksid selles kaasa lööma.

Niisiis nelja valla suurune piirkond ei ole teie hinnangul piirkonnapolitseinikule liiga suur?

Ma arvan küll, et ei ole.

Politsei- ja piirivalveameti arendusosakonna juht Joosep Kaasik on öelnud, et piirkonnapolitseiniku uus roll on olla sideohvitser politsei ja kogukonna vahel. Kuidas te enda jaoks selle lahti mõtestate?

Nagu ma ütlesin, on see vahendaja ja müügimehe roll politsei ja kogukonna vahel. Me viime politseilist teadmist kogukonda, kuidas tagada turvalisus. Näiteks seda, kuidas käituda, kui oled langenud kuriteo ohvriks või kuidas ennast varguste eest paremini kaitsta. Samuti saame me ko-

Varem Kehtna konstaablijaoskonnas töötanud piirkonnavanem Jaan Sildoja vastutab nüüd nelja valla eest.

Foto: SIIM SOLMAN

gukonnast sisendeid politsei töö jaoks – millised on need konkreetsed probleemid, mille osas kogukond rohkem politsei abi või sekkumist vajab. Olles inimeste teenistuses, peame arvestama ennekõike sellega, millised on inimeste vajadused ja siis kohandama seda kohaliku politsei võimekusega. Selles sideohvitseri roll seisnebki.

Kuidas te neid teadmisi inimesteni viite? Mis võimalusi te selleks kasutate?

See viimine käib erinevate kohtumiste kaudu. Katsume osa võtta kõikvõimalikest ümarlaudadest ja külapäevadest, suhelda vahetult inimestega. Aktiivne osavõtt on meie jaoks number üks.

Kui palju nende nelja valla elanikud oma muredega teie poole pöörduvad?

Pöörduvad ikka. Enne reformi olin ma samas piirkonnas politseinik. Ma olen teada-tuntud nägu ja et number on ka tuttav, siis võetakse telefonitsi päris palju ühendust.

Mis on põhilised probleemid, millega teie poole pöörduvad?

Olmetülid ja peresisese mured. Kui hädaabinumbrile helistada ei taheta, võetakse ühendust kohaliku piirkonnapolitseinikuga. Lisaks on väiksemad süüteo, näiteks see, kui visatakse kasvuhoone klaas puruks või on koer kedagi rünnanud. Võetakse

ühendust ka selleks, et lihtsalt infot edastada, kui kuskil on lõhutud ja joodud või kaupluse ees seisab ebameeldiv seltskond.

Mida te siis teete, kui saate teate, et vaat seal kaupluse ees on üks lärmav ja purjus seltskond?

Kui on võimalik, lähen ise kohale. Vastasel juhul edastan info tööle olevatele patrullpolitseinikele, kes reageerivad. Selge on see, et seltskonna äraajamine sellel hetkel ei pruugi kohe probleemi lõplikult lahendada. See võib korduda homme või kahe nädala pärast. Seepärast peabki tänapäeva piirkonnapolitseinik süüvima sügavamale ja katsuma üles leida probleemi alged. Miks see seltskond seal poe ees on? Kas neil pole kuskil mujal olla? Kui kerge on seal alkoholi kätte saada? Võib-olla saab kauplusega jõuda kokkuleppele, et nad ei müüks joobes inimestele enam alkoholi. Meie eesmärk on leida probleemi alge.

Te mainisite olmetülisid. Kas teated lähisuhtevägivallast on viimasel ajal olnud tõusuteel?

Lähisuhtevägivallast teatamine näitab tõesti kasvutrendi. Ühiskonna teadlikkus on tõusnud, mistõttu on alust arvata, et ka politseile antakse lähisuhtevägivallaga seotud juhtumitest rohkem teada. See tähendab, et tegelikult on politseil keeruline öelda,

kas praegu on koduseinte vahel vägivalda rohkem või vähem. Varem võis olla sellest teatamine lihtsalt tabu, mis nüüd on murtud.

Piirkonnapolitseinikud teostavad lähisuhtevägivalla juhtumite puhul järelkontrolli ja see tähendab, et lähisuhtevägivallaga seotud juhtumi lahendamine ei ole seotud vaid väljakutsele reageerinud politseipatrulli tööga, vaid töö käib erinevate osapooltega ka hiljem. Kohaliku omavalitsuse sotsiaal- ja lastekaitseametnikega tehakse koostööd selleks, et need probleemid koos lahendada.

Kuuldavasti on olnud probleeme Kehtna MTK õpilastega, kes tarvitavad narkootikume. Kuidas te sellega tegelenud olete?

Politsei jaoks see probleem enam nii aktuaalne ei ole. Käisime koos koeraga külastamas klassiruumi ja ühiselamut. Seda ei saa öelda, et probleem oleks välja juuritud. Me ei väida, et seal probleeme ei või olla, aga nii aktuaalne ta enam ei ole kui varem. Juhul, kui seal on probleeme, võib sellest julgelt piirkonnapolitseinikku informeerida.

Infot inimeste tähelepanekutest ja muredest, mis on seotud turvalisusega, ootame jätkuvalt, sest aktiivne koostöö aitab politseil oma tööd paremini planeerida – tegeleda just nende probleemidega, mis kogukonna enda jaoks on kõige kriitilisemad.

Kohila tõrjub Rail Balticu jaoks valitud trassi

Vivika Veski

Rapla valla põhjaosas jätkatakse ainult ühe trassivariandiga, mis kulgeb Kohila ja Prillimäe vahelt, otsustas Rail Balticu juhtkomitee. Kohila vald on selle vastu, kuna trass lõhuks nende arenduspiirkonna.

Kohila vallavolikogu saatis Rail Balticu juhtkomiteele kirja, milles ütleb, et ei muuda oma varasemaid otsuseid Rail Balticu kohta. Üks neist välistas Kohila alevit läbiva trassialternatiivi 12A ning teine Kohila alevi ja Prillimäe aleviku vahelt kulgeva 16A.

Just viimati nimetatud eelistas aga Rail Balticu juhtkomitee oma hiljutises otsuses. Harju, Rapla ja Pärnu maavanemaid ning ministeeriumide esindajaid ühendav juhtkomitee tugines oma otsuses maavanemate ettepanekule ja Rail Balticu konsultandi pakutud eelistusele.

16A on trass, mille eelmine valitsus mullu novembris peetud kabinetistiingil kõrvale lükkas, jättes piirkonnas kaardile kaugemalt idast Salutaguse külje alt kulgeva 16D.

Eelmine valitsus tugines eelmise Rapla maavanema Tiit Leieri ettepanekule. Leier

omakorda lähtus Kohila valla eelistusest.

Ta põhjendas, et 16A hakkaks takistama Kohila vallale olulise piirkonna, nn Uus-Kohila arengut ja läheks vastuollu valla üldplaneeringuga. Alale on koostatud detailplaneeringuid, sinna on rajatud teid ja veetrasse ning ehitatud maju.

Lisaks 16D-le jättis valitsus novembris valikusse Nabala looduskaitsealast ida poolt kaarega mööduva trassi 13BC, et saaks võrrelda mitut alternatiivi.

Trasside kirbutsirkus

Märtsis tegid Rapla praegune maavanem Tõnis Blank ja Harju maavanem Ülle Rajasalu Rail Balticu juhtkomiteele ettepaneku 13BC võrdlusest kõrvaldada ja tuua tagasi 16A. Seda juhtkomitee äsja tegigi, kuid eemaldas lisaks Kohila eelistuse 16D.

Kohila vallavanema Heiki

Hepneri sõnul on olukord halenäljakalt kurb ja seda mitte ainult sellepärast, et Kohila valla seisukohast tui-malt üle sõidetakse ja et Rapla maavanem toetab lahenduste otsimisel Harjumaa ettepanekuid, mitte Kohila valla seisukohti.

"Halenaljakalt kurb on, kuidas seda kõike tehakse," märkis Hepner, tuues selle kohta näiteid maavanemate kirjast ja juhtkomitee viimase koosoleku protokollist. Kõigepealt tehakse ettepanek välistada trass 13BC. Siis samas kirjas leitakse, et alles jääb ainult üks alternatiiv 16D, aga võrrelda tahaks kahte. Seega vaja juurde tuua uus trassi alternatiiv 16A. Ning lõpuks jõutakse arutelu käigus järeldusele, et mis me kahte trassialternatiivi ikka võrdleme, loobume 16D-st, meil ühest küll. Kui see ei ole demagoogia ja kirbutsirkus, siis mis see on?"

Kohila vallavolikogu märgib oma kirjas veel, et võrdluses peaks olema mitu trassialternatiivi ja kui trassi rajamisel peetakse kõige olulisemaks hinda, tuleks tuua tagasi trassialternatiivid numbriga 10 ja lisada trassialternatiiv 16E (läbivad või riivavad Nabala looduskaitseala - toim).

Samas on aga ka Kohila eelistatud, Salutaguse servast kulgeva 16D teele ilmunud viimastel kuudel värske takistus. Nimelt on välja ilmunud Salutaguse mõisa-ala arendaja ja teatanud, et soovib piirkonna lähiaastail välja ehitada.

„Kohtumisel arendajatega 15.05.2015 on nii kohaliku omavalitsuse esindajatele kui ka maakonnaplaneeringu korraldajatele kinnitatud, et esimeses etapis on kavandatud projektalale tootmishoonete rajamine, mis pakuksid tööd umbes kaheksajale tippspetsialistile, millele on kavandatud lisaks teises etapis sotsiaal- ja elamisfunktsiooni väljaehitamine," kirjeldab Rail Balticu juhtkomitee protokoll Salutaguse arendaja plaane.

Juhtkomitee võttis eel-nimetatud otsuse vastu 14. mail peetud koosolekul ja allkirjastas koosoleku protokoll 3. mail. Allkirja on andnud majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi transpordi asekanstler Ahti Kuningas, siseministeeriumi asekanstler Kaia Sarnet ja kolme maakonna maavanemad.

Trassi 16A pakkus algselt ideetasandil välja kodanikuühendus Avalikult Rail Balticust.

SUSI ÖÖ VI

13/06/2015, kell: 20.00

Rapla Kultuurikeskuse sisehoovis/pilet 7eur

Super Hot Cosmos Blues Band

Anelle Trepp Geio RÜütalu Ats Laurimäe
Carmen Apsolon Sander Sepp Carl Alas
Silver Palm Monica Arme Kristen MÜürsepp
Illusions of Rainbows The Moose
#esimenebänd SSY

Amongst Ordinaries Street of Dreams Fest

Tööd saab AUTOLUKKSEPP.

Nõudmised: huvi tehnika vastu, tahe õppida, korrektsus, kohusetunne. Napsumeestel palume mitte tülitada!

Firma pakub: tööalaseid koolitusi, meeldivat kollektiivi, vahetustega tööd, konkurentsivõimelist palka, kaugemalt käijatele tasuta ühiselamu kohta.

Asukoht: Harjumaa, Rae vald, Soodevahe küla, Lennuradari tee. Peeter 5625 7024 peeter@bussiremont.ee

Rapla Kommipood vajab suveks osalise koormusega MÜÜJAT.

Vanus alates 18. eluaastast, kasuks tuleb kogemus müüjana ning soovitaja märkimine senisest töökohast või õpingutelt. CV-d ootame candy100@hotmail.ee

Kodila-Metsküla loodust rikub kole prügi-hunnik

Katri Reinsalu

Rapla valla pisikese Kodila-Metsküla metsa alla on keegi hunniku prügi toonud. Kodila-Metsküla esindaja Kulla Elias rääkis, et prügi tekkis sinna umbes kuu aega tagasi.

Õnneks selgus, et selline käitumine on sealkandis pigem erand kui reegel. Eelmine selline juhtum meenus naisele umbes kümne aasta tagusest ajast.

Prügi hulgast võis leida nii klaastarat, riideid kui ka väikese külmiku. Ilmselt on loodusereostaja prügi kohale toomiseks pidanud mingit transporti kasutama.

Tekib vaid küsimus, miks ei suutnud ta siis juba näiteks jäätmejaama sõita, kus elektroonikat tasuta vastu võetakse. Ka klaastara saab avalikesse kogumispunktidest viia. Inimestele on loodud väga mitmeid võimalusi oma jäätmetest vabanemiseks.

Ka Kulla Elias mõtiskles selle küsimuse üle ja oskas vaid välja pakkuda, et kunagi oli sealkandis prügil. Ehk on tegemist selle aja inimesega, kes lihtsalt vanast harjumusest oma prügi sinna tõi. Ometigi leidis naine, et kui külaelanikud saavad oma prügi õigesse kohta viimisega hakkama, siis oleks võinud ka too prügi-hunniku autor seda suuta.

Külatee ääres avaneb iga-tahes omamoodi kummaline vaatepilt. Keset rahulikku loodust ja õitsvaid valgeid lilli vedelevad kellegi vanad riided ja muu ebavajalik olmeprügi.

Kohalikud käisid ka ise metsa alla tekkinud jäätmetega tutvumas. Loodeti leida mõni vihje esemete omaniku kohta. Paraku ei avastanud nad prügi-hunnikust midagi, mis süüdlase välja selgitaks. Tekkinud jäätmetest anti ühtlasi teada ka Rapla valda.

Valla heakorraspetsialist Haimar Soosalu on probleemiga kursis. Ta ütles, et sellest on mitu inimest teada andnud. Kuna tegemist on erametsaga, tegeleb vald praegu kinnistu omaniku välja selgitamisega. Metsa alla tekkinud prügi-hunniku peab ära koristama metsa omanik.

„Kinnistu omanik vastutab oma kinnistu heakorras eest,“ rääkis Soosalu. Ta lisas, et kui prügi hulgas oleks olnud mõni dokument, mille abil välja selgitada, kes prügi sinna viis, siis oleks ehk teised lood. „Kahjuks puud ei räägi ja rohi ei kõnele,“ nentis ta.

Inetu vaatepilt. Metsa alla tekkinud prügi-hunniku peab ära koristama metsa omanik.

Foto: SIIM SOLMAN

Töötukassa kolib uutesse ruumidesse

Siim Jõgis

Esmaspäeval, 15. juunil alustab Eesti Töötukassa Raplamaa osakond tööd uutes ruumides. Ollakse jätkuvalt küll Riigimajas aadressil Tallinna mnt 14, ent hoone teises tiivas. Muudatused töötukassa töös algavad juba reedel, 12. juunil, kui tavapärase tööpäeva asemel on ukсед avatud kella kaheistkümneni.

Töötukassa Raplamaa osakonna juhataja Hetti Kask ütles, et pärastlõunal hakatakse ümber kolima uutesse ruumidesse. Ukсед avatakse taas esmaspäeval, 15. juuni hommikul juba uues kohas. Töötukassa uued ruumid asuvad Rapla Riigimaja teisel korrusel (uks nr 210), sisenemine majja peaksest.

Ministeerium tõrjub veefirmade nurinat

Vivika Veski

Vee-ettevõtjad ütlevad, et praegune regulatsioon seab heitveele põhjendamatult karmid piirnormid, mis omakorda muudab veeteenuse tarbijale kallimaks. Keskkonnaministeerium peab neid norme vajalikuks, et ohtlike saasteainete sisaldus looduslikus vees väheneks.

Vastab keskkonnaministeeriumi veeosakonna juhataja Rene Reisner.

Kuidas on kujunenud saasteainete piirnormid?

Üldistatult on arenenud riikides kaks peamist lähenemist – kas piirad seda, mida torust välja lased, või ütled, milline saasteainete looduslik tase peab olema ja mida pead tegema, et seda hoida. Tänapäevane lähenemine on, et pead tegema mõlemat, kui ühest ei piisa. Pead vaatama, et ei lase torust liiga palju saasteaineid vette ja et vesi oleks looduslähedane, puhas. Muutus, mis meil toimus, ongi üleminek tänapäevasele veekaitsekorraldusele.

Milliseid saasteaineid see puudutab?

Mõned saasteained on ohtlikud, näiteks raskemetallid, mitmesugused sünteetilised ühendid, ravimijäägid, pestitsiidid jms. Vähem ohtlikeks peetakse tavapäraseid saasteaineid, nagu fosforit, lämmastikku.

Varem võis heitveetorust tulevas vees olla tsinki 2000 mikrogrammi liitri kohta. Aga keegi ei võtnud arvesse, mis selle tsingiga looduses juhtub ja kui palju ta meid seal mõjutab. Pool veekogust võis olla põhja settinud tsingiosakeste tõttu suur tsingitünn. Nüüd aga tuleb lähtuda loodusele ohutust saasteainete tasemest – vette ei tohi juhtida rohkem saasteaineid, kui loodus või inimene suudaks taluda. See ohutu tase vees lahustunud tsingi jaoks on täna 10 mikrogrammi liitris.

Mida vee-ettevõtjad ette heidavad?

Vee-ettevõtjad süüdistavad ametiasutusi selles, et need justkui nõuaksid varasemaga võrreldes 200 korda puhtamat vett. See pole tõsi, sest nüüdsed

ja varasemad nõuded pole võrreldavad. On aga tõsi, et looduses oleva vee ohutuse ja puhtuse tagamiseks ei saa sinna juhtida eriti palju mustemat vett, kui seal juba ees on. Seega on uued nõuded läinud varasemaga võrreldes oluliselt konkreetsemaks. Varasemad nõuded kehtisid heitvees sisalduvale nii lahustunud kui ka lahustumatule tahkele tsingile. Nüüd aga keskendutakse ainult lahustunud osale, just sellele, mis veetaimestikule, -elustikule ja ka inimesele enim mõju avaldab.

Mis tahkest osast saab?

See settib põhja, ei ole vee-elustikule ja inimesele üldiselt ohtlik, on nagu muda, inertses olekus veekogu põhjas. Osal juhtudel, kui on halvad keskkonnaningimused, kui vee aluse-happe tasakaal muutub, võib settest hakata ainet üles vette tagasi tulema, aga kõige vahetum mõju on just lahustunud ainel, mis vette jõuab.

Mis juhtub, kui saasteainet sattub vette ohutust tasemest rohkem?

Ohtliku aine ohutu tase veekogu jaoks määratakse selle aine keskkonnakvaliteedi piirnormina. Kui ohtlikke aineid on veekogus üle piirnormi, hakkavad need vee elustikus, taimestikis ja lõpuks ka inimese organismis kuhjuma. Need võivad kuhjuda ülemäära kala maksas, rasvkoos, lihastes ning kui inimene selliseid kalu sööb, siis ka inimese organismis.

Kuidas seda vältida?

Seetõttu oleks esimene ülesanne mitte lasta veekogudesse nii palju ohtlikke aineid, mis põhjustaks loodusliku taseme üle-

tamist. Kui siiski tuleb rohkem, peab hakkama neid vähendama. Ametiasutuste nõue veekasutajatele, kes toru kaudu saasteaineid vette juhivad, on see, et ohtlikke aineid oleks seal sama palju kui looduses ees juba on või ohutu taseme piires. Peame aru saama, kust need ained tulevad, ja nende tekitajatega tuleb tegelda.

Kuidas vee-ettevõtja saab nende ainete tekitajat mõjutada?

Selle jaoks on olemas ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus. Selle järgi peavad kõik kohalikud omavalitsused oma territooriumil kehtestama ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kasutamise eeskirja. Sellest eeskirjast tulevalt peavad kõik vee-ettevõtted sõlmima oma kliendiga lepingu. Seal tuleb kokku leppida, mida kanalisatsiooni juhitakse ja kui palju selle eest makstakse. Vee-ettevõtja ülesanne on teada, mida iga üksik klient talle kanalisatsioonitorusse laseb. Hind, mida ta kliendi käest küsib, peab peegeldama seda kulu, mis kulub saasteainete puhastamiseks.

Mõni näide?

Metallitööstusettevõttel, kes kasutab näiteks korrosioonitõrjevahendeid või tegeleb galvaniseerimisega, kus kasutatakse tsinki, kroomi või niklit, võib ainete sisaldus olla tuhandeid kordi suurem sellest, mida tekitab eraisikust klient oma kodus. Kes põhjustab suurema reostuse, peab ka maksma rohkem. See on tuntud kui põhimõte „reostaja maksab“.

Saasteaineid tekitava kliendi jaoks on samuti kaks varianti – kas tasuda vee-ettevõtjale tekitatud kulude eest või lasta kanalisatsiooni vähem saasteaineid. Saasteainete vähendamiseks on võimalus rajada oma tööstuspuhasti, asendada tootmises kasutatavad ohtlikud ained või

uuendada tootmisprotsessi nii, et saasteaineid tekib vähem.

Enamasti on majanduslikult kõige mõistlikum eraldada saasteaineid füüsikaliste või keemiliste puhastusmeetoditega just nende tekkekohas. Kõige raskem on seda teha seal, kus nende sisaldus on juba väiksem ning need on segunenud muude reovees olevate ainetega.

Kliente võib olla palju, autoremontitöökodasid näiteks. Kas on reaalset jõudu tegelda nende kõigiga?

Kui sõlmitakse kliendileping, siis seal tuleb paika panna, mida kanalisatsiooni juhitakse, millal juhitakse, kuidas juhitakse. Juhul kui on kahtlus, et sealt tuleb tuhat korda suurem reostus kui mujalt, on mõistlik ka kokku leppida, kes ja kust seda mõõdab ning kui palju selle eest tuleb maksta.

Kas selleks on vaja vee-ettevõtja aktiivsust?

Mõlema aktiivsust. Jah, vee-ettevõtja on see, kes vastutab asula reoveepuhastist loodusesse juhitava heitvee eest. Talle on antud ka õigusaktide pakett, et klienti ohjeldada. Tihti võib olla probleem selles, kuidas jõuda vajaduse korral lepingu tingimuste muutmiseni. Seda võivad takistada näiteks kohaliku omavalitsuse regulatsioonide puudulikkus, aga ka näiteks kohaliku vee-ettevõtja soov mitte esitada lisanõudmisi oma klientidele.

Vee-ettevõtjad ütlevad, et taluline olmereostus on suur.

Kuni käesoleva hetkeni ei ole ametiasutustele esitatud tõendeid, fakte või mõõtmistulemusi selle kohta, et saasteained oleksid pärit eramajapidamistest ning et tööstusettevõtete osakaal saasteainete tekkes oleks märkimisväärselt väike. On tõsi, et eramajapidamistest tulevat saasteainete hulka on kõige raskem mõjutada, ent just eramajapidamiste reovee puhastamiseks ongi asulate reoveepuhastid mõeldud. Nii kaua kui tööstusettevõtete

30 protsenti ei vastanud nõuetele

* Eestis on kokku 1300 toruotsa, mille kaudu saasteaineid loodusesse juhitakse.

* Eelmisel aastal võeti 1200 kontrollproovi toruotstest, millest saadi teada, et umbes 45 protsendil juhtudest ei ole nõuetele vastavus tagatud.

* Need toruotsad esindavad umbes 30 protsenti reoveepuhastitest.

Vt ka 27. mai 2015 „Vee-ettevõtjaid aitaksid mõistlikud piirnormid ja suurem selgitustöö“

panust saasteainete tekkesse ei hinnata, mõõdeta ega ka tasustata vastavalt, ei ole kuidagi põhjendatud eramajapidamisi eraldi esile tõsta.

Ehk tuleks eramajapidamiste panust veel uurida?

Eestis, Euroopas ja maailmas tervikuna on tehtud kokku tuhandeid uuringuid saasteainete leviku, ohtlikkuse, mõju jms kohta. Lisauuringud ei muuda olematuks vee-ettevõtjate põhiülesannet – puhastada reovesi ja tagada, et see oleks loodusesse jõudes ohutu. Kui meie reoveepuhastid ei suuda puhastada ohtlikke aineid, mis on tööstuslikku päritolu, siis peavad tööstusettevõtted oma tootmistehnoloogiat parandama ja vähendama kanalisatsiooni juhitavate ohtlike ainete hulka.

Ka majapidamised ja kõik eraisikud panustavad ohtlike ainete kanalisatsiooni sattumisse. Kui tehnoloogiliselt on võimatu majapidamiste reovett puhastada, on mõistlik mõjutada eraisikute käitumist. Seda tehakse näiteks

Vee-ettevõtja on see, kes vastutab asula reoveepuhastist loodusesse juhitava heitvee eest.

keskkonnale ohutumaid tooteid müügile lubades – nii on meil poodides müügil edaspidi üha väiksema fosforisisaldusega pesupulbrid, üha vähem leiab elavhõbedat sisaldavaid valgusallikaid jne.

Kuidas saasteainete piirnormid määratakse?

Ohtlikke aineid ja ühendide, mille sisaldust heitvees ja looduslikus vees tuleb jälgida, on kokku 61. Neist 45 jaoks on keskkonnakvaliteedi piirväärtused kehtestatud täpselt ühtemoodi kõikide Euroopa Liidu riikide jaoks. 16 aine jaoks kasutatakse juba Eestis varem pikka aega kehtinud või spetsiaalselt neile määratud väärtusi. Kõikide ohtlike ainete ohutu taseme määramisel lähtutakse Euroopa Liidus kokkulepitud reeglitest ja korrast.

Milliste ainete piirnorme saab Eestis määrata?

Eestil on võimalik määrata ohtlike ainete piirväärtused kõikidele nendele ainetele, mida Eestis on leitud ning mille kohta ei ole euroliidu regulatsioonides piirväärtusi kehtestatud. Need on enamasti piirkonnaspetsiifilised, Eestis siis Läänemere piirkonnale omased ained. Näiteks on nende hulgas arseen, tina, kroom, tsink, ksüleenid, naftasaadused, tsüaniid, fenoolid jms. Kõiki neid aineid on pidevalt Eesti vetest leitud ning sageli on nende sisaldused ületanud ka kehtestatud keskkonnakvaliteedi piirväärtust.

Miks see nii on?

Nimetatud ained on enamasti tööstuse eripäraga seotud. Näiteks metallide töötlemisel sattub kanalisatsiooni mitmeid metalle – tsinki, vaske, kroomi. Põlevkivi töötlemisel on peamisteks saasteaineteks fenoolid, naftasaadused jms.

Riikide areng on olnud erinev.

Lääne-Euroopas on tööstustehnoloogiate uuendamisele pööratud tähelepanu aastaid ja sellesse tehtud ka suuri investeeringuid. Eestis endiselt ei ole võimalik vee-ettevõtjatel täpselt välja öelda, millised tööstusettevõtted mida kanalisatsiooni juhivad.

Samas on aga Lääne-Euroopa suurtes tööstusriikides selliseid aineid, mida meil ei leidu, näiteks saasteained kloorleeliste tööstusest või eripärastest keemiatööstusettevõtetest.

Kuidas Eestis normid määratakse?

Ainete puhul, mille jaoks Eesti peab ise piirväärtuse määrama, tegutseme euroliidu direktiivides etteantud korra järgi. Päris isetegevust teha ei saa. Kõigile saasteainetele, mida me arvame, et veekeskkonnas levivad, tuleb määrata piir, millest alates veekogu loetakse selle saasteaine poolt reostatuks, millest alates vee-elustik hakkab hävima või kannatab. Tuleb koguda andmeid, kuidas need ained veetaimestikule, -elustikule ning inimesele mõjuvad. Andmete alusel määratakse ainete ohutu tase või sisaldus nii taimestik, elustik kui ka inimeses. Lõpuks arvutatakse välja, kui palju ning kust kohast nii taimestik, elustik kui ka inimene neid aineid saab.

Kas see teadmine on juba varem olemas, kui palju võib olla?

Jah. Teadmine sellest, kui palju erinevad organismid saasteaineid taluvad, ilma et nende tervis ei satuks ohtu, on juba varem suuremahuliste ja enamasti rahvusvaheliste uuringute tulemusena olemas.

Kui ettevõtte ei suuda hoida ära ohtlike ainete piirväärtuse ületamist?

Nad peavad vette juhitavate ainete sisaldust vähendama.

Seaduse kohaselt peab saasteainete puhastamise kulu kajastuma reostuse tekitaja vee hinnas.

Kehtiva korra kohaselt on kaks võimalust – kas vähendada veekogusse juhitavate ohtlike ainete hulka või määrata veekogus ära piirkond, mida ainetega kahjustatakse. Viimasel juhul tuleb siiski püüelda selle poole, et seda piirkonda veekogus oleks vähem. Selleks tuleb vee-ettevõtjal vajaduse korral kindlaks teha need tööstusettevõtted, mille reostuskoormus on suur ning kuhu oleks põhjendatud lisada täiendav tööstusreovee puhastiti. Samuti on võimalik muuta ainete juhtimist veekogusse nii, et saasteained hajuksid vees kiiremini ning mõjutatav ala oleks väiksem või olematu. Samuti on võimalik muuta reoveepuhastustehnoloogiaid.

Selliste tegevuste kavandamisel tuleb teha kava kolmeks kuni kümneks aastaks. Juhul kui ohtlikke aineid veekogusse juhtiv vee-ettevõtte kas ei vähenda heitvee ohtlike ainete sisaldust ohutule tasemele või ei soovi määrata ka mõjutatud piirkonda ega rakendada meetmeid olukorra parandamiseks, tuleb veekogu kahjustamise eest maksta kõrgendatud määras saastetasu.

Millest ikkagi vee-ettevõtjate rahulolematus?

Meile teadaolevalt on mitmeid põhjusi, sealhulgas vähene teavitamine, liiga lühike aeg muutunud regulatsioonidega kohanemiseks, rahaliste ja tehniliste võimaluste puudumine nõuete täitmiseks. Paljudega neist ei saa aga ametiasutused nõustuda. Kahtlemata on üks hirmu põhjustav ja rahulolematust soodustav asjaolu juhtum AS-ga Tallinna Vesi, kes muu-

tunud regulatsiooni alusel ei valinud kumbagi eelkirjeldatud varianti ning tasus 2014. aasta I ja II kvartalis tavapärasest oluliselt suuremat saastetasu. See on ettevõtte jaoks majanduslikult kahjulik, sest seda tasu käsitletakse trahvina, mille pealt tuleb tasuda ka makse. Seetõttu ei saa sellist kulu küsida ka tagasi arve alusel oma kliendilt. Seega mõjutavad trahvid enim just ettevõtte kasumlikkust.

Mida arvate vee-ettevõtjate seisukohast, et regulatsioonid muutuvad liiga kiiresti?

Nõue ning kohustus vähendada ohtlikke aineid loodusesse juhitavas heitvees on olnud meie seadustes ja määrustes juba 2000. aastast. Kahjuks kuni 2010. aastani selles edu ei saavutatud, ohtlike ainete vähenemist veekeskkonnas ei ole tuvastatud. Seireandmed on hoopis näidanud näiteks tsingi ja vase sisalduse kasvu.

Eelnevaid uuringuid tehes valmistati regulatsioonide muutmine ette 2012. aastal, mil seda tutvustati ja konsulteeriti kõigi asjaosalistega. Muudetud õigusakt jõustus 1. jaanuaril 2013 ning selle nõuded tuli lõplikult jõustada hiljemalt 1. jaanuaril 2015, millest alates on vee-ettevõtetel veel aega kuni 10 aastat, et olukorda muuta.

Kas vee-ettevõtjad peavad hakkama kiiresti investeerima?

Me ei eelda ja pole kunagi eeldanud, et investeeringuid peaksid tegema vee-ettevõtjad oma reoveepuhastites. Need ained tuleb kätte saada sealt, kust need kanalisatsiooni lastakse ehk kui meil on näiteks metallitööstused, värvitööstused, autoremonditöökodad, peame teada saada, mida nad kanalisatsioonitorustesse juhivad. Kui kõik

võimalikud meetmed on rakendatud ja endiselt olukord ei parane, ka siis jääb võimalus, et me üle mõistuse raha ei kuluta ning elame pigem teadmisega, et mõned meie veekogud ongi rikutud. Kuid sel juhul peame me kõik sellest teadlikud olema ja oskama sellega toime tulla.

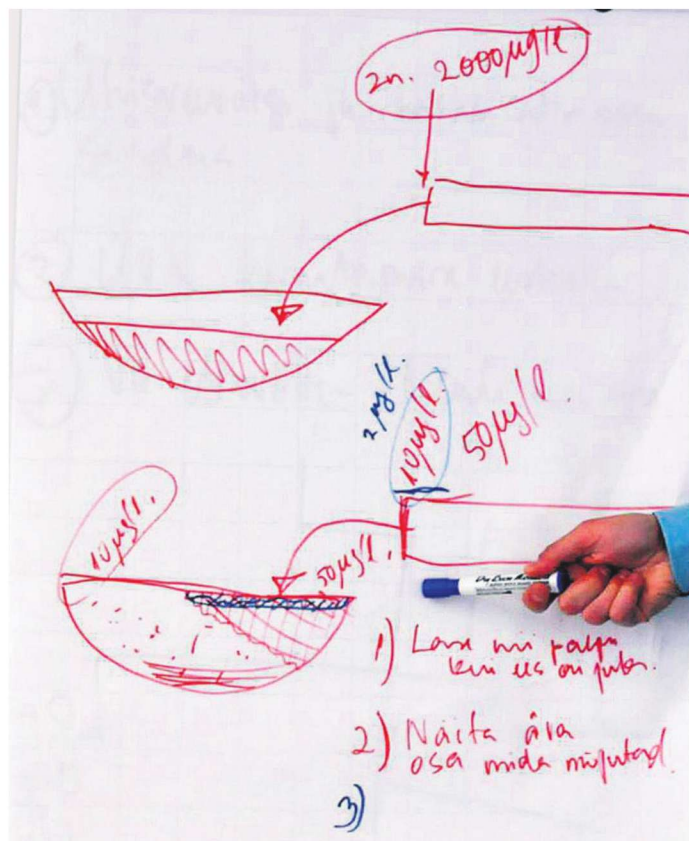
Ikkagi tuleb kliendiga teelda?

Kliendilepingust peab olema aru saada, et ka klient vastutab, mida ta kanalisatsiooni juhib. Seaduse kohaselt peab saasteainete puhastamise kulu kajastuma reostuse tekitaja vee hinnas. Kui eraisikud maksavad väiksema reostuse eest sama palju kui tööstusettevõtte suurema, on tegu eraisikute diskrimineerimisega.

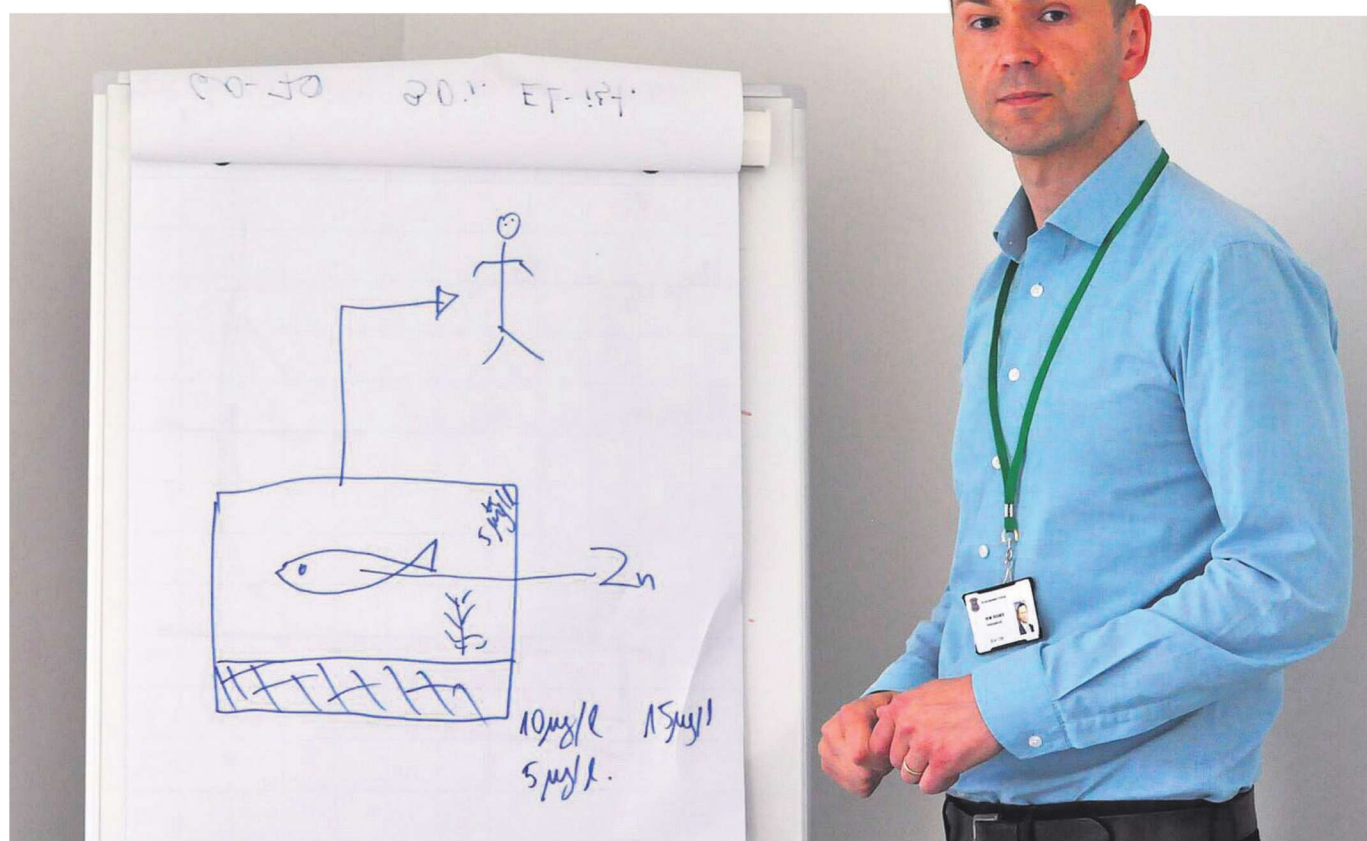
Vee-ettevõtjal tuleks selgeks teha, kes ja mida tema kanalisatsioonitorustikku juhib. Enamike Eesti asulate kanalisatsioonitorustik on rajatud maksumaksja raha eest. Kui laseme sinna rohkem ja ohtlikumat solki, mis hävitab torustikku ja kahjustab reoveepuhastit ning on ohtlik keskkonnale, siis peame aru saama, et see põhjustab ka suuremaid kulusid.

Mis on ametiasutuste roll?

Ametiasutuste eesmärk ei ole ega saagi olla kellegi karistamine või keerukate regulatsioonide alusel kelleltki raha välja nõudmine. See ei aita enamasti olukorda parandada. Kehtiv regulatsioon on piisavalt paindlik, ent samas vajalik, et saavutada veekeskkonnale ohtlike ainete vähendamine. Võimaldatakse piisavalt aega kohaneda, keeruka olukorraga toime tulla ning kaalutakse sotsiaalmajanduslikult mõistlikuma lahenduse valimist. Ametiasutused neid otsuseid vee-ettevõtja eest ära teha ei saa.

Skeemilt selgub, kui palju tohtis tsinki veekogusse lasta varem ja kui palju tohib praegu.

Rene Reisner selgitab, et kui veekogusse satub ülemäärast tsinki, kuhjub see veetaimestikku, kaladesse ja lõpuks inimesse, kes neid kalu sööb.

Fotod: VIVIKA VESKI

Foto: JAAK KADARJIK

Liiklus on ennekõike süsteem, kus tuleb arvestada kõikide liiklejate ja nende liikumiskiirustega.

Ohutu sõit ei saa olla tabu või miski, mida me ei väärtusta

Sander Peremees,
Lääne prefektuuri liiklusjärelevalve koordineerija

13. mail Raplamaa Sõnumites ilmunud Mariliis Vesti arvamus „Aeglane sõiduvii ei taga ohutust!“ tõstatab olulise küsimuse liiklusturvalisuse kujunemisest.

Selge, et inimeste ootused olukorrale liikluses on erinevad, aga fakt on, et liiklus kujuneb nende osapoolte mõjul, kes selles osalevad. Väga tabavalt nendib ka autor ise, et teistega arvestamine on liikluses äärmiselt oluline.

Liiklusõnnetuste statistika ja politseitöö igapäevane praktika räägib selgelt, et suurimad kitsaskohad Eesti liiklusohutuses on valesti valitud sõidukiirus, joobes juhid ja manöövriv, mille ohutuses ei veenduta. Peamiselt puudutab viimane möödasõite, mis lõppevad halvimal juhul juhi või kaasliiklejate surmaga.

Liiklusseadus sõnastab selgelt, et sõidukiiruse valikul peab juht arvestama mitmeid asjaolusid: oma sõidukogemust, teeolusid, tee ja sõiduki seisundit, veose iseärasusi, ilmastikutingimusi, liikluse tihedust ning muid liiklusolusid, et ta suudaks seisma jääda sõiduki eespoolse nähtavusulatuse piires ning teel oleva sellise takistuse ees, mida juht pidi ette aimama.

Autor näib eiravat teadmist, et piirkiirused on mõeldud ideaalsetes tee- ja ilmastikoludes neile, kes tunnevad, et sellel kiirusel

liikluses ei ohusta nad ennast või teisi. Just viimane osa, mis puudutab juhi kindlust oma sõiduohutuses on see, mida loo autor hinnangut andes arvesse ei taha võtta. Liiklusohutuse vaatenurgast ei ole mõeldav karistusega hirmutades sundida väheste kogemustega ebakindlaid juhte liiklema nii, et nad on ohtlikud nii endale kui ka teistele.

Aja kulule ja kokkuhoiule viidates on oluline märkida, et juhid peavad oma sõitu planeerides arvestama ka sellega, et ette võib tulla neist sõltumata viivitusi ja teele asumist ei tohi jätta viimasele hetkele. Autori väide, et liikluses ei peaks osalema juhid, kes ei julge piirkiirusel liikuda, on kahtlemata liiga radikaalne. Liiklus on ennekõike süsteem, kus tuleb arvestada kõikide liiklejate ja nende liikumiskiirustega. Kindlasti ei saa soosida suhtumist, et kiiremini liikuva juhiga on väärtuslikumad ja paremad sõitjad kui ettevaatlikud ja tehniolusid arvestavad juhid. Muidugi on selle tõlgenduse sisu otseselt seotud liiklusraevuga, millele viitab ka autor ise.

Aeglasemast sõidukist tehtava möödasõidu ohutuses peab ennekõik veenduma möödasõitja ja vastutuse selle manöövri ohutuses võtab juht, kes mööda sõita soovib.

Siin pole kohta sellele, et näha süüd juhis, kelle sõidustiili või näiteks sõiduki tehnilist paratamatust me kõrvalt vaadates ei tea. See pole ka oluline, sest juhi roll on vastutada nii enda kui ka kaasliiklejate turvalisuse eest. Selles tegevuses pole kohta emotsioonidele, mis segavad keskendumist eesolevale olukorrale ja ohtude hindamisele.

Liiklejatel tuleb leppida, et liikluses on aeglasemalt liikuvaid sõidukeid. Nii nagu ka autor ise ütleb, loob teistega arvestamine kindlasti sujuvama liiklusvoo. Arvestage siis kõiki-

de liiklejatega, kellega teekonnal kokku puutute, ka nendega, kes mingil põhjusel ei saa või ei taha liikuda piirkiirusel!

Ettepanekud aeglasematele juhtidele, et nad võimaldaksid kaasliiklejatele ohutuid möödasõite, on igati põhjendatud. Kuna ohutulede kasutamine võib viidata tehnilistele probleemidele, hädapeatunud või õnnetusse sattunud sõidukile, ei oleks mõistlik seda märguannet kasutada iga piirkiirusest väiksema kiirusega sõitjal. Küll aga on liiklusohutuse seisukohalt oluline hoida paremale tee äärde ja võimalusel informeerida kaasliiklejaid, et möödasõit on ohutu.

Millest aga räägib tegelikult autori teemapüstitus? On selge, et ootustele vastava kiire ja sujuva liiklusvoo tagamiseks ei tule kedagi trahvida, sest hirm karistuse ees ei saa sundida ebakindlat juhti enda või teiste elu ohustama. Sujuva ja kiire liiklusvoo toimimise eelduseks on ennekõike infrastruktuur, näiteks kiirteed või möödasõidurajad, mis võimaldaksid nii kiirust kui ka sujuvust liiklusesse tuua märksa rohkem. Rääkimata muidugi mainitud ohutustest möödasõitudest.

Selge on see, et hetkel kirjutaja ootused ja olemasolev infrastruktuur Rapla-Kehtna teelõigul erinevad. Kahjuks nähakse süüdlasena teiste seas ka liiga ettevaatlike sõidumaneeridega juhte. See pole kindlasti aksepteeritav seisukoht. Ohutu sõit ei saa olla tabu või miski, mida me ei väärtusta.

Seni kuni Raplast Kehtnasse ei vii kiirtee ja kohalikku liikluskultuuri mõjutavad tehniolude kõrval nii demograafia, elatustase kui ka piirkondlik majandustegevus, tuleb lähtuda sellest, et liikluses osalevad kõikide õigustega just need juhid ja sõidukid, kes seal osalevad. Sellega peame me kõik arvestama!

Tiit Petersoo,
geograaf, looduskaitseja, kodu-uurija

Käesoleva aasta 13. jaanuaril esitleti Märjamaa raamatukogus Raplamaa koguteose esimest osa „Raplamaa Loodus Aeg Inimesed“. Raamatu peatoimetaja on Jaanus Kiili. Koguteose toimetuskolleegiumi nimekirjas on ka siinkirjutanu nimi - Tiit Petersoo (edaspidi Tiit).

Tiit on märgitud ka artikli „Looduskaitse“ kolme autori hulgas – Tiit Petersoo, Jaanus Kiili, Hetti Kask. Paraku Tiit praktiliselt selle raamatu koostamisel ei osalenud. Ei boikoteerinud. Paaril korral püüdis toimetamisse sekkuda (valmiskirjutatu oli internetis olemas), kuid ei saanud sellele pühenduda (möödamattes ei saa sellist tööd teha). Oli palju segavaid toiminguid.

Tiitu „osa“ raamatus siiski on. Selles esitatud Arne (raamatus ekslikult Aarne) Kiini 48 foto pildistamisel seisib Tiit fotograafi selja taga. Aga mitte ainult selle pärast ei taha Tiit nõustuda ajakirjanik Reet Saare rõhu asetusega 21. jaanuari Raplamaa Sõnumites: „Arhiivifotode kõrval on palju kasutatud Arne Kiini diapositiive.“ Üheteistkümnelt arhiivifoto (8 autorilt, 3 mujalt) puhul ei ole AK 48 fotot lihtsalt „kõrval“!

Kuna Tiit on selle raamatu tarvis aastakümnete jooksul kulutanud rohkelt aega ja energiat, ei saa ta jätta pärast raamatu ilmumist oma tähelepanekuid ning arvamus avaldamata.

Esitlemisel esmakordselt seda raamatut kätte võttes hakkas Tiidule silma nägus köide, kuid veel raamatut avamata sai ta selle tagaküljelt ka väär info. Seal on järgmine kiri. „Tänane Raplamaa on kombinatsioon mitmest ajaloolisest Eesti piirkonnast - idaosa on ajalooline Harjumaa, lääneosa - osa vanast Läänemaa. Lõunas lisanduvad „tükikesed“ ajaloolisest Pärnumaast...“

Tiit kontrollis oma varasemaid teadmisi internetist ja Arvi Paidla raamatust „Rapla maakond teise aastatuhande lõpul“ (Rapla 1999). Seega Rapla maakonna vapp näitab rajooni (maakonna) moodustamist kunagiste Harju-, Lääne-, Pärnu- ja Järvamaa osadest. Pärnumaa „tükikesi“ ei mainita kusagil mujal. Tiitu paneb imestama, et maakonnas keegi veel sellele veale ei ole viidanud. Raamatu ilmumisest on möödunud juba neli kuud. Kas ka maavalitsuse töötajad ei tunne maakonna sümbboolikat või ei ole too raamat kedagi huvitanud?

Ei ühtki kaarti!

Libistades raamatu lehti üle sõrme, tabas Tiitu taas halb üllatus. Ei ühtki kaarti! Aastaid tagasi käis Tiit kõne all oleva raamatu koostamiseks konsultatsiooni saamas geograaf Ivar Aroldilt (raamatu „Eesti maastikud“ 2005 autor). Arold rõhutas kaartide vajalikkust sellise sisuga raamatu puhul. Eesti kartograafikonverentsil Tartus 1997

rõhutas kaardi tähtsust kodu- ja kodumaatunnetusele tookordne Tartu Ülikooli raamatukogu direktor Peeter Olesk. Veel jäi Tiidule sellelt konverentsilt meelde, et tiigrihüppe ajastulgi ei saada läbi paberkaardita ning et ilma paberkaardita kasvatatakse lumpenit.

Rapla maakond, mille pinnal koostati esimene eestikeelne geograafiaõpik (Jädivere, Berend Gildenmann 1849) ja mille pinnal tänapäeval säilitatakse eksemplari esimesest eestikeelsest atlasest („MAA KAARDIRAMAT...“1859), annab välja loodust kajastava koguteose ilma ühegi kaardita! Raamatus „Pärnumaa loodus“ (koostaja Toomas Kalda, 2007) on kuus suurt värvilist kaarti pluss veel rida väiksemaid (samuti värvilised).

Raamatu eessõnas mainitakse veel neid „Pärnumaa „tükikesi““ ning viidatakse artiklite kogumikule „Rapla rajoonis. Kodu-uurijate seminar-kokkutulek 18.-21. augustini 1976“ (edaspidi „Kogumik“). Puudub aga sellisele raamatule omane esimene peatükk – asend, piirid, suurus. Raamatust ei ole võimalik täpsemalt aru saada, kus asub Rapla maakond ning kui suur see on.

Mustvalgel joonisel 8 lk 34 (Loopealsete (alvarite) levik Lääne-Eestis) on märgitud Rapla. Loogiline, et maakond asub selles kandis ümber Rapla. Enamikel mustvalgetel joonistel on kujutatud kogu Eesti, kus Rapla maakond on aimatav. Joonis 14 lk 130 (Soode levik Rapla maakonnas) näitab ka Rapla maakonna konfiguratsiooni, kuid ei selgu naabermaakonnad. Joonisel 19 lk 171 (Jõevähi levik Eestis 21. sajandi esimesel kümnendil) on Eesti maakonnad välja joonistatud, kuid puuduvad nimed. Ka sealt ei selgu Rapla maakonna täpne asupaik ega tema naabrid. Muidugi võib võrrelda konfiguratsioone joonistel 14 ja 19! Aga naabermaakondi ikkagi ei tea!

Fotodest raamatus

Mustvalge foto lk 47 – Keila jõgi Pirgu piirkonnas. Tegelikult on fotol Atla jõgi Pirgu piirkonnas. Keila jõel ei olegi Pirgu piirkonda asja. Sama foto värvifotona on lk 120. Peatükis „Karst“ (Katrin Erg) kirjutatakse konkreetsetest Märjamaa järtadest – Eesmine järt, Tagumine e. Tagajärt, Tammiäärne järt, Kaunismaa järt. Fotodel aga on allkirjad: Märjamaa järt suurvee ajal (lk 32), Märjamaa suur järt kevadise suurvee ajal (lk 118), Märjamaa järt suurvee ajal (lk 118).

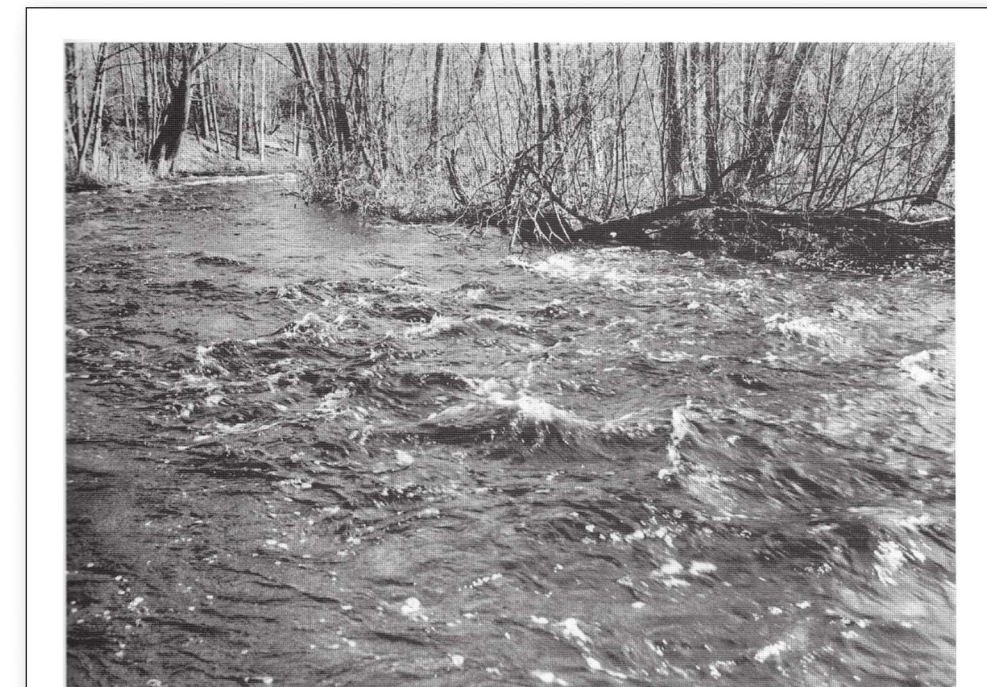
Peitepildis Raplamaa kasvatab lumpenit

Allkirjad taimede fotodel võinuksid olla ühtlased, kas ainult nii või ainult naa. Palu-karukellal (lk 124) on ladinakeelne nimetus ilma sulgudeta eestikeelsele nimetusele seljas, nn müür-raunjalal (raamatus ekslikult müür raunjalg lk 124) on ladinakeelne nimetus korrektselt sulgudes. Paraku on fotol hoopis pruun raunjalg (*Asplenium trichomanes*). Kauri kuldkinga (ladinakeelne nimetus puudub hoopiski!) ja teiste käpaliste (lk 125) tutvustamiseks on valitud ebasobiv foto, millelt on raske midagi aru saada. Fotograafi siin süüdistada ei saa, sest ta toimis Tiidu soovil, olenemata momendi tingimustest (valgus jne). Ka palu-karukella puhul tulnuks valida taimede iseloomulikum foto. Longus õis on omane aas-karukellale (*Pulsatilla pratensis*). Kas on tegu varases arengujärgus oleva taimega?

On ka muid kummalisi eksimusi

Artiklis „Pinnakate ja pinnamood“ nimetab Anto Raukas „Paluküla mõhnastikku“ ekslikult „Paunküla mõhnastikuks“ (lk 17). Alapealkirja all „Raplamaa savimaa“ mainib autor kihistunud viirsavisid rohkelt olevat maakonna kaguosas. Kui on peetud silmas Velise-Vigala viirsavitasandikku, siis kipub see ala jääma rohkem maakonna edelaosasse! Parema selguse saamiseks on viidatud joonisele 4. Väikesel kogu Eestit kujutaval joonisel on raske, kui mitte võimatu paika panna Rapla maakonda, ning veel vähem seda, kas too viirsavitasandik puudutab maakonna kagu- või edelanurka. Telefonivestluses ütles AR, et loomulikult saanuks kirjutada paremini ning olemasolev on kirjutatud kümme aastat tagasi. Tiidu arvates on „Kogumikus“ Endel Rähni „Pinnamood ja pinnakate“ palju lugejasõbralikum. Sealne jooniski annab juba hea ülevaate.

Artiklis „Maastikud“ (Jaanus Kiili) lk 85 on lause: „Kõige tuntum on Varbola paekõrgendik Avaste mägi.“ Peaks olema: „Kõige tuntumad on Varbola paekõrgendik ja Avaste mägi.“ Raplamaa maastike liigendamisel aktsepteerib Tiit siiski Endel Varepi (1915-1980) poolt „Kogumikus“ pakutut. Varep on seal küll tõmmanud piiri Harju lavamaa ja Lääne-Eesti madaliku maastikurajoonide vahele Märjamaast ida poole, kuigi sellest piirist lääne poole on samuti domineerivad paelavad ja loometsad nagu Harju lavamaal mujalgi. Aga varem

Keila jõgi Pirgu piirkonnas (foto A. Kiin)

Atla jõe kärestik (foto Aarne Kiin)

ja hiljemgi on Varep nimetatud piiri tõmmanud Märjamaast lääne poole. (Vt Arvo Järvet „Endel Varepi Eesti maastikulistest liigestustest“, „EGS aastaraamat“ 40 köide, 2015)

Tiit peab ebaotstarbekaks ja segadust tekitavaks seni teise nime all tuntud pinnavormidele „Rapla“ ja „Raplamaa“ nime andmist Jaanus Kiili poolt – Rapla lavamaa, Raplamaa madalik, Raplamaa Kõrve-maa. Nime „Rapla“ lisamisega sinna-tänna me maakonda armsamaks ei tee. Ennem võinuks olla värviline kaart! Nimi Rapla lavamaa tekitab küsitavust, samas Harju lavamaa Rapla maakonda jääv osa on selge Eesti geograafia tundjale. Hoopis imelik on nimetada Velise-Vigala viirsavitasandikku Raplamaa madalikuks.

Leheküljel 47 ütleb mustvalge foto all-kiri, et tegemist on Keila jõega Pirgu piirkonnas. Tegelikult on pildil Atla jõgi, Keila jõel ei ole Pirgu piirkonda asja. Seda kinnitab ka sama foto leheküljel 120.

Fotod: raamatust

Veel eksitavaid „näpukaid“

Lk-1 92 on nimetatud Lipstu nõmme uurijaiks Eesti tuntud botaanikuid Theodor (õige Teodor) Lippmaad, Gustav Vilbast ja Heinrich Aasamaad. Viimase kohta see kehtib. 1994 toimus ka Lipstu nõmme floristiline inventeerimine botaanikute Ruth Aguraiuja, Helen Haabi ja Tõnu Ploompuu poolt.

2008–2015 on Lipstu nõmmes korraldanud kaitsealuste taimede vaatlusi ELKS-i Rapla osakond.

Lk-1 93 on eksitav info: „Ala haarab metsasihtide süsteemiga liigendatud suuremat metsaala ning Raikküla-Järvakandi kitsarööpmelise raudtee ala.“ Sellist raudteed ei ole olnud!

Lk-1 131 on kirjutatud: „Loosalu-Kõrgemäe soostiku lääne-

osa nimetatakse Loosalu rabaks, idaosa Kõrgemäe rabaks (Valk, 1988). Nende kahe vahel on suur männipuistuga mineraalmaa-saar nn Järvehiis.“ Kõrgemäe raba ja Loosalu raba eraldab Loosalu soosaar!

Lk-1 135 on kirjutatud: „Suurim soosaar kannab nime Järvehiis.“ Suurim soosaar on Loosalu. Kas Järvehiit võib üldse soosaareks nimetada? A. Loopmani järgi on kunagi päris saareks olnud Kuivlohk.

Artikkel „Looduskaitse“ (Tiit Petersoo, Jaanus Kiili, Hetti Kask) põhineb Tiidu poolt varem kirjutatule, mis trükkis avaldatud. Juuresoleva artikli kaasautorid (-autor?) on „röövinud“ Tiidult tosina ja veel rohkemgi tööaastaid. Lk-1 209 kirjutatu järgi töötanud Tiit Petersoo Rapla rajooni looduskaitseinspektorina a-st 1988! Tiidu tööraamatust on aga näha: „Rapla Metsamajand 1976 04 05 Võetud tööle vaneminsener-rajooniinspektori kt.

1976 11 23 Kinnitatud vaneminsener-rajooniinspektori ametikohale.

1977 01 01 Nimetatud looduskaitse rajooniinspektoriks.

Ja kas artiklis märgitud Vaike Pommer ning Hetti Kask on üldsegi Rapla rajooniinspektori olnud? Nende tööpiirkond jäi Mahtra Rohelise Võõndi Metsamajandi piiridesse.

Lk-1 217 on toodud Rapla maakonna keskkonnateenistuse koosseis (1999?) ilma Tiiduta. Looduskaitse peaspetsialist Andres Anderson. Tiidu tööraamatust: „01 10 1992 Ametinimetuse muutus – Rapla maavalitsuse loodushoiuosakonna looduskaitse peaspetsialist“. Kuni teenistusest vabastamiseni (14 03 2003) tööraamat ametinimetuse muutust ei näita. 1999 oli Tiit olemas ja kas siis klassikalises looduskaitse oli kaks peaspetsialisti? Tiidu „arhiivis“ on säilinud koopia Info-Tehnokeskusele saadetud kirjast (19. veebr. 2002) allkirjaga „T. Petersoo klassikalise looduskaitse peaspetsialist“. Kirja saatis välja sekretär ning arvatavalt fikseeriti see saadetud kirjade kaustas. Kui Tiidule oleks öeldud, et ta on nüüdsest alama astme spetsialist, oleks Tiidu huvi looduse ja looduskaitse vastu jäänud samaks.

Eesmärk ei ole enda isikut upitada

Tiidu eesmärk ei ole enda isikut upitada, vaid soov saada töepärane ajalugu.

Artiklis on jäänud märkimata G. Vilbergi „Eesti loodusemälestusmärke“ (Tartu 1931). Seetõttu tekib segadus lk-1 206. Mainitud raamatu puhul väär-
 mainimist Hageri vallas Pihali külas Mikkuri talus sündinud Rudolf Tamm (1898-1987), kes andis Vilbergile andmed paljude Raplamaa suurte rändrahnude kohta, mis hiljem ka looduskaitse alla võeti. Lipstu nõmme looduskaitse alla võtmise aasta (1937) väärinuks ka märkimist.

Nimetada tulnuks Lippmaa uurimistööd Rangu nõmmes suvel 1939. Tema tookordse assistendi Liivia Laasimeri (1918-1988) sulest ilmus „Loometsa ökoloogiast“ (Tartu, 1946). Teisest assistendist Aino Käärrikust (sünd. Mathiesen) sai Rootsis metsanduse professor. Aastal 2007 saatis AK Tiidule oma mälestused Rangu nõmme suvest 1939. 2013 tänas õnnitluste eest, mis saadeti temale 95. sünnipäeva puhul.

Nimetamata on 1965. aastal Raplas trükitud brošüür „Kultuurimälestiste ja looduse kaitsest Rapla rajoonis“ ja voldik „Rapla maakonna kaitstavate loodusobjektide kaart 1:150000“ (Koostaja Tiit Petersoo, fotod Arne Kiin) aastast 1997.

Koguteose koostamist silmas pidades on eessõnas kirjutatud: „Värskeid andmeid lisandub igaaastaselt looduskaitsekuu matkalt ja omavalitsuste keskkonnatöötajate õppekäikudel.“ Silmaringi need matkad-käigud kindlasti avardasid ning fotosid tehti, kuid Tiidu teada mingites kirjapanekutes need ei kajastu, sest neid ei olegi. Paari looduskaitsekuu matka kohta kirjutas Tiit ajalehes. Paraku ei mainita aastail 1994–2002 korraldatud spetsiaalseid ühe- kuni kolmepäevaseid ekspeditsioone materjali saamiseks koguteose tarvis.

Ka ei ole juttu ajalehe Nädaline juures ilmunud lisalehest „LEHMLÕUKE Kodu ja looduse leht“. Neid ilmus aastail 1993-1998 35 numbrit. Nendes valgustati ekspeditsioonide käike, leidusid ning maakonna loodust ja looduskaitsetegevust üldse. Lisalehe algatas tookord Nädalise toimetuses töötanud Viio Aitsam. Lisalehele kirjutasiid Jaan Eilart (1933-2006), Heinrich Aasamaa (1909-2008), Ülo Heinsalu (1928-1994), Aino Valgma (1934-1997), Viio Aitsam ise, Tiit Petersoo jt.

22. mail toimus Raikküla mõisas mõisakunsti konverents. Ajaloolase Ants Heina ettekande teema oli „Ruum läbi aja. Mõisainterjöörid Eestis“. Ettekanne oli huvitav ja emotsionaalne. Jutu sekka näitas Hein pidevalt ka fotosid. Ainult jutu korral kujunenuks asi kuulajaile arusaamatuks ning tüütuks. Paraku on nii ka ilma kaardita „Raplamaaga“!

Rõa küla on muutunud turvaliseks elupaigaks

Katri Reinsalu

Rõa küla silti on ju ilmselt igaüks Viljandi maanteel sõites märganud. Võin kihla vedada, et nii mõnigi on selle naljaka nime autos valjult välja hääldanud. Rõa küla asub Rapla vallas kohe Kohila valla piiri ääres. Vallasisesed naabrid on neil Kuku, Seli ja Purila küla.

Rahuliku küla keskelt jookseb läbi enne mainitud Viljandi maantee, mis külaelanikele parajagu peavalu on tekitanud. Turvalisus on selle küla üks olulisemaid märksõnu. Kuidas on seda seal siis tagada püütud?

Alguses oli naabrivalve

Nüüdisaegse Rõa küla lugu saab alguse 2009. aastal. Soone talu perenaine Sandra Mägi õppis siis Tallinna tervishoiu kõrgkoolis tervisedenduse erialal. Õpingutes ettenähtud praktika läbis Sandra Rapla maavalitsuses Ülle Laasneri käe all. Just maakonna tervisedenduse spetsialistiga kaasas käies nägi ta esimest korda tegusaid külasid ja toimivat naabrivalvet. Sellest süttis Sandra peas mõte luua ka oma kodukülas naabrivalve piirkond.

Kuna külas oli varem vargusi toime pandud, võeti naabrivalve mõte positiivselt vastu. See oli küla ühine soov ja huvi. Pisike küla on koduks vaid mõnekümnele inimesele, kuid üksteist tunti vähe. Seega tuligi esmalt naabritega kokku saada ja tutvust teha. Eks seisne turvatunne suures osas just selles, et sa tunned inimesi, kes su ümber elavad.

Sandra sülitab üle öla ja ütleb, et pärast naabrivalve piirkonna loomist Rõa külas vargusi pole olnud. On juhtunud, et võõras auto sõidab kellegi hoovi ning naaber on kohe asja uurima asunud. Saab öelda, et naabrivalve on vähemalt selles pisikeses külas aktiivselt toimima hakanud ning nii mõnegi sekelduse ehk ära hoidnud.

Sandra ütleb tagantjärele, et külaelu käimalükkamine oli päris lihtne. Ta arvab, et inimeste

kaasamise teeb palju kergemaks, kui ettevõtmise eestvedaja usub ise oma eesmärgi ja on entusiastlik.

Eks ole ka Rõa külas neid, kes eelistavad pigem kodus ja omaette olla. Nende kõrval on tekkinud aga seltskond aktiivseid inimesi, tänu kellele on Rõa küla viimaste aastatega suuri edusamme teinud.

Naabrivalve ei jäänud küla jaoks seega viimaseks ühiseks ettevõtmiseks. Külavanemaks valitud Sandra eestvedamisel hakkas elu kiiresti arenema.

Ilmavalgust nägi MTÜ Rõa Küla, mille eesmärk on elanike ühishuvide kaitsmine ja esindamine ning ühistegevuse arendamine. Paberile sai ka küla arengukava aastateks 2010-2015. Juba eelmisel aastal olid aga kokkulepitud eesmärgid põhimõtteliselt täidetud. See on suur saavutus. Sandra ütleb, et see üllatas neid endidki.

Järgmisena kogunemiskoht

Lepime Sandraga kokku, et kohtume külaplatsil. Seletuste kohaselt tuleb Rapla poolt sõites Pureva tööriistapoe juurest vasakule keerata. Enne raudteed tuleks taas vasakule keerata. Esimese juhtnööri täitmine läheb libedalt, kuid teisega on juba natuke raskem. Ainuke võimalus enne raudteed vasakule minna tähendaks kellegi hoovi pööramist. Natuke hoolikamalt asja uurides selgub, et tõesti enne raudteed on rohus justkui tee. Mööda seda sõites paistabki lõpuks külaplats.

Tegemist on tõeliselt uhke kokkusaamiskohaga. Juba esimesel pilgul on selge, et see on üks mõnus paik, kus terve perega aega veeta. Lapsed saavad ennast

Mänguhimulisemad saavad suvel kosutava supluse kõrval ka vee kohal lõbutseda.

Kiikumisvõimalusi on Rõa küla lastel ohtralt.

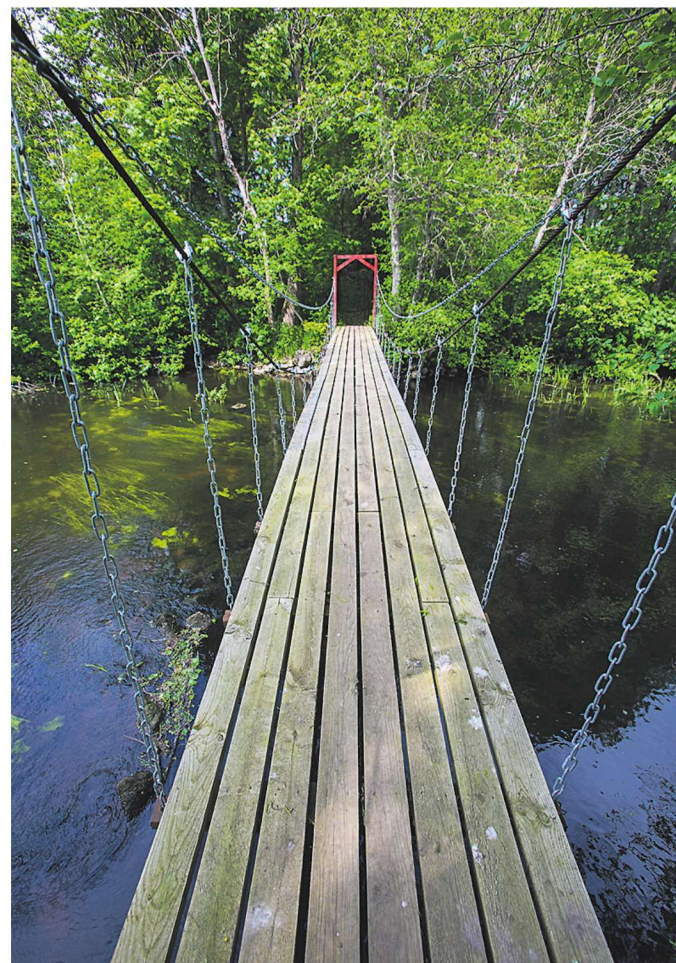
Janno Ruus, Rapla politseijaoskonna juht:

Turvalisus mõjutab ühiskonna stabiilsust. Nende teguritega, mis stabiilsust ohustavad, tuleb pidevalt tegeleda. Turvalisust mõjutavad süüteod ja õnnetused, eluks vajalikud teenused, omavahelised suhted jne. Iga kogukond tajub ise kõige paremini, mida ja kuidas oleks vaja teha, et see stabiilsus säiliks, kuid seejuures on oluline teha koostööd, ühistegevusi. Oluline on üksteist tunda.

Rõa küla, nagu paljud teisedki Raplamaa külad, teevad eriliseks inimesed, kes seal elavad. Neile läheb korda, mis külas toimub ja nad panustavad küla arengusse. Naabrivalve, regulaarsed kokkusaamised, talgud, esindaja valimine jne. Minu teada on seal tegeletud ka näiteks liiklusohutuse parandamisega. Politseil on hea meel, kui meid sinna kutsutakse, sest kui põhjuseks ei ole mõne korduva probleemi või ohuolukorra lahendamine, vaid hoopis ennetustöö raames kasulike nõuanete jagamine või ka ettepanekute kuulamine, siis näen selles ainult positiivset.

Külasid omavahel võrrelda ei saa, kõik on omanäolised. Kuid ilmselt on raske leida külavanemat või mõne kogukonna eestvedajat, kelle arvates ei oleks turvalisus tähtis. Paljudel juhtudel, eriti hajaasustusega piirkondades, on liikumapanevaks jõuks just süüteod ning arusaamine, et ainult politsei tegevusega ei ole võimalik probleeme lahendada. Samas ei ole ju tähtis, kas esimeseks kokkusaamise ajendiks on mõni varasem süütegu, naabrivalve sektori moodustamine või muu põhjus. Tunnustan kõiki neid eestvedajaid, kelle tubli tegutsemine on asjad liikuma pannud, ja soovin selleks edu. Turvalised külad, nagu seda on ka Rõa küla, teevad politsei töö lihtsamaks ja mis kõige tähtsam, see tagab meile vajaliku stabiilsuse.

Kõige raskem on ikka see esimene samm.

Kolm aastat tagasi võtsid kohalikud kätte ja tegid korda ohtliku ripp silla.

Külakiige tegid Rõa küla mehed täiesti oma ressursidega valmis.

välja elada värvilisel mänguväljakul. Nende vanematele on aga mõnusad piknikulauad, mille taga kuumalt grillilt võetud liha nautida. Eriti mõnus on aga jalga puhata hoopis rahulikult õõtsuva kiige peal.

Kiikesid on külaplatsil ohtralt. Alustates laste omadest ja lõpetades võimsa suure külakiigega. Mis sest, et sel päeval keegi külaplatsil ei mürgelda, on tõeliselt lihtne mõnd vahvat jaanipäeva seal ette kujutada.

Koht kogunemiseks oligi järgmine asi, mida külaelanikud suurema turvatunde kõrval soovisid. Sandra toonitab, et MTÜ on alati teinud vaid neid asju, mida külaelanikud ise on soovinud. Siiani pidi meelelahutuseks ja ühisteks tegemisteks ikka naaberkülade poole vaatama. Sooviti aga täitsa oma kohta, kus ühiselt aega veeta ning MTÜ just selle järgmisena plaani võttiski. Maa selleks puhuks loovutas külaelanik Andrus Vonk tasuta rendilepingu alusel.

Esimese hooga tehti väikeseid ja esmavajalikke asju. Kogunemispaik sai kemmergu ja võrkpalliväljaku. Siis toodi lauad-toolid ja loodi grillimisvõimalus.

Tõelise küla juurde kuulub aga kahtlemata ka üks korralik külakiik ning just sellest hakkasid inimesed järgmisena unistama. Sandra jaoks oli see oluline hetk.

See oli esimene kord, kui Rõa inimesed mõtlesid, et toetuse asemel võtavad kätte ja teevad külakiige ise valmis. Mehed läksid metsa, töid sealt palgid välja ja tegid kiige valmis. Pisikesed abivahendid, mida tarvis läks, said külaelanike annetuste toel soetatud. Külakiik sai valmis 100% oma ressursidega.

Sandra ütleb, et tema eesmärk oligi külaelanikke võimestada. Märkamatu on Rõa külas tekkinud keskkond, kus inimesed tulevad oma ideedega ja need

Külaelu lükkas uue hooga käima ettevõtlik ja optimistlik Sandra Mägi.

Fotod: SIIM SOLMAN

tehakse ühiselt teoks. „Mulle meeldib, et ma näen entusiasmi,“ märgib Sandra.

Turvalisuse märksõna

Külaplatsi suurim projekt oli aga laste mänguväljak, mis on ühtlasi ka platsi kõige värskem uuendus. Selle loomisel pörkuti negatiivse suhtumisega, millega on Rõa inimestel ka teistes aspektides tulnud rinda pista. Nii mõnigi isik väljastpoolt küla leidis, et niivõrd väikesele külale ei ole tarvis sellist mänguväljakut.

Mänguväljakut planeerides rõhutas Rõa, et see ei ole ju vaid ühe küla mänguväljak. Olgu ka mainitud, et Rõa küla moodustavad enamjaolt just noored perekonnad. Nagu elu on nüüd juba näidanud, kasutavad mänguväljakut lisaks veel Seli ja Mälivere küla lapsed. Selle üle tunneb Sandra ainult rõõmu.

Väikese küla suurtele unistustele on aga teisedki negatiivselt reageerinud. Küla üks suurimaid mureallikaid on loomulikult seda läbiv maantee. Suurtel kiirustel mööduvad autod ja rahulik külaelu ei käi paraku käsikäes.

Võitlust kehtestada küla läbivale teelõigule kiiruspiirang on Sandra pikalt pidanud. Seda ta veel võitnud ei olegi. Kaks aastat tagasi õnnestus aga teelõigule möödasõitu keelav märk saada. Sellegipoolest unistab külavanem väiksematest kiirustest. Kõrgemal tasemel tundub aga olulisem olevat võimalikult kiiresti punktist A punkti B jõuda.

Muret on tekitanud ka talvel maantee äärde tekkivad lumevalgid, mis ei jäta jalakäijale palju võimalusi liikumiseks. Kuigi eelmise talv oli lumevaene, tundub, et selles osas tehakse paremat tööd.

Turvalisus on Rõa küla üks märksõnadest ja selle nimel on palju pingutatud. Sandra tunnistab, et on nii mõnigi kord erinevate ametkondadega suheldes rumalaid vastuseid saanud.

Sellest hoolimata on ta võidelnud selle eest, et näiteks bussipeatuses oleks valgustus ja et müratase maantee ei ületaks lubatud norme. Mõne neist võitlustest on ta võitnud, mõned veel mitte.

Ühe eduloo saab aga jutustada ripp sillast, mis ühendab Rõa küla Seli suvilarajooniga. Sild oli veel mõned aastad tagasi lootusetus seisukorras. Vesi ja lumi olid seda tublisti räsinud. Sillast oli juba kaks last läbi kukkunud. Ometigi kasutasid seda aktiivselt inimesed, kes suvilapiirkonnast bussipeatusesse liikusid.

Kuna sild asub täpselt Rapla ja Juuru valla piiril, ei olnud päris selge, kumma valla vastutusalas see on. Kolm aastat tagasi võtsid aga Rõa küla mehed koos naaberküla omadega asja lõpuks käsile ja tegid silla korda. Nüüd saab silda jälle ohutult ületada. Ühtlasi on silla juurde kujunenud mõnus ujumiskoht, kus kuumal suvepäeval kosutavat jahutust saab.

Ohutuse tagamine ei piirdu aga vaid väliste teguritega. Oluline osa turvalise keskkonna loomisel on inimeste teadlikkus ja informeerimine. Seetõttu on Rõa külas korraldatud ohutuspäevi, kus inimestel on võimalus vahetult kohaliku konstaabliga suhelda või Punase Risti töötajalt elustamise kohta uurida.

Suurt rõhku on Rõa külas pandud ka tuleohutusele. Päästeamet on ise käinud kohal, et üle rääkida kõik tuleohutusse puutuv. Sandra ütleb, et inimesed said põhjaliku koolituse. Lisaks on piirkonnas tegutsevate korstnapühkijate kontaktid küla kodulehel olemas.

Naabrivalve piirkonna loomisega teele lükatud lumepall on tänaseks juba uhke hoo sisse saanud. Rõa küla on vaid loetud aastate jooksul kasvanud elujõuliseks ja tegusaks paigaks. Just nagu külavanem unistas, on küla muutunud turvaliseks ja mõnusaks keskkonnaks, kus inimesed usuvad, et nende ideed on teostatavad.

Olenemata sellest, et töötingimused on aastatega kardinaalselt muutunud, ei olnud naisel uuendustega raske kaasa tulla.

Hambaarst Marje Nahkur ühegi hambaprobleemi ees hirmu ei tunne

Mariliis Vest

Kohtusime Marjega kohas, kus ta veedab suurema osa oma argipäevadest – perearstikeskuse kabinetis. Juba õige alguses ütles ta mulle, et on inimene, kes näeb asju pikalt ette. Nii teadis ta vastata pooltele minu küsimustele enne, kui olin jõudnud need esitada. Alles hiljaaegu 70. sünnipäeva tähistanud naine on hambaarstina töötanud juba ligi 46 aastat.

Peaaegu terve oma elu on Marje elanud Raplamaal, vaid ülikooliaastad veetis ta Tartus. Lapsepõlv möödus Arankülas, kus elas tema vanaema, kelle hoole all ta üles kasvas. Marje ema oli elukutselt loomaarst ning töötas palju – see on ka põhjus, miks ta ema tihti ei näinudki. Isa lahkus teise ilma aga mõni kuu

enne Marje sündi.

Kooliteed alustas ta pisikese tüdrukuna Hagudis, kus tolleaegne 7-klassiline kool sai lõpuni käidud. Pärast põhihariduse omandamist läks ta edasi Kohila keskkooli, mille lõpetas 1963. aastal. Kuna õppetöös oli ta alati tubli viieline, soovitati talle seal edasiseks õpetaja või

arsti ametit.

Rohkem pani mõtlema arstiteadus ning nii ta suunduski pärast keskkooli Tartusse. Sisestumiskatsetel jäi aga pool punkti lävendist puudu ning seetõttu pidi ta ootama esimese inimese väljalangemist. Tema eneseuhkusele see ei sobinud ning nii otsustas ta hetkeks taanduda, et järgmisel aastal uuesti proovida.

Ajal, mil ta loobus arstiks saamise mõtetest, oli parasjagu Hageri kooli asendusõpetajat vaja. Kuna Kohilast oli Marjel soovitus olemas, nopiti ta üles ning nii läkski 18-aastase neiuna 1.-3. klasside õpetajaks. Seda tööd tegi ta ühe aasta.

Raske ja vastutusrikka eriala juures paelub teda eelkõige inimestega suhtlemine.

Pärast aasta möödumist kandideeris Marje uuesti arstiõppesse, nüüd andis paberid sisse juba hambaarsti osakonda. Ka sinna oli tung suur, ühele kohale kandideeris kuus inimest. Teine katse õnnestus ning nii tema kui ka kõik tema 12 kursusekaaslast olid ülikooli lõpuni viielised.

„Mul oli tegelikult see mõte, et ma lähen sinna ja vaatan pärast, mis saab, ega ma ei olnud kindel, et ma üldse tahan seda ametit pidama jääda,“ ütleb ta praegu. Kolmeaastase õpingu kõrvalt käis ta teadmisi omandamas ka kohtumeditsiini alal, kus tegeles erinevate juhtumite ja laipadega. See töö huvitas teda väga.

Ülikooli ajal leidis naine omale elukaaslase, kes oli samuti Raplast pärit. See oli ka põhjus, miks ta Tartust siia tagasi kolis. 1969. aasta suvel hakkas ta tööle asendusrästina ning sellest ajast on ta siia ka jäänud. Marje

räägib, et ta elus oli aegu, kus tuli ravitöö kõrvalt tegeleda ka proteesidega, siis käis ta kahe väikese lapse kõrvalt üksinda kahes kohas tööl. „Kõik need 46 aastat olen olnud Raplas, kas sa kujutad ette!“ jääb ta ka ise imestades mõttesse.

Töö juures köidavad eelkõige inimesed

Raske ja vastutusrikka eriala juures paelub teda eelkõige inimestega suhtlemine. Inimesed, kes Marjega tihedamalt kokku puutuvad ja temaga ühise keele leidnud, teavad, et Marjele meeldib avatud suhtlemine ning vastastikune austamine. „Tead, ma olen selle töö endasse nii sisse võtnud, et kui ma vaatan inimesele otsa, siis tekib mul palju seoseid. Mitte ainult hambaaukudega, vaid ma näen temas ka midagi rohkemat,“ ütleb ta ise.

Patsiendid, kes Marje juures abi otsimas käivad, on tema sõnul valdavalt väga huvitavad inimesed ning suhtlus ongi see, mis teda tegelikult haarab. Ta räägib, kui huvitav on kuulata põnevate erialadega tegelevate inimeste jutte. Näiteks on tema patsientide hulgas sensitiive, tuukreid, kirikuõpetajaid ja palju teisi erinevates valdkondades hõivatud inimesi. Distantsti ta kellegagi hoida ei taha ning väga meeldib talle see, kui teda nähakse ka lihtsalt inimese, mitte ainult hambaarstina.

Kuna naine on töötanud sel erialal peaaegu 46 aastat, käib tema juures juba neljas põlvkond inimesi. Töö positiivseks pooleks ütleb ta veel hea tunde, mis tekib inimeste abistamisel ja sellest, kui patsiendid on tööga rahul ja usaldavad teda.

Patsientide puudust ei ole, kuid töötingimused on muutunud

Üks esimestest asukohtadest, kus Marje töötas, oli Alu teel olev puumaja. Sealsed tingimused ei olnud just kõige paremad. Vahel, kui vesi sisse pressis, tuli seda ämbritega välja viia. Edasi koliti hambaarstid Mahlamäele, kus kolmetoaline korter tuli oma nõu ja jõuga kabinetiks ehitada. Praegusesse perearstikeskuse kabinetti tuli ta ligi 20 aastat tagasi. Nüüdseks on seal moodne tehnika, millega harjumine Marje sõnul keeruline ei olnud.

Aja jooksul, mil ta hambaarstina on töötanud, on palju muutunud, olgu siis teemaks materjalid või bürokraatia pool. Tänapäevasel paberimajandusel on tema arvates oluliselt suurem roll kui aastate eest.

Sellist momenti, kus patsiente üldse ei ole, tal enda sõnul pole kunagi olnud. Noore ja värske arstina saatsid talle patsientide teised arstid, nüüdseks on väga palju inimesi, kes on teda püsivalt külastanud 20 aastat või enam. Marje kinnitab, et nendest, kes on korralikult arsti juures käinud, ei saa kunagi proteesikandjaid, sest hambad on hooldatud ja terved.

Tegelikult ei käi tema juures ainult Raplamaa inimesed, vaid tullakse ka Viimsist, Haapsalust, Paidest, Mustamäelt, Soomest ja mujalt. Kui ta on küsinud inimestelt, mis neid just tema juurde toob, siis öeldakse, et usaldusväarsus, eelnev hea kogemus ja teadmine.

Täpsus, teadmised ja kogemus on kõige olulisemad

Jutuajamise käigus kordas Marje mitmel korral, et ta on inimene, kes nõuab täpsust. Tema moto on: kas hästi või üldse mitte. Seetõttu ei võta ta endale ka kunagi abilist, kes ei tea saajaprotsendilise kindlusega, mida ja kuidas ta tegema peab. Ka patsientidele räägib ta alati konkreetselt ja täpselt, mis neil suus toimub ning mis neid ees ootamas on. “Kogemuste baasil oskan varakult öelda, mis neil suus juhtuma võib hakata,” lisab ta selgituseks.

Marje Nahkur on nii staažikas

hambaarst, et ei karda enda sõnul enam ühtegi probleemi, millega inimesed tema juurde pöörduvad. Noore ja värske arstina olid tal omad hirmud, aga nüüdseks on need täielikult kadunud. „See töö on ikka nii ära õpitud, et selle kogemuse najal võin ükskõik kus ja mida ette võtta, ilma et tunneksin mingit hirmu. Kartus kaob siis, kui tead, et sul on kindel põhi all,“ ütleb ta.

Naise kogemustepagasit näitab seegi, et tema juures on mitmel korral käinud töövarjud ja praktikandid, keda ta on koolitanud ning kellest nüüdseks on saanud oma alal tegijad.

Aastate jooksul on Marje enda sõnul näinud erinevaid tööalaseid juhtumeid. Ta on pidanud tunnistama väga tõsiseid haigusi, nagu näiteks kiiritushaigus, süüfilise haavandid ning ka nelja suuvähki. Need on tema sõnul muidugi väga harvad juhtumid.

Kingsepal pole kinga, rätsepal pole riiet

Just nii ütleb ta mulle siis, kui küsisin, kes tema enda hambaid ravib. Ta tunnistab, et ajanappuse tõttu ei jõua ta tõesti nii palju hambaravisse kui peaks. Küll on tal aga oma kindel arst, kellele ta oma hambad usaldanud on. „Suvaliselt ma ei vali arsti kohe kindlasti, vaid ikka väga hoolikalt,“ ütleb ta.

Ta lisab siia värvika loo sellest, kuidas on ise endal hambaid välja tõmmanud ja suhu mürke süstinud. Ta selgitab seda sellega, et tunneb eriala niivõrd hästi ja võtted on nii käes, et ei ole see mingisugune ime ka enda kallal töötada. „Võin sulle kinnitada, et iga hambaarst on ennast teatud olukordades ise aidanud,“ räägib Marje.

Vastupidavus on tulnud elustiiliga

70-aastane naine näeb välja ääretult elurõõms ja terve. Selle põhjuseks peab ta seda, et on eluaeg ennast liigutanud. Juba keskkooli ajal tegeles ta nii korvpalli kui ka kergejõustikuga, ülikoolis aga alpinismiga ning ratta- ja suusasõiduga. Ka praegu liigutab ta ennast kodus koos oma lapselapse Rasmusega, kellega võidu hüppenööri hüppeid tehakse.

Veel väldib ta teadlikult limonaade ja muid tehisojooke ning tarbib hammaste hoidmiseks vaid puhast vett. Söögi kohapealt ta aga valikuid ei tee ning tunnistab, et närib aeg-ajalt ka kommi.

Seda, kui kaua ta veel hambaarstina töötada kavatseb, ta ei tea, kuid lõpetamise mõtteid veel peas ei ole. „Niikaua kuni ma kellelegi jalgu ei jää ja kuni mul silm selge ning käsi ei värise, ma ära ei lähe. Mul pole midagi häda,“ ütleb ta reipalt.

Eestlaste hambamured on aastate jooksul tema sõnul muutunud. Peamisteks põhjusteks on vale söömine ja joomine ning tohutud e-ained. Vanasti olid peamisteks probleemideks ainult augud, nüüd on palju ka igemete taandumist,

Marje ütleb, et ta on lihtne maa-inimene, kellele meeldib inimestega suhtlemine.

Fotod: SIIM SOLMAN

hammaste tundlikkust ning emaili lagunemist. Mures on ta ka laste pärast, kes enam toitu korralikult läbi ei näri. See tähendab lõualuu vähest koormust, mille tõttu ei tule ka piimahambad ära.

Seda, et inimesed hambaarsti kardavad, Marje õigeks ei pea. Sellised hirmud on tulnud tema arvates vanadest aegadest. Lõbusaks näiteks toob ta selle, kuidas mõned tema patsiendid jäävad protseduuride ajal magama. „Ma küsin neilt, et kas sa oled siis tõesti nii magamata, ja nad ütlevad, et ei, siin tuleb lihtsalt

väga hea uni peale,“ räägib ta lõbusalt.

Pehme hambahari, korralik pasta ning hambaarsti külastus

Marje jagas ka soovitusi, kuidas hambad korras hoida. Kõige olulisemaks peab ta korralikku ja pehmet hambaharja, mis tuleks soetada apteegist. Poest saadavate harjade kohta ütles ta naljatades, et nendega võib potte küürida. „Hambad on niisugune varandus, et nendega ei maksa mängida. Tuleb käia hambaarstil vähemalt kaks

korda aastas ning osta õige hari ja pasta.“ Veel paneb ta inimestele südamele, et nad ei oleks hoolimatud, sest umbes pool tema patsientidest ütleb, et nad ei pese hambaid üldse.

Hambaniiti soovitab ta inimestele, kes oskavad sellega ümber käia, kuid hambavesi on tema sõnul raha raiskamine. Teada tuleks ka hambapastade grupe ning vastavalt vajadusele valida kas tundlikele, veritsevatele või tervetele hammastele. Lõpetuseks ütleb ta, et lapsed ei tohiks pesta täiskasvanute pastaga, sest see on neile kahjulik.

Varbola koolis oli suur pereheitmine

Piret Linnamägi

On koolide lõpuaktuste aeg ning tuult tiibadesse on saamas kõik koolide lõpetajad. Nii oli ka läinud kolmapäeval väikeses maakoolis Varbolas, kus seekord saadeti teele kaheksa last.

Seekordne saatmine oli aga teistsugune, kui veel aasta tagasi. Tollal said kuuenda klassi õppurid ühe etapi läbimise järel lõputunnistuse ja enamik neist suundus õppima Märjamaa gümnaasiumisse...

Seekordses ärasaatmises oli kurblik alatoon. Nimelt ei olnud vaid kuuendikud need, kes selle maja ukse sulgesid, vaid ka viienda ja neljanda klassi õpilased. Põhjus lihtne: kool jääb sügisest edasi töötama neljaklassilisena.

Igal aastal sulgeb mõni kool jäädavalt omad ukse. Põhjuseid on mitmeid: lapsi jääb vähemaks või panevad vanemad nad teise elukohajärgsesse kooli. Ka Varbolas on niimoodi juhtunud, et kohalikule koolile eelistatakse kas Märjamaa, Kernu või Rapla kooli. Põhjuste on erinevaid ja neid teavad pered vaid ise.

Varbola kool on väike armas kool olnud praegustele õpilastele ja ka neile, kes selle maja ukse aastaid tagasi sulgenud. Selles väikeses armsas maakoolis on head haridust antud ajast aega. Väikese kooli eelis on see, et õpetaja saab tegeleda iga lapsega individuaalselt. Mammutkoolis see võimalus puudub. Väikesest koolist ei lähe lendu nõrgad lapsed ja Varbolas koolihariduse saanud lastest on saanud väga tublid inimesed - nad on edukalt lõpetanud gümnaasiume ja ülikoole.

Meie kogukondade püsijäämine on inimeste endi kättes. Kui külas on kool, siis on seal ka elu. Varbola inimesed usuvad oma kooli arengusse. Oodatakse uut hingamist ja uusi õppesuundi koolis. Ühe väikese kooli veel väiksemaks muutmisel lahkuvad ka mitmed õpetajad. Loodame, et sügisel asuvad Varbola kooli esimesse klassi õppima ikka kõik need jutsid, kel nädal tagasi laste-aia lõpetamine oli. Eks kooli näo kujundavad ju laps, lapsevanem ja õpetaja koos, mitte keegi kolmas. Aga eks alati ole millegi lõpp millegi muu uueks alguseks.

Selgusid Raplamaa kõige targemad lapsevanemad

Mariliis Vest

Veebipõhine teavitustprogramm Tark Vanem selgitas välja, milliste koolide õpilaste vanemad on kõige targemad. Kogu Eestis toimunud testi tulemused näitasid, et Raplamaal õpivad kõige arukamate lastevanemate lapsed Kivi-Vigala põhikoolis ja Järvakandi gümnaasiumis.

Oma kasvatusalaseid teadmisi oli emadel-isadel võimalik testida kolme kuu vältel. Targa Vanema küsimustikku täitsid kogu Eestis üle 30 000 vanema ning Raplamaal võtsid osa 13 kooli lapsevanemad. Programmi Tark Vanem 2015 meediasindaja Karilin Engelbrechti sõnul on paljud koolid maininud, et tegemist on olulise aktsiooniga vanemlike oskuste testimisel ja arendamisel.

Maakonnas läks esikoht jagamisele Kivi-Vigala põhikooli ja Järvakandi gümnaasiumi vahel, kes üleriiklikus arvestuses jagasid 4.-7. kohta. Maakondlikus pingereas tuli teisele kohale Valtu põhikool ning kolmandale Kohila gümnaasium.

Testis, mis on välja töötatud koostöös psühholoog Rita Rätsepaga, pidid vanemad lahendama ja analüüsima etteantud olukordi teemal, kuidas oma lastega rääkida alkoholist ning kuidas sõlmida arukaid kokkulepeid.

Siseminister Hanno Pevkur nendib, et kahjuks näitavad uuringud, et lapsed proovivad alkoholi juba väga varajases eas ning seega on parim aeg ennetustööga alustamiseks juba algklassides.

“Vastutustundliku vanema ülesandeks on olla lapsele eeskujuks, osaleda tema hoiakute kujundamisel ning selgitada, kuidas alkoholile või sigaretile “ei” öelda, kui eakaaslased selleks survet avaldavad,” selgitab Pevkur.

Psühholoog Rita Rätsepp lisab, et kuna suvistel üritustel käib koos täiskasvanutega sageli kaasas ka alkoholitarbimine, annab see lastele

selge signaali, et see on igati aktsepteeritav ajaviitmisvorm.

“Lapsed õpivad meie tegudest, seega võiks iga vanem juba sel suvel teadlikult oma mõtlemist ja käitumist muuta ning näidata, et lastega koos veedetud aeg võib olla tore ka ilma alkoholita,” ütleb Rätsep ja lisab, et oluline on end ka laste tegemiste ja suhtlusringkonnaga kursis hoida.

Kogu Targa Vanema programmi aluseks on autoriteetne vanemluspraktika, mille järgi austatakse ja arvestatakse nii lapse kui ka täiskasvanu õigusi ja soovet. Engelbrechti sõnul on olulisel kohal lapse ja vanema vaheline diskussioon, kokkulepete sõlmimine ning eeskujuks olemine. „Autoriteetne vanem on see, kes väärib lapse silmis lugupidamist, keda laps tahab matkida, kelle moodi olla,” lisab ta.

Targa Vanema testi üleriiklikus arvestuses tuli 413 osalenud kooli seast esimesele kohale Saaremaal asuv Leisi keskkool, teisele Viluste põhikool Põlvamaalt ning kolmandale Turba kool Harjumaalt.

Alates sügisest saavad vanemad enda teadmisi kontrollida ka tuba-kateemadel.

ERIOUS COMPETITION AHEAD
www.fiaerc.com

auto24
RALLY
ESTONIA
17-19 JUULI 2015

FIA
HISTORIC
RALLY
CHAMPIONSHIP

2014 FIA ERC RALLY OF THE YEAR

ERC
FIA EUROPEAN RALLY CHAMPIONSHIP

RALLIPASSID JA FÄNNITOOTED **auto24.ee** JA **STATOIL JAAMADES**
(kuni 30.06 19€ / alates 01.07 24€ / kohapeal 30€)

RALLIPROGRAMM **TopGear** vahel alates 09.07. **RALLIRAADIO** **sky plus** Tartu 104,2 / Otepää 99,1

TARTU EXPO, KAUBANDUS- JA MEELELAHUTUSALA – anne.stil Naistemaailm, Lõunakeskus **Lasteala**, **SPORTLAND** rallipood ning palju teisi kauplusi, käsitöölisi ja atraktsioone. EXPO ala avatud: R 17.07 15-22, L 18.07 14, P 19.07 13-18

Rohkem infot >**rallyestonia.ee**

auto24 **STATOIL** **CITROËN** **SHELL HELIX ULTRA** **saku** **Mozart CATERING** **GRAMO** **SPORTLAND** **Olva** **Tartu** **Estonia** Positively surprising >>visitestonia.com **WEL COME TO ESTONIA**

(Algas 15. lk)

Mõnisada meetrit kabelist Päärdu pool paiknes muistse Eesti linnuse kohal suvitusmaja Villa-Sepa, kus leskproua paruness Maydel oma vanaduspäevi veetis. Naabruses asus Linnuste talu ja marjulised kutsusid seda kanti Linnuste metsaks.

Velise kirik

1888. aasta märtsi algul hävis mõisahäärber tulekahjus. Järgmisel aastal peahoone taastati. Selsamal 1889. aasta sügisel valmis neli kilomeetrit ida pool, Kõhi talumaast eraldatud krundil, veel teinegi omanäoline kivist ehitist – Velise Apostliku Õigeusu kirik. Kubermanguarhitekti Erwin Bernhardti kavandatu pühitseti 22. oktoobril Kristuse eelkäija Ristija Johannese sündimise auks. Kiriku kõrgus ulatub pisut üle 29 meetri ja küünib vaevu kümnendikuni maailmakuulsast Pariisi Eiffeli tornist, mis sai valmis sama aasta märtsi lõpul maailmanäituse ajaks ning pühendati Suure Prantsuse revolutsiooni sajandale aastapäevale. Niisiis on see revolutsioon ja Vigala Talurahvaõigus ühe aasta tähtsündmused.

Koolihariduse andmine

Velise kogudus hakkas moodustuma mitu aastat varem. Luterlaste ületulek uude usku algas 1884.a novembris, kui oli valmimas õigeusu kihelkonnakooli hoone. Kiriku kavandamise ja ehitamise aastatel toimusid kirikutalitused uues koolimajas.

Endine vallakool, mis 1842.a mõisakoolina asutatud ja kilomeetrijagu Päärdu pool Äksi talust eraldatud krundil asus, jäi edasi töötama nende perede laste heaks, kes usku ei vahe-
tanud. Kooli kroonika andmeil algas hariduse andmine Velise mõisa alal esmalt 1839. aastal,

Juba esimesel koolitalvel hakati välja andma Vigala nädalalehte, mida õpilased käsitsi ümber kirjutades paljundasid.

kui lugemist hakati õpetama mõisateenijate lastele ühes talli juures paiknevas ruumis.

Selsamal ajajärgul hakati Jädiveres, mis Põhjasõja aegu Velisest eraldati, külakoolide jaoks õpetajaid koolitama. Oma isa kavatsuse viis ellu Boris von Üxküll, kui ehitas mõisa juurde selleks eraldi maja ja kutsus esimeseks koolimeistriks Vana-Vigalast Oeselt sealse õpetaja poja Berend (Päären) Gildenmanni. Juba esimesel koolitalvel hakati välja andma Vigala nädalalehte, mida õpilased käsitsi ümber kirjutades paljundasid. Artiklid kirjutas Üxküll saksa keeles, Gildenmann tõlkis eesti keelde ja lisas vahel omi nõuandeidki. Lehte levitati kõrtside kaudu ja jagati taludessegi, kus lugemishuvilisi leidis. Seda nädalalehte võib lugeda tänapäevaste val-
lalehtede eelkäijaks. Seminar töötas aastail 1844–1863, mil

liideti hiljem asutatud Kuuda seminariga Märjamaa kihelkonnas.

Mässutuultes

Velise taastatud mõisahäärberi ilu ei kestnud kaua. Pärast Verist pühapäeva Peterburis jaanuaris 1905 vallandus streigiliikumine ka Eesti linnades. Talurahva nõudmistes oli esikohal rendi alandamine. Sellesisulisi üleskutseid leiti septembris nii Velise kalmistult kui ka mõisa juurest. Oktoobris ja novembris toimus mitmeid rahvarohkeid koosolekuid Tartus, Tallinnas ja maalgi. Velise esimesel koosolekul teatas alles märtsis Tartumaalt õpetajaks tulnud Ivan Paulus vallarahvale, et tänasest on kõigil inimestel kodanikuõigused. Teisel korral oktoobri lõpul asutati Velise õigeusu koolimajas relvastatud rahvakaitse ja kuulutati välja „Velise Wabariik“ kui piirkonna võimukandja.

14. detsembri õhtul kogunes koolimaja taas mehi täis, arutamaks mõisate ülevõtmist, uue vallavalitsuse sisseseadmist ning Valgu viinavabriku ja Päärdu kroonuviinapoe kinnipanemist.

Mässumeelne Paulus oli küll mõisapõletamise vastu, kuid juba samal õhtul võtsid koosolekult naasnud Valgu mehed asja ette – rüüstasid ja süütasid Valgu mõisa ning purustasid viinavabriku sisseseade. See oli esimene Läänemaal.

Velise mõisas piirduti 14. detsembril mööbli ja muu sisustuse lõhkumisega. Järgmisel päeval hävitati vallamajas keisri pilt ja kohtukull kui tsaarivalitsuse sümbolid. Üle tee põllul põletati hulk vallakohtu dokumente. Õhtuvidevikus läks tuleroaks ka mõisahäärber.

19. detsembri varahommikul jõudis Velise alevikku ligi 70-meheline karistussalk. Koolimajas oli vastuhakuks valmis 300-400

külameest, kuid nende puudulik relvastus jahipüsside ja revolvrите näol vintpüsside vastu ei saanud.

Tagaukse kaudu, kus polnud sissepiirajaid, tormati jõe peale ja põgeneti kõrgete kallaste varjus. Surma sai seitse ja haavata mitukümmend meest.

Mõisa maa-ala ulatus 1840. aastal 4050 hektarini, sellest põllupidamiseks kasutatav 2178 ha. 1907. aastani majandasid mõisaomanikud ise. Sealpeale rentnik Reinberg ja viimasena 1917–1924 Hans Joonson, mõlemad eestlased. Rentnikud elasid valitsejamajas, mis pargi vastas üle maantee.

Sealpool teed seisis ka kaks pikka karjalaut, mis ehitatud 1891 ja 1893 maakivist ja punasest tellisest. Ehitusmeistrid olid Peterburist, kus paruniproua põhiliselt aega veetis ja raha kulutas. Telliseid põletati mõisas kahes kohas – Alamaal ja Võeva talu juures vallakooli lähedal. Nüüdseks on lautadest vaid seinad järel, aga ühismajandite

Velise mõis.

Foto: LEILA PÄRTELPOJA kogust

ajal veel aastakümneid algseks otstarbeks kasutusel. Valitsejamajas asus kolhoosi kontor.

Lautadest teadis jutustada vanaproua Amanda Kuusik, kes aastal 2002, kui mõisaparki asusin võsast vabastama ja naati niitma, mõnikord seal jalutamas käis. Ta oli sündinud Eesti Vabariigi algusaasta esimesel jõulupühäl ja tema ema kaks venda pidanud mõlemad mõisas kärneriametit. Küsisin lossi jäänuste juures kõrguva künka kohta, millel seisab arhitektuurimälestist tähistava plaadiga rändrahn. Sain teada, et see kõrgendik on pealmise korruse ukseesine, kuhu sai tõllaga lausa treppi sõita. Alumise teenijate korruse aknad olid oja poole, kust maja oli nähtav kahekordsena. Pesumaja asus üle vallikraavi pargi edelanurgas. Koht on enelapõõsastikus leitav. Vallikraavide kaevamisest teadis proua Amanda rääkida, et selle mulla kandsid süvendist välja külanaised takuste põlledes sees. Ju on see põlvest põlve edasi antud pärimus.

Seltsielu läbi aegade

Velise vald oli Vigala kõrval üks suurematest Läänemaal. Ta moodustus Velise, Valgu, Nurtu ja Päärdu mõisavalla liitumisel, kus igaühes elas tuhatkond elanikku. See võimaldas igas kogukonnas seltsielu edendamata hakata. Vallakeskuses asutati kooliõpetaja Johann Haani eestvedamisel juba tsaariajal aastal 1891 Velise Rahvaraamatukogu Selts. See oli kihelkonnas esimene selts, mis töötas kinnitatud põhikirja alusel. Tekkisid lau-

lu- ja pasunakoorid, näiteringid, perenaiste seltsid jne.

Suvisteks esinemispaikadeks kasutati Eesti omariikluse tekkimise järel sagedasti mõisaparki. Nii on teada, et 3. juulil 1938 pidas Velise Põllumeeste Selts oma 35. aastapäeva. Esinesid Päärdu pasunakoor ja Velise laulurahvas. Lauharjutusteks saadi kokku ka Alamaa pargis. 1926. aastal on seal pildistatud lauljaid koos Gustav Karelliga, kes koori juhatas ja töötas kooliõpetajana terve vabariigi aja. Selle järel jäi seltsielu aastateks soiku.

Pikapeale hakkasid lauluinimesed jälle rahvamajades kokku saama, aga laulud olid teised. Lau-lupeo rongkäigus kanti lippegi, kuid sinist ja valget oli nendel õige vähe järele jäänud – punastasid teised õige tugevasti. Leidsin oma nooruspõlve märkmetest, et pool sajandit tagasi, 1965. aasta 22. augustil toimus Velise pargis laulupäev. Laulis Kivi-Vigala ja Velise ühendatud segakoor ning mängis Päärdu puhkpilliorkester ja esinesid sealsed laulusolistid. Märjamaalt töid külakosti rahvatantsijad ja deklamaator. Eeskava kestis üle kahe tunni. Videvikus linastus kunstiline film „Kohtumine spiooniga“.

Leeriskäimine oli nõukogude ajal tugevas ebasoosingus. Seda pidid asendama noorte suvepäevad. See uus traditsioon sai alguse 1957. aastal Väätsalt. Rapla rajoonis alustati nende telklaagritega Vigala Hirvepargis. Hiljem kanti need asjatoimetused üle

Velise mõisa Alamaa metsistunud pargi äärde, Allika ja Aravere oja suudmete kõrvale jõeaasadele. Kilgi laagripaigast kujunes üsna populaarne puhkeala.

Esiteks ehitas siia Rosenthalide kabeli lähedusse väheldase sauna koondise Eesti Põllumajandustehnika Märjamaa osakond. Varsti järgnes vastaskaldale, Kilgi talu õue alla, Rapla Kolhooside Ehituskontori rookatusega saun-puhkemaja. 1972. aasta juulis peeti siin kolhoosiehitajate kokkutulekut.

Järgmisel aastal ehitasid maaparandajad oma saunale teise korruse ja selle kõrvale kaldale mitme toaga majutuskorpuse. Ruume sai nüüd rohkem ja kohe oligi tulemas suurem vabariiklik üritus. 8.-9. juunil 1973 peeti Kilgil partei rajoonikomiteede ja rajoonide täitevkomiteede spartakiaad. Selleks puhuks andis VSÜ Jõud Rapla Rajooninõukogu välja 16-leheküljelise brošüüri, kus peale korraldajate nimekirja ja ajakava ka mitu lehekülge kokkutulekupaiga ajaloost. Tähtsa ürituse puhuks valmistati osalejatele meeneks isegi kilgi kujutisega rinnamärk. Niisiis tõmbas see toreda nimega paik veel kolmveerand sajandit pärast mõisaaegagi mitmeid aastaid rahvast kokku.

Moskva olümpiamängude ajal põles Eesti Põllumajandustehnika Märjamaa osakonna puhkebaas ülekütmise tõttu. Rapla Kolhooside Ehituskontori rookatusega saun-puhkemajale oli antud pikemat iga. Väik tabas seda 1995. aasta maikuu viimasel päeval. Lootus, et Alamaa park säilib igavesti, osutus samuti vääraks. Aastal 2012 tekkis sinna raiesmik.

Kilgi laagripaigast kujunes üsna populaarne puhkeala.

Jaanus Kiili

Velise kindlustatud linnus rajati 1264 läheduses paiknenud muinaslinnuse „kõrvale“. Kindlustatud linnus paiknes Mäliste (Aravere) oja kõrgel idakaldal, oli kolmest küljest veetõkkega kaitstud ning kuulus Saare-Lääne piiskopkonna piirikindlustuste hulka. Wacke ja hiljem Uexkülli perekonnale kuulunud linnus püsis 1560. aastani. Kaitseehitisena tähtsuse kaotanud Velise linnus jäi taastamata. Jädivere oli Põhjasõja eel Velise karjamõis. Pärimuse järgi jõudsid augustis-septembris 1710 Vene väed Jädiveresse, kus vana puust peahoone maha põletati.

19. sajandi alguses kuulus Velise mõis Gustav Heinrich von Wetter-Rosenthalile. Tema ajal ehitati lossi varemete kohale uus kivist mõisahoon. 1888. aasta 3. märtsil hävis tulekahjus siine härrastemaja. Järele jäid vaid kivimüürid. Järgmisel aastal maja taastati. Hoone oli oja poolt kahekordne ja pargi poolt ühekordne. Maja all säilisid endise kindluse võlvkeldrid. Peahoone ümbrusesse kerkisid vajalikud majandushooned ning kujundati avar ja huvitav park. Ülespaistatud oja andis jõudu vesiveskile, paisjärvel ujusid luiged ja võis sõita paadiga.

Velise häärberi põletamine

Oktoobris ja novembris 1905 toimusid rahvarohked koosolekud Tartus, Tallinnas ja maalgi. Esimesel Velise koosolekul teatas alles märtsis 1905 Tartumaalt õpetajaks tulnud Ivan Paulus vallarahvale, et tänasest on kõigil inimestel kodanikuõigused. Teisel koosolekul oktoobri lõpul asutati Velise õigeusu koolimajas relvastatud rahvakaitse ja kuulutati välja „Velise Wabariik“ kui piirkonna võimukandja.

14. detsembri õhtul kogunes õigeusu koolimaja taas mehi täis, arutamaks mõisate ülevõtmist, uue vallavalitsuse sisseseadmist ning Valgu viinavabriku ja Manni kroonuviinapoe kinnipanemist. Samal õhtul rüüstati Jüri Oviiri juhtimisel ja stüüdati Valgu mõis ning purustati kohaliku viinavabriku sisseseade. See oli esimene Läänemaal. Põletamisel osalesid Tõnis Piisang Niglaselt, Mihkel Tonna Kangru küla Mäepealse talust, Hendrik Mirma ja Mart Jalakas Haimre Matsult. Lisaks veel Ants ja Jaan Limberg, Kustas Valdek, Jaan Kochtinski, Ants Jeaser, Ants Lansberg, Anton Parnabas, Ants Taiberg, Tõnis

Gustav von Rosenthali kabel aastal 2006.

Foto: Sillaotsa Talumuuseum

Velise Rosenthalide kadunud maailm

Mirma, Peeter Moose.

Velise mõis oli rendil Vana-Vigala mõisa eestlasest valitseja Reinbergi käes. 14. detsembril 1905 tulid mõned ümbruskonna relvastatud mehed (sulane Jaan Oma, kolm Palmi, Eduard Jaan, Voormann) Pipra talu Mihkel Aitsami juhtimisel mõisa, röövisid neli hobust ja sõitsid kohalikku viinapoodi purustama. Seal võeti julgustuseks napsi ning saabuti suure kuraasiga tagasi mõisa mööblit ja peegleid purustama.

Järgmisel päeval jõudis Raplast Velisele Mihkel Aitsami kutsutud Tallinna mõisapõletajate salk (Springberg-Sirgmet, Kiviloo, Pikkor, Bluhm, Erkmann, Laane, Mathiesen, vennad Kiivramehed Vormsilt). „Lisajõud“ andsid kohalikele „revolutsionääridele“ julgust juurde ning üheskoos hävitati Velise vallamajas keisri pilt ja kohtukull kui tsaarivalitsuse sümbolid ning põletati valla dokumente. Vägivallaga ähvar-

dades nõuti välja ja veeti ära (st rööviti) mõisa vili. Aktiivsemateks viljavedajateks olid (Tõnis Ervin) ning Jaan Ungermann, Tõnis Ungermann, Jüri Ungermann. Teistel andmetel võtsid läbiotsijad Mäliste küla Jaani tallu minnes mõisast kaasa tühja viljakoti ja „juhuslikult“ leidsid selle Tõnise reelt heinte alt. See olla olnud siis aluseks, et Tõnis Ervin Märjamaal maha lasta. Tõnis polevat viljavargusel üldse osalenud.

Sama päeva õhtul läksid Pipra Mihkel Aitsam, Kustas Veikmann, Eduard Vajakas, Jüri Jaakson Tiremäelt uuesti Velise mõisa ning süütasid magamistoas madratsid. Osalesid ka isa ja poeg Tõnis ja Jüri Looring. Pärast seda tahtlikku süütamist jäid vaid suitsunud müürid.

Mõisa peahoonet enam ei taastatud, 1920. aastatel vedasid kohalikud uusasunikud – väikeste asundustalude omanikud

varemetest endale kive ehitusmaterjalideks. Aja jooksul kadus mõisaase ja koos sellega ka üks vanemaid linnusekohti Eestis olematusesse. Samal ajal põletatud valitsejamaja taastati mõisarentnik Reinbergi algatusel.

Praegu tähistab linnuse ja mõisahoonde asukohta Velise metspargis arhitektuurimälestist tähistava plaadiga rändrahn.

Velise kohtumaja

Oja vastaskaldale ehitas Wetter-Rosenthal tõenäoliselt 19. sajandi esimesel kümnendil torniga kohtumaja. Maja oli oja-poolses küljes kahekordne, seal oli sissepääs võlvitud keldrisse. Kahjuks pole paljude ümberehituste tõttu teada, kas sealt viis trepp ka kohtusaali. Maja küljel olnud peauks viis avasse kohtusaali, kus toimusid istungid. 1805. aasta seadusega asutati igas vallas nn vallakohus

kohaliku kogukonna tarbeks – kohtunikeks olid talupere-mehed, „ülevaatajaks“ kohalik mõisaomanik. Hoonet ümbritses hektar suurune põlispuudega pargiala. 1920. aastatel asutati siia meierei, mis 20. sajandi keskel kohaliku koorejaamana suuremaks ehitati. Täna on hoone eraomandis ja kasutusel elamuna.

Mõisast mõnisada meetrit Päärdu pool paiknes Alamaa metsapark, mis piirnes lõunast maantee ja põhjast Velise jõega ning idast ulatus Kilgi karjamõisa teeni. Selle tee lähedal lookles Allika oja, mille kaldal seisis jahimajake, nn luthoone. Maantee ja oja nurgas kasvas rida lehiseid, kolm neist praegugi alles – küllap on nende istikud Vigala puukoolist.

(Järg 18. lk)

(Algus 17. lk)

Wetter-Rosenthalide kabel Alamaa pargis

1764 ilmunud uue kubermanguseadusega keelati surnute matmine kirikutesse. Seni oli kirikusse maetud peamiselt aadlikke ning palju talurahvast leidis viimse puhkepaiga just kohalikul küla-surnuaial. Järk-järgult kujunesid surnuaedades välja n-ö mõisnike pool ja muu rahva pool. Teine tee oli perekonnakalmistute rajamine eramaadele – seda tegid Vigala Uexkülldid, Velise Wetter-Rosenthal ja Maydell.

1784. aasta suvel saabus Gustav Heinrich von Wetter-Rosenthal *alias* John Rose tagasi sünnikodusse Vaimõisasse, kus elasid ema Ulrike ja õde Helena. Samas elanud vanaema Hedwig Eleonore oli surnud 1783. Isa Johann Adolf pärandas sures 1777 oma mõisad tol ajal Eestis olnud nooremale vennale Karl Friedrichile ning Gustav Heinrichile kui „kadunud pojale“ oli igaks juhuks ’reserveeritud’ Velise mõis. Kojusaabunud noorel mehel kulus palju aega suhtlemiseks naabritega – koduste oludega oli vaja võimalikult kiiresti kurssi saada. Ilmselt arutati muude teemade kõrval ka seda, mis ja miks Ameerikas juhtus, milles seisnes Ühendriikide aluseks olev idee inimeste õigustest, võrdsusest, vabadusest. Võib ainult oletada, millist mõju avaldasid need ideed uut otsivatele Vigala Uexküldidele.

Järgmisel aastal ostab noor mees Velise naabermõisa Jädivere. Loonud nii oma tulevasele elule majandusliku aluse, astus Gustav von Wetter-Rosenthal lühikeseks ajaks Vene riigi teenistusse, kuid lahkus peatselt majorina erru. Käikudel sugulaste juurde Vigalasse oli naisevõtu eas mehele silma jäänud omaniku õde Katharina Juliane von Uexküll (sünd 1764), kellega ta mõne aja möödudes abielluski. Perre sündis vanem tütar Margarethe Ulrike Juliane (1787), õige varsti kaks poega – Karl Gotthard (1788) ja Gustav Adolf (1789) – ning Eleonore Juliane Elisabeth (1793).

Endise sõjamehe elu sujus vaikselt ja rahulikult perekonna, sugulaste ning tuttavate ringis. Majanduslikest probleemidest ei lasknud ta end haarata, haritud Vaimu toitis ta matemaatika ning vanema ja uuema kirjandusega. Naabritele oli ta meeldivaks põllumeheks ja perekonnaisaks. Siiski pole teada, kuidas mõjus Gustavile tema 12-aastase esikpoja uppumine 1800. Ilmselt sel hetkel hakkaski Uexküldide eeskujul (Vana Vigala kabel avati 1793) küpsema mõte Wetter-Rosenthalide kabeli rajamisest Velise nn Alamaa parki.

Pöördeks senises elus sai pooljuhuslikult sattunud kohustus ajutiselt asendada puuduvat kohtunikku Läänemaa Meeskohustus – segaduses ja ummikusse sattunud aadlilkonna ette tõusis üllatavalt kõrge lennuga isik, kes tõmbas endale üldise tähelepanu, kõik jälgisid teda säravate pilkude ja lootusega – vahest suudab Ameeriklane oma uute ideedega, oma uue olemisega ühiskondlik-poliitiliselt ning selle tulemusel ka majanduslikult stagneeruvale

Eestimaale anda uue hingamise, uue alguse parematele aegadele.

1803–1805 oli Gustav Eestimaa Rüütelkonna peamees, kellena ta panustas olulisel määral Eestimaa uue talurahvaseaduse väljatöötamise ja kinnitamise. Toetust pakkus ka lähim ümbruskond - Märjamaa-Vigala-Velise piirkonnas toimetas edumeelne Vigala-Haimre-Valgu-Nurme mõisate omanik Berend Johann VII von Uexküll, Sipa mõisas Gustav Wilhelm von Fersen (1742–1811), Pajaka mõisas Ebbe Ludwig von Toll (andis 1790 välja nn Pajaka eraõiguse).

See julgustas ja peletas kõhklusi tuleviku suhtes – minna tagasi Ameerikasse või mitte, esikpoeg on ju surnud ja abikaasa vaimne seisund ebastabiilne... 1808 suri abikaasa Katharina Juliane 44-aastasena. Tõenäoliselt seejärel valmiski perekonnakabel – selle keldris leidsid viimase rahu poeg ja abikaasa. See on siiski vaid oletus, sest ametlik kabeli valmimise aeg on 1824.

Kabel oli väljast neljakandiline ning seest ümmargune. Hoonel oli neli sammast ning punasest vaskplekist katus, mis pidi tagama perekonna rahula püsimise „aegade lõpuni“. Välisukse kõrvalt viis trepp keldrisse, kuhu paigutati puusärgid.

Paraku oli saatusel lööke veel küllaga – 1808 suri Sooniste mõisa noore pärija Bernhard von Mohrenschildiga abiellunud Ulrike Juliane, 1813 sai lahingutes (teise versioonina duellil) surma noorem poeg Gustav Adolf. Mida tundis isa süda pärija ja nimekandja kaotuse puhul, pole raske mõista. 1827 suri Haimre mõisas hea sõber ja mõttekaaslane Berend Johann VII von Uexküll, järgmisel aastal (1828) oma õe lesega abiellunud noorem tütar Eleonore Juliana. Lühikese ajaga oli kogu perekond ja parimad sõbrad kadunud. Seda kõike oli liiga palju – muserdatud Gustav Heinrich von Rosenthal suri 26. juunil 1829 ning maeti oma poja ja naise kõrvale kabelisse.

Keeruline elutee oli lõppenud ning jäi vaid lootus rahule perekonnakabelis. Paraku polnud seegi nii seatud – enne 1918. aastat murti kabelisse röövimise eesmärgil vähemalt neli korda sisse küll kuld- ja hõbeehete varastamiseks, küll niisama uudistamiseks ja „rahapaja leidmiseks“. Ei aidanud ka uste ja akende kinnimüürimine – kiiresti rikkaks saamise soov kannustas ikka ja jälle hauaröövlid.

Kabelile kui hoonele sai saatusliku kohalik „käsitöömeister“, kes II maailmasõja Saksa okupatsiooni ajal asus perekonnarahula vaskplekk-katusest nõusid valmistama. Ei häirinud ei teda ega ostjaid vaskpleki päritolu ega hauarahu – need ju mõisnikud („mitteinimesed“), siin võib teha mida iganes... Plekita katus tõi kaasa hoone kiire hävingu – 1970. aastate keskpaigaks oli lagi juba sisse langenud, 1990. aastateks oli kokku varisenud ka keldrilagi, 2010. aastaks osa seinu... Kohalike muinsuskaitstjate hinnangul on tänaseks ligi 200-aastased luud senini siiski oma puhkepaigas.

Omaette saatus oli ka kabelis olnud „Inglil“. Ingel on täna Stenbocki majas asuv Tallinna meist-

Wetter-Rosenthal kabel 1969.

Foto: KALJO VOOLMAA

Tallinna meistri Arend Passeri paebareljef "Ingel" asub täna Stenbocki majas.

Foto: Sillaotsa Talumuseum

rile Arend Passerile (1560–1637) omistatav paebareljef. See toodi 1820. aastate alguses Tallinnast Velisele kaunistama Wetter-Rosenthalide hauakabelit. Reljef kujutab allegoorilist naisfiguuri Fortitudo (Vaprus) kujutisega. Vaprusele manitsevana hoiab Fortitudo käes oma atribuuti – mõõka. Kaunilt modelleeritud figuuri hoiak on väärikas ja pidulik, lehviv ja õhuline riietus laseb aimata elegantset nõtkeid

kehavorme. Allosas on antiikvas tekst Vanast Testamendist (Taaveti laul, salm 34:s: Issanda ingel on Zeerina nende ümber, kes teda kardavad, ja ta vabastab nad). Reljef on olnud tavapärast polükroomne. Plaat on valminud 1625. aasta paiku.

Mingil ajal 1918–1922 sattus renessansiajastu meistri töö Kilgi küla Ueukubja asundustalu reheahju laeks. Ueukubja talu kuulus Vabadussõjas kuu-

lipildurina osalenud Priidik Palmile. Priidik olla kohalike mälestuste järgi suutnud valmis ehitada ainult rehetoa, kambrid olla jäänud üleüldse rajamata. Küll aga olla ta mälestuste järgi uhkustanud sellega, et ta ingli peal magas... Mehel polnud vähimatki ettekujutust oma „leiu“ väärtusest.

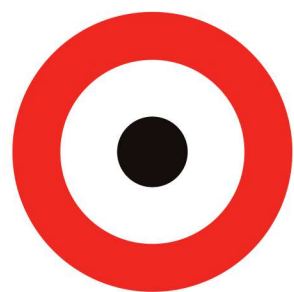
Tänu Aleksander Ervinile jõudis „Ingel“ Tallinnasse. Täna kaunistab „Ingel“ Stenbocki maja, ning ruum, kus ta asub, on nimetatud Inglitoaks.

Vanakubja talu Ervinid pärinevad tegelikult Velise Nõlvalt – Velise Nõlva Tõnis sündis 1735. Tema poeg Annus (1771–1844) tuli mingil põhjusel elama Velisele Vanakubja tallu, sest Annuse poeg Hans sündis 1810 juba Velisel. Aleksander Ervini isa Hans Ervin (1864–1932) oli pärit samast talust, kuid ema Amalie Seeland, Vana-Vigala Puusepa Hansu lapselaps, oli sündinud 1867 Vaimõisas.

1868. aastal sai Velise omanikuks kindralleitnant Carl Anton parun Maydell (1816–1885). Kümmeaastase aja pärast rajas temagi oma lahkunud pereliikmete viimse puhkepaiga tarbeks neogooti stiilis kabeli ja perekonnasurnuaia.

Eelmisest sai see uhkem – kahe torni ja altariga nagu väike kirik. Nikerdustega ukseid viidi juba enne Eesti Vabariigi taasiseseisvumist Tallinna restaureerimisele ja jäidki Hobuveskisse hoiule. Mustast marmorist hauakivid viidi aga nõukogude ajal Pärnuse kohalike kivimeistritele hauaplaatide valmistamiseks...

Nii on Wetter-Rosenthalide Velise mõisa olulisematest hoonetest säilinud ainult tugevasti varisenud kabel ning erakates olev kohtumaja. Oitsvast ja edumeelsest mõisakeskusest on saanud mets ja varemed – kultuurikandjast peremees on lahkunud.

KLICK

SINU DIGIPOOD

PARIM HIND
EESTIS

Superhinnaga iPhone 6!

APPLE iPhone 6

KUUMAKSE ALATES
17.51
~~655.-~~
~~699.-~~

64 GB **755.-**
128 GB **855.-**

4G	8 MP kaamera	LUKUVABA	14 h 250 h
4.7"	16 GB 1 GB RAM	Dual-Core 1.4 GHz	129 g

Vee- ja tolmukindel nutitelefon!

SONY Xperia Z1

KUUMAKSE ALATES
8.34
~~299.-~~
~~349.-~~

LUKUVABA	IP58 tolmu- ja veekindel	14 h 880 h
4G	20.7 MP kaamera	170 g
5"	16 GB 2 GB RAM	Quad-Core 2.2 GHz
1080 x 1920		Android 5.0.2

Nokia kaksik-SIM nutitelefon!
NOKIA Lumia 530

-46%

LUKUVABA	5 MP kaamera	DUAL-SIM
129 g	4"	4 GB
	480 x 854	512 MB RAM
		Quad-Core 1.2 GHz
		Windows Phone 8.1
		13 h 528 h

i7 protsessoriga sülearvuti eriti hea hinnaga!

UUS

LENOVO G50-80
• DVD-kirjutaja • wifi • Bluetooth 4.0
• USB 3.0 • 2 x USB 2.0 • HDMI

intel
CORE i7
18.64
~~699.-~~

Kompaktn, mugav ja hea jõudlusega
nutitelefon!

UUS

ASUS ZenFone C

KUUMAKSE ALATES
4.48
~~149.-~~

5 MP kaamera	LUKUVABA	DUAL-SIM
4"	8 GB	1 GB RAM
	480 x 854	Intel Atom 1.2 GHz
		Android 4.4.2
		150 g
		14 h 255 h

Ideaalne droon alustavale piloodile!

SYMA X5C Explorers

[digi]
testivõitja

99.-

• kaugjuhitav kuni 30m • stabiilne ja lihtne kontrollida • 6-teljeline güroskoop
• aku kestus u 7 min • HD kaamera • 360 kraadi salto
• Kopteril värvilised LED-tuled

Suvesse värvi!

NOKIA COLOUD The Knock

-14%

29.99
~~34.99~~

• sagedusala 20 - 20 000 Hz • takistus 32 oomi • mikrofoni ja puldiga
• kaabli pikkus 1,2 m • kaal 78 g • värvused punane, kollane ja sinine

Parima hinnaga 48" Full HD teler!

-200 €

10.92
~~399.-~~
~~599.-~~

Soodne ja kompaktn!

-50 €

HP Stream 11

• spetsiaalselt Windows 8 jaoks optimeeritud uus puuteplaat
• wifi • Bluetooth 4.0 • USB 3.0 • USB 2.0 • HDMI

5.77
~~199.-~~
~~249.-~~

55" 3D Smart TV parima hinnaga!

UUS

18.64
~~699.-~~

Iga finantsotsusega kaasnevad riskid ja kohustused, mistõttu palume laenuvõtjate tarbimise vajadus hoolikalt läbi mõelda. Näiteks 599-eurose laenusumma puhul 24 kuuks intressiga 10.9% algsummal aastast ja lepingutasuga 24.9 eurot on krediidi kulukuse määr 26.99%, kuumakse suurus 31.66 eurot ning tarbija poolt makstav kogusumma 759.92 eurot. Tutvu tingimustega lähemalt www.unojarelmaks.ee ning vajadusel pea nõu spetsialistiga. Teenuse pakkuja on Kaupmehe Järeilmaks OÜ.

TALLINN: Viru Keskus (6 668 160), Kristiine Kaubanduskeskus (6 668 116), Rocca Al Mare kaubanduskeskus (6 668 155), Ülemiste Kaubanduskeskus (6 668 159), Järve Kaubanduskeskus (6 668 154), Lasnamäe Centrum (6 668 128), Mustika Keskus (6 668 151);
TARTU: Tasku keskus (666 8163), Lõunakeskus (6 668 153), Kaubanduskeskus Eeden (6 668 164); JÕHVI: Kaubanduskeskus Tsentraal (6 668 168); KOHTLA-JÄRVE: Vironia Keskus (6 668 156); KURESSAARE: Auriga Keskus (6 668 117); NARVA: Fama Keskus (6 668 169);
PAIDE: Paide Maksimarket (6 668 124); PÄRNU: Kaubamajakas (6 668 152), UUS Pärnu Keskus (6668161); RAKVERE: Põhjakeskus (6 668 177); RAPLA: Rappeli Keskus (6 668 174); VALGA: Valga Maxima (6 668 121); VILJANDI: Viljandi Centrum (6 668 166);
VÕRU: Kagukeskus (6 668 173).

Kampaania kehtab 02.06.2015 - 30.06.2015. Kaupa on piiratud koguses. Kõik pildid on illustreerivad. Näidatud kuumakset on arvestatud tingimused, et järelmaksu lepingu perioodis on 60 kuud.

RAPLA Melu 2015

13. juunil kell 10 - 16 Rapla kesklinnas AVATUD AEDADE LOOD

- 1 Tallinna mnt 23 *Riin Palloni KUNSTIAED. *Naiskodukaitse KOHVIK.
- 2 Tallinna mnt 22 kõrval *NORE KOHVIK.
- 3 Tallinna mnt 17a *GALERII KOHVIK.
- 4 Viljandi mnt 21 Aare Heinvee *LOOVUSE AED KODUKOHVIKUGA.
- 5 Viljandi mnt 26 Ene Kiinvaldi *KERAAMIKA KOHVIK.
- 6 Jõe tn 11 perekond Kivi koduaias: *Uniplast OÜ matid ja istumisalused. *Puustuudio ajaviitemängud. *KODUNE KOHVIK.
- 7 Karja tn 13 perekond Makuse koduaias: Ettevõtlikud naised Raplamaal. *Mari-Liis Makuse autorieheted müük. *Minna Sahver OÜ käsitsi valmistatud marmelaadid. *Mermel OÜ looduslik kosmeetika. *Leyandra OÜ ja Consult OÜ FINANTSKOHVIK. *Inga Sule Stuudio lillemaalid ja käsitöö. *Enekon OÜ looduslik kosmeetika. *Piibe Meistrikoda. Saare ja Muhumaa pärane käsitöö.
- 8 Kauba tn 3 Vanaema Tiit *LASTEKOHVIK.
- 9 Kalda tn 2 Pastoraadis KÄSITÖÖRING ja toodete müük. Pakutakse kohvi.
- 10 Rapla kirikus kell 14.00 - 15.00 oreil musitseerib Kristi Hinsberg.
- 11 Karmani parklas
*TUUNINGU MIITING & TÜMPSUMASINATE KOKKUTULEK.
- 12 Tallinna maanteel **KÄSITÖÖLAAT**
- 13 Konsumi ees **KIRBUTURG**
- 14 Hollywoodi platsil **MELULAAT**
- 15 Veteranide pargis
*LASTEALA, Suur Seiklus OÜ (ronimissein).
*Kell 11.30 JJ-Street Tantsukooli tund lastele.
*TEABEALA raamatutest riigikaitseni.
- 16 Kultuurikeskuse taga parklas TÄNAVAHOKI.
- 17 Kultuurikeskuse siseõuel
HOOVIMUUSIKA. Kell 10.30 Siim Maiste ja Annika Leinberg, kell 11 Järvakandi Gümnaasiumi 5. klassi noortebänd, kell 11.30 Stephanie-Beatrice Aus ja Markus Bachmann, kell 12 Piia Pöder ja Morten Langi, kell 12.30 Silver Palm, Kõu Kaur, Robert Rebel.
- SUSI ÖÖ VI** kell 20, peaesineja
SUPER HOT COSMOS BLUES BAND.
Pääse 7 €.
- 18 Kultuurikeskuse ees tantsurühmad.
Kell 10 Talutütred, kell 10.20 Alu Segarühm, Kuremari, Eideratas, kell 11 JJ-Street Tantsukool, kell 11.15 Kuukiir, kell 11.45 We Dance Tantsustuudio, kell 12 **LINNA PEA PESU**, kell 12.20 Rapla Tantsustuudio, kell 12.45 Koduläte.
- 19 Kultuurikeskuse Valgre toas
kell 12.30 **RAPLA ELUJÕU KESKUSE** loeng.
Kammersaalis
ESOTEERIKA KESKUS massaaž, aurapildistamine.
- 20 **HOBUTAKSOGA** avatud aedadesse!
Väljumine Konsumi kõrvalt!

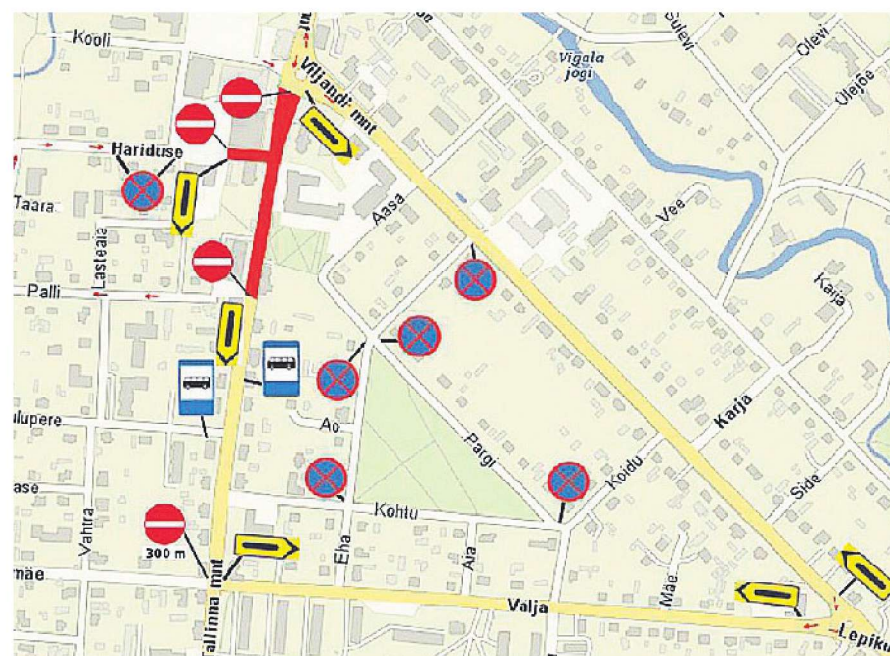

Liikluskorraldus melupäeval

Ajutine liikluskorraldus
Rapla linnas 13. juunil
kella 8-16

TÄHELEPANU!

Laupäeval, 13. juunil on muudetud Rapla kesklinna bussipeatuse asukoht. Seoses Rapla Melu toimumisega on kesklinna bussipeatuse asukoht 13. juunil hommikul kella 8st kuni kell 16 üle viidud Meie äri kaupluse kõrvale (Tallinna mnt 34) ja Invaru kaupluse ette (Tallinna mnt 29). Loodame mõistvale suhtumisele!

Erko Laurimaa,
muusik, ansambli Smilers kitarrist

Oma mõtteid teiega jagama ajendas mind kaks asja. Esiteks, Rapla poisi Jüri Pootsmanni superstaarisaate võit, mis on üks järjekordne ehe näide sellest, et Raplamaalt tuleb met-sikult suure potentsiaaliga andekaid noori inimesi, mis on ju tore.

Kuid et andekus ei kasva lihtsalt linna keskel ühe suure lopsaka puu otsas, kust kõik seda siis korjata saaksid, sellele tihti inimesed ei mõtle. Õeldakse küll, et „ta on nii õnnelik inimene, talle on palju antud“. Usun, et enamik elus läbi löönud inimesi sellega ei nõustu. Mis antud!? Ikka ise on võetud suure töö ja vaevaga.

Teine ajend nende ridade kirjutamiseks ongi see, et ma leian, et noorte talentide innustamiseks saab palju rohkem ära teha, olla abiks nõu ja jõuga ning aidata neil ennast avastada ja arendada.

Hetkel puudutan ma ainult muusikavaldkonda, kuna spordi- ja näitekunsti maailma ma väga ei tunne. Rapla praegust muusikaseisu aga küll. Tore on näha, et viimasel ajal hakkab aina rohkem noorte muusikaelu kihama. Seda paljuski tänu Age Rebelile ja Piia Pöderile Rapla kultuurikeskusest. Tehakse bände ning korraldatakse mitmeid muusika- ja näitekunsti üritusi. Usun, et see on alles pika tee algus. Minu ja mitme teise kaasamõtleva visioon Rapla „muusika-skene“ arengust oleks järgmine.

Vaja on luua Raplasse n-õ inkubaator, koht, kus noored muusikahuvilised pidevalt

käiksid, koht, kus pädevad inimesed õpetaksid instrumente, koht, kus tehakse bändide ja ansamblite proove. Koht, kus noored muusikud kohtaksid uusi inimesi, kellega koos musitseerida. Ning lõpuks koht, kus oma looming salvestataks ning saadaks edasist nõu oma teoste levitamisel, ansambli promomisel ning kontaktide loomisel erinevate managementide ja esinemispaikadega.

Selline koht hakkabki tulevikus olema Susi stuudio. Oleme oma visiooni elluvõimendamiseks näinud juba mitu aastat vaeva, käies tutvumas mitmete Eesti muusikastuudiote ja tehes koostööd oma ala professionaalidega väga tugeva stuudioprojekti valmistamiseks. Eriti palju aega on sellesse pannud Age ja Piia, kelle n-õ haldusalasse Susi stuudio tuleb.

Hetkel on kõik projekteeritud ning oleme algust teinud ehitamisega. Kuigi stuudio valmimiseni on veel suhteliselt pikk maa minna, olen ma kindel, et juba on see suur projekt Raplale kasuks tulnud.

Võtame näiteks kasvõi selle, et kümned noored ja vanad tegid koos mitu päeva rasket tööd, kui oli vaja vanad ruumid lammutada ning

Foto: TAIMO TAMMIK

Tõnu Susi muusikastuudio ehitamise toetuseks korraldatakse "Susi öö" kontserte. Pildil bänd St. of Dreams.

ehituseks ette valmistada. Tulevased superstaarisaate võitjad (sealjuures ka tänavune võitja!) ning nende pillimeestest bändikaaslased viskasid hommikust õhtuni välja ehitusprügi ning lõhkusid kangide ja haamritega seinu. Tööd tehti rõõmuga. See näitab selgelt ühte asja – Rapla noored unistavad stuudio valmimisest ning on nõus ka ise sellesse kollektiivselt panustama.

Teine tore näide on üri-

tustesari „Susi öö“, millega noored muusikud koguvad raha stuudio valmimiseks. Eriti lahe on seejuures fakt, et tänu „Susi ööle“ on noortel tekkinud lisaväljund enda loomingule laiemale publikule tutvustamiseks. Ja see kõik toimub juba enne stuudio lõplikku valmimist. Äge on näha, kuidas veel ehitusjärgus olev stuudio on juba erinevaid muusikainimesi üksteisele lähemale toonud. Ei tea, mis siis veel juhtuma hakkab, kui

Susi stuudio valmis on?

Ma julgen pakkuda, mis juhtuda võiks. Studios hakatakse salvestama Rapla oma andekate inimeste muusikat, mis pakub mängleva kergusega konkurentsi ülejäänud Eesti muusika-skenele. Võib-olla on see julge ja suur unistus, kuid kindlasti mitte teostamatu. Niisiis üleskutse kõigile raplakatele: aidakem omakandi noortel laduda tulevikuks viljakat pinnast, sest nii on kõikidel isadel, emadel,

õpetajatel, naabritel jne hiljem uhke öelda: „Vaadake, see noor tegi oma unistused teoks!“

Kui keegi soovib omalt poolt stuudio valmimisele kaasa aidata, siis on selleks võimalus: MTÜ Rapla Haridusselts SEB EE581010220206103225

Susi stuudio tegemistel saab silma peal hoida: www.facebook.com/susistuudio

Astra koor istutas omanimelise puu

Piret Linnamägi

Märjamaa valla noorim laulukoor, Varbola naiskoor Astra tähistas oma viieteistkümnendat sünnipäeva saalitäie publiku ees muusikalis-sõnalise etteastega.

Eelmise sajandi lõpul tegutses Varbolas kaks ansamblit: eakate ja noorte naiste oma. Mõlemas oli algul kuus naist, kuid aastatega lauljate read täienesid ning kaks ansamblit ühendati. Hetkel on kooris kaksteist liiget. Lauljad on väga erinevas eas, noorim neist - Kersti Kaisa Tarnamaa - õpib alles Märjamaa

gümnaasiumis.

Naiste esimesed lauluõpetajad olid Anu Seinpuu ja Piret Kuld. 2008. aastast tänini juhendab koori Marju Plamus. Seni suurimaks ja ühtlasi raskeimaks väljakutseks väikesel kooril oli enda laulmine eelmise aasta üldlaulupeole. Suurele peole saamine käis läbi suure töö ja vaeva.

Selleks, et need „puudutuse“ päevad aastakümneteks meelde jääks, said kõik peol osalenud naised kingituseks kunstnik Jana Kupitsalt tellitud laulupeoteemalise taldriku, millel lause: „Sa oled õnnelik inimene, sest sinu ellu kuulub muusika.“

Dirigent Marju Plamusele kingiti väike supitaldrik Astra lauluhelidega. Koori kõige suuremale sõbrale, eakate rahvatantsurühmale Kanarbik kingiti aga suur vaagen, kuhu

Varbola naiskoor Astra sünnipäevakontserdil.

Foto: AARE HINDREMÄE

Jana Kupits maalits tantsijate pildi.

Naiskoort Paula Märjamaalt kinkis sünnipäevalapsele

omanimelise laulu. Nimelt oli nende koori laulja Tiinu Allkivi teinud astralaste jaoks Curly Strings viisile „Kaugel külas“

südantsoojendava ja vahvate sõnadega teksti. Solistina esines Viive Raam, kes esindas tervet Õneheina koori. Heade

sõnade ja soovidega pidasid lauljaid mees kõik rahvama ja kollektiivid.

Märjamaa valla kultuuri- ja haridusnõunik Tõnu Mesila andis koorile üle valla tänukirja ja soojad sõnad. Tänukirja said nii koori praegused liikmed kui ka koorile erilisi teeneid osutanud Tiinu ja Kertu Elfenbein, kõige staažikam laulja Mall Gubinski, kes tänini Astra ridades, ning Helle Laaser ja Leili Lippus.

Ära ei unustatud ka väikseid soliste Jasmin Elshali, Timo Murdi, Gabriel Ilissoni, Karmen ja Kaili Kunglat, Päril-Maria Pärissood ja Keiti Lompi.

Õhtu lõppes ühislaulmisega ning rahvamaja esisele platsile koori puu istutamisega. Mägi-Männi istutamise au anti Märjamaa valla volikogu liikmele Kalle Teekivile.

Juristi nõuanne

Puhkuse ajakava on pooltele siduv

Lugeja küsib: Tööandja on koostanud puhkuse ajakava vastavalt seaduse nõuetele, põhipuhkus on mulle seal ette nähtud juulis, nüüd teatas tööandja, et ta ikka ei luba mind puhkusele, kuna üks teine töötaja soovib samal ajal puhata. Kas tööandja saab minu põhipuhkuse edasi lükata ja puhkuse ajakava ühepoolsest muuta?

Vastab Tööinspektsiooni tööinspektor-jurist Liis Valdmets: Puhkuse ajakava on pooltele siduv ja sinna märgitud puhkusi antakse vastavalt ajakavale. Puhkuse ajakavas sisalduvaid puhkusi ei saa tööandja üldjuhul ühepoolsest muuta. Puhkuse ajakava saab muuta vaid poolte kokkuleppel, välja arvatud põhipuhkuse muudatused, mis on tingitud tööandja töökorralduse hädavajadusest, mida ei olnud võimalik ette näha. Tööandjal on õigus puhkus katkestada või edasi lükata ettenägematu ja olulise töökorralduse hädavajaduse tõttu (eelkõige kahju tekkimise ärahoidmiseks). Tegemist on erandlike olukordadega, mida ei

ole võimalik muul viisil lahendada, kui töötaja tööle kutsuda ja tööajakava ümber teha. Puhkuse katkestamisel või edasilükkamisel tuleb kasutamata jäänud puhkuseosa anda vahetult pärast takistava asjaolu äralangemist või poolte kokkuleppel muul ajal. Töölepingu seadus sätestab tööandjale kohustuse hüvitada töötajale puhkuse katkestamisest või edasilükkamisest tulenevad kulud. Seega, kui tegemist ei ole ettenägematu hädavajadusega, ei saa tööandja puhkuse ajakavas märgitud töötaja põhipuhkuse aega muuta ja töötajal on õigus jääda puhkusele vastavalt puhkuse ajakavale.

 Eesti Töötukassa www.tootukassa.ee Töötukassa Raplamaa osakond Tallinna mnt 14, 79513 Rapla

VABAD TÖÖKOHAD			Raplamaal seisuga 9.06. 2015		
TÖÖPAKKUMISE NIMETUS			TÖÖKOHTI ASUKOHT		
tehnik	1	Vigala vald			
piimaautojuht	1	Rapla maakond			
kokk	1	Kalbu küla			
tisler	1	Rapla linn			
klienditeenindaja	1	Ummaru küla			
taimekasvatustööline	2	Vängla küla			
puhastusteenindaja	1	Jõeküla			
kullerpunkti klienditeenindaja	1	Rapla linn			
tootmistööline	5	Kohila alev			
Koristaja	1	Kehtna alevik			
müüja	1	Hageri alevik			
müüja	1	Kehtna alevik			
kaupade väljapanija	2	Kohila alev			
koristaja	1	Rapla linn			
müüja-transporditööline	1	Rapla linn			
aluspindade ehitaja välitöödel	2	Alu alevik			
koristaja	1	Kohila alev			
metallitöö lukksepp	2	Alu alevik			
meditsiiniõde	2	Rapla linn			
bioanalüütik/laborant	1	Rapla linn			
müüja-klienditeenindaja	2	Rapla linn			
lasteaiaõpetaja	1	Järlepa küla			
massöör	1	Kohila alev			
lüpsja	1	Inglise küla			
kaupluse juhataja	1	Raikküla			
koristaja	1	Rapla linn			
kokk	1	Rapla linn			
ümbrikute tootmisliini juht-seadistaja	4	Kohila alev			
teooria- ja sõiduõpetaja	1	Rapla linn			
müüja	1	Kohila alev			
kaubavastuvõtja-transporditööline	1	Kohila alev			
müüja	1	Kohila alev			
müüja	1	Hageri alevik			
Lisainfot tööpakkumiste kohta leiате töötukassa iseteenindusportaalist: https://iseteenindus.tootukassa.ee .					

Koduomanikud ei pea hankima endale kaheksat prügikonteinerit

Peeter Eek, keskkonnaministeeriumi jäätmeosakonna juhataja

4. juuni Maalehe lugu olmejäätmete sortimise määruse muudatustest “Kodust prügi tuleb hakata sorteerima kaheksasse eri värvi konteinerisse” tekitas segadust, sest artiklist võis jääda eksitav mulje, justkui peaks iga maja juurde tulema nüüd kaheksa konteinerit.

Uuest aastast jõustuva määruse järgi tuleb kohalikul omavalitsusel töepoolest tagada, et liigiti oleks võimalik koguda paberi- ja kartongijäätmed, pakendid, ohtlikud jäätmed ning biolagunevad aia- ja haljastusjäätmed, klaasi-, plasti- ja metallijäätmed ning biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed.

See ei tähenda, et uuest aastast tuleb elamute juurde paigaldada kaheksa eraldi konteinerit. Määrusega pakutakse kohalikele omavalitsustele

jäätmete sortimise ja liigiti kogumise paremaks korraldamiseks välja kolm võimalust, mida võib rakendada kas ühekaupa või komplekselt. Võimalus on ühildada liigiti kogutud jäätmete vedu korraldatud olmejäätmeveoga, teise võimalusena kasutada avalike jäätmete kogumispunkte ning jäätmejaamu ja kolmanda võimalusena korraldada jäätmete kogumisringe.

Majade juurde tuleb konteinerid lisaks 2-3 (vanapaber, biojäätmed) ja seda ainult juhul, kui neid seal veel ei olnud. Küll tuleb konteinerid juurde paljudes jäätmejaamades, sest tekib võimalus üle anda jäätmeid, mida siiani polnudki kuskile panna (lehtklaas, eterniit, suured plastesemed jms).

Olmejäätmete liigitikogumise üldised nõuded kehtestab keskkonnaminister määrusega, kuid täpsemad nõuded kehtestab aga alates 2008. aastast kohalik omavalitsus (KOV) ja selles osas määrus mingeid muudatusi ei tee.

Sortimismääruse muudatustest ei tulene ka otsest nõuet ühepereelamute piirkondadele iga maja juures lisakonteinerite paigaldamiseks – vanapaberi kogumine võib kõigepealt toimuda etteantud päevadel

ilma konteinerita (näiteks seotud vanapaberi pakid tänaval), avalike paberi- ja biojäätmete kogumiseks või kogumiseks jäätmejaamades. Biojäätmete osas on eelkõige ühepereelamutes alternatiiviks kodukompostimine – kui seda ei soovita, siis alternatiiviks konteiner kinnistul või teatud juhtudel ka kogumine jäätmejaamades.

Oluline osa liigitikogumise toimub seega jätkuvalt nn avaliku kogumisvõrgustiku kaudu, eelkõige pakendijäätmete kogumine avalikes kogumispunktides, aga järjest enam ka kasutatud riided, jalatsid, kohati ka vanapaber. Arvestades pakendijäätmete tekkekogust, on see väga oluline liigitikogumise lahendus.

Kolmas olemasolev võimalus, kuid alateadvustatud ja alakasutatud, on jäätmete kogumine jäätmejaamas. Tüüpiliselt võetakse jäätmejaamades vastu just selliseid jäätmeliike, mida ei teki kõigil või ei teki ka pidevalt, või mida ei saa (mööbel) ja ei tohi (ohtlikud jäätmed) koguda tekkekohal segajäätmete konteineriga. Selliste jäätmete kogumine on seetõttu mõistlik korraldada just jäätmejaamades, mis on linnades kättesaadavad mõne kilomeetri kaugusel, maapiirkondades eeldusena 15-20 km

raadiuses. Seega jäätmejaam on kõige mõistlikum kogumise viis järgmistele jäätmetele: olmes tekkivad ohtlikud jäätmed, aia-pargijäätmed (oksad, lehed, muru), nn suurjäätmed (mööbel, aga ka spordivahendid, kraanikausid, WC-potid jms), autorehvid, elektroonikaromud, vabapaber, pakendid, vanametall. Mööblit, spordivahendeid, kodumasinaid jm on võimalik suunata tagasi korduskasutuseks ja paljudes jäätmejaamades seda ka tehakse. Vastuvõetavate jäätmete liigid ja tingimused sõltuvad kohalikust omavalitsusest ja üldiselt võetakse jäätmeid vastu tasuta, või siis üsna sümboolse tasu eest.

Sortimismääruse muudatus lisas jäätmejaamas vastu võetavate jäätmete hulka otseselt lehtklaasi ja plastid (kausid, panged, kelgud jms), mis ei ole pakendid. Jäätmejaamades tuleks kindlasti vastu võtta olmes tekkivate ohtlike jäätmete mõiste alusel majapidamistes tekkivaid eterniidijäätmeid. Selliste ohtlike jäätmete (sh eterniidi) ja suurjäätmete käitlemiseks on kohalikel omavalitsustel võimalus taotleda toetust Keskkonnanvesteeringute Keskuselt, seda kuni 90% ulatuses selliste jäätmete käitluskuludest.

Hinnavõrdlus

Pista kevadet põske!

Stina Andok

Praegu on aeg, mil saab looduses ringi jalutades vaata et kõhu heast ja paremast täis süüa. Õrnad helerohelised kuusevõrsed on suurepärase kevadine suutäis. Üllata oma lähedasi, too nende keelele õuest natuke kevadet ja valmista leivale määrimiseks kuusevõrsetega maitsevõi. Kuusekasvused tasub sömiseks korjata, kui need on mõne sentimeetri pikkused, ererohelised pehmed tupsud ning on kasvanud looduslikult puhtas kohas.

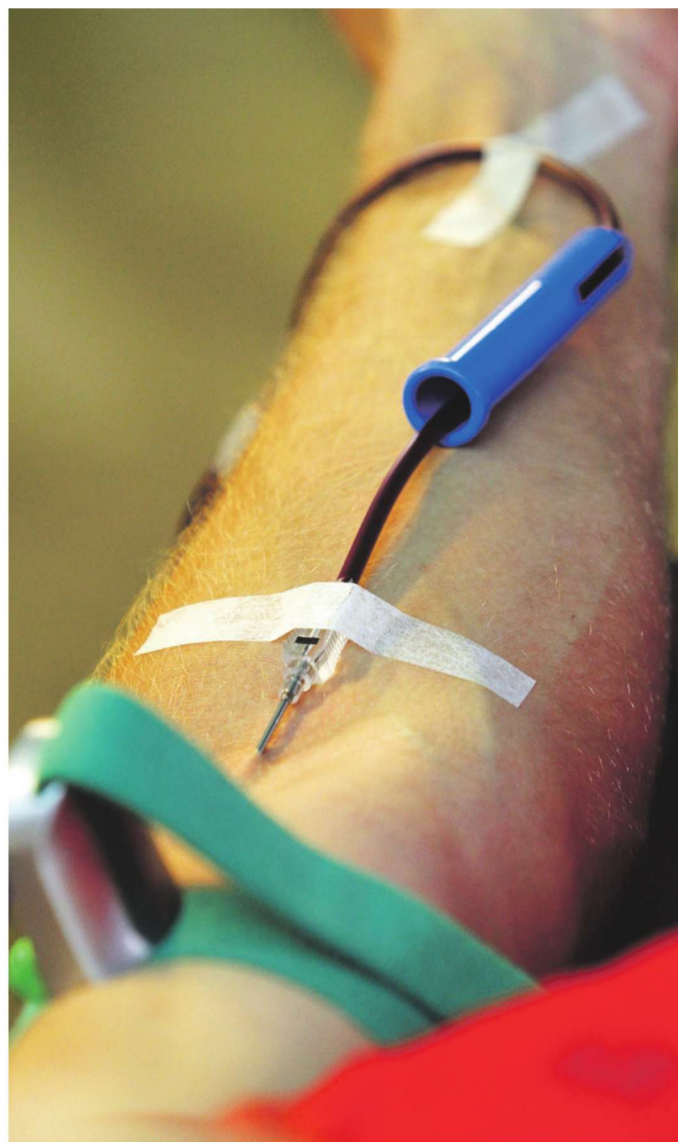
Vaja läheb: maitsestatamata võid, kuusevõrseid, mett, meresoola, leiba.
Tee nii:
Lase võil toasoojas pehmeneda. Haki kuusevõrsed hästi peeneks ja lisa võile.

	Või, Saaremaa, 200 g	Mesi, Tedre talu, 700 g	Mere-sool, Meira, 800 g	Must vormileib, Eesti Pagar, 600 g
Rapla Karman	1,63	6,50	0,87	0,75
Konsum	1,60	6,99	0,49*/0,65	0,47**/0,72
Maxima	1,31*	-	-	0,52*/0,60
Säästumarket	1,55	-	-	0,59
Meie Toidukaubad	-	-	-	0,77
Rapla Talupood	-	7,10	-	-
Selver	1.55	-	0,69	0,68
Hinnad on seisuga 9.06.15				
* Soodushind/tavahind				
** Hind kliendikaardiga/tavahind				

Maitsesta vähekesse meresoola ja meega. Mesi ei lase võil rääsuda ja ka võrsed ei saa kohe närbuma hakata, seega säilib meega kuusevõrse-maitsevõi oluliselt kauem.

Enne esimest maitsemist peaks või maitsestuma külmikus vähemalt veerand tundi. Selle aja jooksul tõsta lauale leib, millele värsket võid määrida. Rapla Talupoest leiab ko-

dumaist Tori Selja lahtist 83% võid hinnaga 8,50 eurot kg ja juuretise peal valmistatud ilma pärmita erinevaid leibasid. Retsept: www.looduspere.ee.

Iga päev vajavad kümned patsiendid Eesti eri haiglates just doonorverd.

Foto: SIIM SOLMAN

Vereloovutamine võib päästa ka sinu elu

Stina Andok

Igas inimeses on sügaval sisimas soov teha kellelegi midagi head. Kindel on ka see, et igaüks meist mingil hetkel elus vajab teise inimese headust, abi ja lahkust. Üks ime- lihtne viis teha head ja päästa elusid on olla veredoonor.

Veri seondub meie jaoks sageli koleduse ja valuga. Verevõtmine on ebaeeldiv, selleks kasutatakse suuri nõelu, vahel jääb käele ka sinine plekk. Kui ei ole enne vere loovutamist kõhtu täis süüa, võib verekaotus organismile nõrgestavalt mõjuda ja pärast ei olegi nii hea olla.

Nagu öeldakse – ei ole head ilma halvata. Üks osa heategemisest on eneseohverdus.

Kingitus tähendab andi. Sa annad endast midagi ära. Sama on ka vereandmisega. Doonoriks minemine ei nõua tegelikult üldse palju aega ega vaeva. Tuleb lihtsalt seada sammud õigel ajal õigesse kohta, natuke medõdedega vestelda ja pikutada. Ainus, mida tuleb teha, on loovutada oma aega ja alla neelata ebaeeldivused.

Iga päev vajavad kümned patsiendid Eesti eri haiglates just doonorverd, kuna veri on aine, mida ei ole võimalik tööstuslikult toota. Ainus allikas selleks elupäästvaks abivahendiks on vabatahtlik doonor. Vabatahtlikult loovutatud verd kasutatakse rasketel operatsioonidel ja sünnitustel ning patsientide raviks vähi- ja maksahaiguste, verejooksu, raske trauma, aneemia, leukeemia, põletuste ja paljude teiste haiguste puhul. Doonorivere toel on võimalikud ka paljud plaanilised operatsioonid, mida muidu liiga suure verekaotuse kartuses ei saaks sooritada.

Kui aga siiras tahe aidata võõrast kuskil haiglas ei tundu piisav põhjus selleks ebaeeldivaks protseduuriks, siis mõtle oma lähedastele, sõpradele ja tuttavatele, kelle heaolu on sinu jaoks oluline. Ka nemad ei ole kaitstud elu ootamatute saatusekäänakute ja õnnetuste eest, mille tagajärjel võivad nad vajada vereülekanne. Veelgi enam – ehk oled kord sina ise samas olukorras. Võimalik, et sellest vereülekandest võib sõltuda sinu elu.

Doonoriks sobivad kõik Eesti Vabariigi kodanikud või isikud, kes on Eestis elanud elamisloa alusel üle ühe aasta, kes on terved, puhanud, süüa, on 18-60 aasta vanused. Naised ei tohi loovutada verd menstruaaltsiooni ajal ja kolm päeva pärast menstruaaltsiooni lõppu, samuti raseduse ja imetamise ajal ning mitte varem kui pool aastat pärast sünnitust. Valu-vaigistite tarvitamine ei takista vere loovutamist, kui on piiratud ühe-kahe tabletiga

kergema tervisehäire ravimiseks. Pärast antibiootikumide ravikuuri saab verd loovutada kahe nädala möödudes.

Verd andma minnes võta alati kaasa fotoga isikut tõendav dokument. Vereloovutusele eelneval ja samal päeval võiks tarbida rohkesti mahla või vett ning süüa väherasvast toitu. Sobivaim aeg vereandmiseks on paar tundi pärast söömist. Vereloovutusega samal ja järgneval päeval on soovitatav vältida suuremat füüsilist pingutust, saunakäiku ja ujumist. Suitsetajad ei tohiks paar tundi enne vere loovutamist suitsetada, sest verre sattunud nikotiini mürgine toime ohustab haigeid, eriti imikuid.

Hea on teada ka, et Eesti Vabariigis kehtiva vereseaduse järgi on doonoril õigus saada tööandjalt vaba aega vere loovutamiseks. Doonorbussid sõidavad taas Raplasse 18. juunil ning vabatahtlikke ja heatahtlikke doonoreid oodatakse kella 10-14 Rapla kultuurikeskuses.

Raplamaa haiglas saab sünnimärke kontrollida

Riina Hallik, Dermtesti projektijuht

Maailmas diagnoositakse igal aastal üle 100 000 ja Eestis üle 200 melanoomi ehk sünnimärgist välja arenenud nahakasvaja.

Melanoom on väga ohtlik vähivorm, kuid õigeaegse avastamisega on võimalik kõige halvem ära hoida. Seepärast on igal inimesel oluline regulaarselt jälgida oma nahal toimuvaid muutusi.

Alates juunikuust on SA-s Raplamaa Haigla võimalik sünnimärkide kontrollimiseks minna uude teledermatoskoopiale ehk sünnimärgiuuringule. Seal saab eriala- või dermatoloogi hinnangu e-konsultatsiooni vahendusel. Nii saab patsient professionaalset meditsiinilist nõu oma kodukohas, ilma et ta peaks teise linna erialaspetsia-

listi vastuvõtule sõitma.

Uuringu käigus kasutatakse mikroskoobi ja valgussüsteemiga spetsiaalset fotokaamerat ehk dermatoskoopi. Dermatoskoobiga sünnimärgist tehtud pilt aitab näha nahapinna aluseid tunnuseid, mis tavaliselt silmale nähtavad pole. Nahapinna aluste tunnuste hindamine on nahakasvaja varases arengu- staadiumis eriti oluline. Pärast piltide tegemist saab need läbi Dermtesti tarkvara saata kiirelt ja mugavalt erialaspetsialistile hindamiseks. Pilte uurivad Eesti tunnustatud dermatoskopiistid Dr. Niine nahakliinikust. Dermatoloog määrab patsiendile diagnoosi ning annab e-teenuste vahendusel edasised juhised.

Tervishoiutöötaja teeb patsiendile muret valmistavast sünnimärgist pildi ning edastab selle eriala- või dermatoloogi hinnangu e-konsultatsiooni vahendusel. Nii saab patsient professionaalset meditsiinilist nõu oma kodukohas, ilma et ta peaks teise linna erialaspetsia-

Pahaloomulise nahakasvaja õigeaegsel avastamisel saab raviga kiiresti alustada.

Inimene peaks uuringule tulema, kui ta nahal esineb kasvav, veritsev, sügelev või muul viisil muutuv sünnimärk. Melanoomi riski võib oluliselt suurendada ka liiga intensiivne päikesevalgus või pidev solaariumi külastamine. Kindlasti tuleks enda sünnimärke tähelepanelikult jälgida ka siis, kui kaebusi ei esine, kuid teie lähisugulastel on esinenud melanoomi või mittemelanoomset nahavähki.

Teledermatoskoopia teenus on tasuline. Ühe sünnimärgi uuring maksab 20 €. Kui uurimist vajab rohkem sünnimärki, on iga järgneva uuringu hind 10 €.

Sünnimärkide uuringut on võimalik teha haigla polikliiniku protseduuride kabinetis esmaspäeviti ja kolmapäeviti kella 14-16. Eelregistreerimine ja info 484 4050.

Teksti toimetab Eleen Laasner

Aita urmelitel Tallinna Lastehaigla operatsiooniploki uuendada. Helista annetustelefonil või vaata toetusfond.ee!

UUENDAME KOOS!

900 7705 – 5 €
900 7710 – 10 €
900 7715 – 15 €

TALLINNA LASTEHAIGLA TOETUSFOND

TYCO Rapla mängijad on koondise peatreeneri plaanides

Siim Jõgis

Eesti meeste korvpallikoondise peatreener Tiit Sokk tegi teatavaks kandidaatide nimesed, kelle seast selgub 12-liikmeline koondis septembris toimuvaks EM-finaalturniiriks. Nimekirjas on kolm mängijat, kes võitsid lõppenud hooajal TYCO Rapla särgis Eesti meistrivõistlustel pronksmedali. Need on Rait-Riivo Laane, Martin Paasoja ja Janar Soo. Lisaks on peatreener Sokk oma plaanidesse kaasanud kaks endist TYCO Rapla mängijat – Martin Dorbeki ja Rauno Nurgeri. Koondis saab kokku 6. juulil. Juunikuus töötavad koondislased individuaalse plaani alusel. Esimesed kontrollmängud peab Eesti koondis 1. ja 2. augustil Moskvast või Moskva lähistel Venemaaga. EM-i alagrupiturniir toimub Riias 5.-10. septembrini, Eesti kohtub järjekorras Tšehhi,

Belgia, Ukraina, Leedu ja Lätiga. Kui selles seltskonnas jõutakse nelja parema hulka, jätkub EM play-off-süsteemis Prantsusmaal Lille'is 16 meeskonna osavõtul.

A-koondise laagrisse kututakse kuni 20 kandidaati. Hetkel on 26 mängijat jaotatud nii:

Mängujuhid: Sten-Timmu Sokk, Tanel Sokk, Martin Dorbek, Rait-Riivo Laane

Positsioonid 2-3: Gert Dorbek, Rain Veideman, Gregor Arbet, Kristo Saage, Erik Keedus, Tanel Kurbas, Janari Jõesaar, Jaan Puidet, Martin Paasoja, Janar Soo

Positsioonid 3-4: Kristjan Kangur, Siim-Sander Vene, Timo Eichfuss, Toomas Raadik, Indrek Kajupank, Joonas Järveläinen

Positsioon 4-5: Janar Talts, Joosep Toome, Rain Raadik, Kristjan Kitsing

Positsioon 5: Reinart Hallik, Rauno Nurger

Koolisport

Maakonna koolinoorte TV 10 OS mitmevõistlus

Laine Rökk

Maakonna koolinoorte TV 10 OS mitmevõistlus peeti 2. juunil Kohilas. Koolinoorte õppeaasta viimasele võistlusele oli tulnud 6 kooli 26 mitmevõistlejat.

TV 10 OS sari koosneb neljast etapist ja mitmevõistlusest, kokku võttis etappidest osa 8 kooli ja 210 koolinoort. Kõikidest võistlustest võtsid osa Järvakandi, Kohila, Rapla ÜG, Rapla VG, Kehtna ja Valtu. Maakondlik võistlus tagab edasipääsu vabariiklikele TV 10 OS finaaliveistlustele vastavalt normatiividele. Võistluse peakohtunikuna tegutses Maarek Laanmets. Võistlus toimub kahele vanuseklassile.

Vanem grupp (2001-2002)

Tütarlapsed: 8-võistlus (60 m, kaugus, pall, kuul, 60 m tj, ketas, kõrgus, 600 m)

1. Triin Satsi, Valtu PK 6273 p
2. Anette Hannele Näkk, Rapla VG 5748 p
3. Gerda Saks, Valtu PK 4762 p

Poeglapsed: 9-võistlus (60 m, kaugus, pall, kuul, 60 m tj, ketas, kõrgus, teivas, 1000 m)

1. Kristo Kivisild, Järvakandi G 4725 p
2. Kevin Trost, Rapla ÜG 4721 p
3. Raimond Kozlov, Kehtna PK 2739 p

Noorem grupp (2003 ja hiljem sündinud)

Tütarlapsed: 6-võistlus (60 m, kaugus, pall, 60 m tj, kõrgus, 600 m)

1. Angeelika Rüütalu, Rapla ÜG 3443 p
2. Brit Maripuu, Kohila G 3159 p
3. Elise Kreuz, Valtu PK 3078 p

Poeglapsed: 9-võistlus (60m, kaugus, pall, kuul, 60 m tj, ketas, kõrgus, teivas, 1000 m)

1. Arto Kivisild, Järvakandi G 2648 p
2. Kevin-Viktor Beresnev, Järvakandi G 2456 p
3. Märten Kukk, Kehtna PK 2260 p

Mitmevõistluse võitis gümnaasiumide arvestuses Rapla ÜG 12 617 p; põhikoolide arvestuses Valtu PK 9351 p.

Üldarvestus (iga etapi + mitmevõistluse punktid)

Gümnaasiumid:

1. Rapla ÜG 25 625 p
2. Järvakandi G 16 290 p
3. Rapla VG 15 944 p

Põhikoolid:

1. Kehtna PK 20 330 p
2. Valtu PK 18 866 p
3. Eidapere kool 6906 p

Kolmandal Selveri jooksul langesid mitmed rekordid

Siim Jõgis

Selveri jooks on ennast kolme aasta jooksul jõudsalt kinnistanud Rapla maakonna spordi etteotsa. Mitte ükski teine rahvaspordi üritus ei too siin kokku nii palju inimesi kui Selveri jooks.

Viimasel kolmel aastal on see olnud sportliku suve sissejuhatus enam kui tuhandele lapsele ja täiskasvanule. Kusjuures igal aastal on osalejate arv kasvanud.

Tänavu joosti pühapäeval, 7. juunil. Sarnaselt varasemate aastatega võisteldi viie- ja kümnekilomeetrisel trassil. Lisaks olid lastejooksud. Kõige vanemad ehk kuni ühe-teistaastased lapsed läbisid 550-meetrise raja. Nooremad jooksid ligikaudu 330 meetrit, kuid nende jooksudes võiduarvestust ei peetud.

Täiskasvanute distantsidel anti start Rappeli keskuse parklast ning finiš oli sealsamas. Sarnaselt eelmise aastaga võitis kümne kilomeetri jooksu keenialane Ibrahim Mukunga Wachira. Teist aastat järjest oli ta ainuke jooksja, kes suutis kümme kilomeetrit läbida ajaga alla poole tunni. Wachira võidu aeg oli pühapäeval 29 minutit ja 41 sekundit. Oma eelmise aasta tulemust edestas ta pisut enam kui ühe sekundiga. Teise koha sai põhidistantsil kiireima eestlasena Roman Fosti, kelle aeg oli 30.14,2. Kolmandaks tulnud Sergei Tšerepannikov jäi Fostist maha 53 sekundiga.

Naiste kolm esimest kümnel kilomeetril olid Kaisa Kukk (37.01,1) ning Grete Tõnne ja Moonika Pilli. Viie kilomeetri

Kümne kilomeetri jooksu meeste start.

Foto: SIIM SOLMAN

distantsil olid kiireimad Jan Õiglane (15.14,0) ja Katrin Kütt (17.21,2).

Samuti peeti jooksu raames Eesti üliõpilaste maanteejooksu meistrivõistlusi. Kahe jooksu peale oli 940 lõpetajat, mis on peaaegu saja võrra rohkem kui eelmisel aastal. Mõlemale jooksule andis stardi legendaarne Eesti jooksja Enn Sellik. Korraldajad seadsid enne võistlust eesmärgiks tuhat lõpetajat mõlema jooksu peale kokku, kuid olid rahul ka saavutatud tulemusega. Lastejooksudest võttis osa 410 mudilast, mis on samuti rekord.

Pikk järjekord

Kohati tekitas probleeme vali tuul. Eriti stardis, kus plakatid ega lipud ei tahtnud ühe koha peal püsida. Õhupallid olid väga kerged laste sõrmede vahelt lendu tõusma. Isegi stardijoonele paigaldatud kaar ei püsinud valju tuule tõttu püsti ning võeti enne jooksu hoopis maha. Jooksjaid vali tuul väga ei häirinud, aga korraldajatele valmistas parajat

peavalu.

Probleeme tekkis ka jooksjate registreerimisel. Järjekord numbrite kättejagamisel ei ulatunud mitte ainult üle parkla lavani, vaid tuli ringiga tagasi registreerimistekide juurde. Osa inimesi pidi oma numbri kättesaamiseks järjekorras ootama kuni kakskümmend minutit või kauemgi. See põhjustas ka mõlema distantsi stardi edasilükkumise 15 minuti võrra.

Jooksu korraldaja Donatas Narmont ütles, et viga oli sekretariaadi töökorralduses. Tema sõnul oleks materjalid tulnud valmis sättida teisiti. “Tegemist oli meie apsakaga. Järgmisel aastal oleme targemad,” ütles Narmont.

Festival

Korraldajad löid jooksuvõistluse ümber taotluslikult festivali-taolise õhkkonna. Laval esines Spido, startidele eelnes ühine soojendus, lastega tegelesid Pipi, kloun ja Selveri tibud. Võitjad said küllaltki väärtuslikud auhinnad. Kümne kilomeetri jooksus said nii

meeste kui ka naiste arvestuse võitjad televiisori. Lühemal distantsil olid auhindadeks jalgrattad. Kui keegi sattus pühapäeva õhtul vaatamata ETV spordiuudiseid ja nägi Selveri jooksu klippi, siis teadke, et selle võitis üles ja saatis ERR-ile Rapla kohalik mees Tiit Rahkema.

On võimalik, et järgmisel aastal muutub viie kilomeetri trass tundmatuseks. Narmont rääkis, et nad loodavad raja ümber kujundada nii, et see kulgeks mööda kohalikke vaatamisväärsusi. “Nii saaks Raplat rohkem promoda,” ütles ta.

Kümne kilomeetri raja kohta on ta saanud jooksjatele positiivset vastukaja. Õeldakse, et tegemist on väga kiire rajaga ning seda näitab ka võitja tulemus. Kümnet kilomeetrit naljalt alla poole tunni ei joosta.

Narmont avaldas lootust, et järgmisel aastal võtab üritusest osa rohkem kohalikke inimesi. Viis kilomeetrit ei ole ju palju sörkimiseks või kepikõnniks.

Kohila loositi Euroopa karikasarjas vastamisi Sloveenia klubiga

Siim Jõgis

Esimest korda klubi ajaloos osaleb Kohila võrkpallinaiskond Euroopa karikasarjas CEV Cup.

32 karikasarjas osalevat klubi loositi reedel paaridesse. Kohila vastaseks osutus hooajal 2014-15 Sloveenia meistrivõist-

lustel teise koha saanud Nova KBM Branik Maribor.

Tegemist on tugeva klubiga, kes võitis kaheksakümnendatel aastatel kaks Jugoslaavia meistritiitlit. Kuigi möödunud hooajal jäadi Sloveenia meistrivõistlustel teiseks, saadi karikavõistlustel esikoht. Hooaegadel 2010-11, 2011-12, 2012-13 ja 2013-14 võitis Branik Maribor Sloveenia meistritiitli. Klubi mängib puna-valgetes vormides ning nende kodusaal mahutab enam kui 2000 pealt-

vaatajat. Ka rahvusvahelisel tasandil on Branik Mariboril hulgaliselt kogemusi, lisaks CEV karikasarjale on mängitud naiste võrkpalli meistrite liigas.

Vastavalt turniirisüsteemile pääseb igast paarist edasi tugevam klubi. Kaotaja jätkab mängu CEV Challenge karikasarjas. Seega kui Kohila peaks Branik Mariborile kahe mängu kokkuvõttes kaotama, jätkatakse mängu nõrgemas sarjas.

Kohila peatreener Peeter Vahtra ütles, et loosiga saadud vastane on Euroopa keskmike hulgast. “Tegemist on tuntud ja pikkade traditsioonidega klubiga,” ütles Vahtra. Ta lisas, et Sloveenia võrkpall on viimastel aastatel läbi teinud selge tõusu.

Päris Euroopa tippu Branik Maribor pürginud ei ole, ent Euroopa karikasarjades on nad aastaid osalenud. CEV karikasari läheb lahti oktoobri lõpus.

Raplamaa koondis võtab vastu Lääne-Virumaa

Siim Jõgis

Järgmise nädala kolmapäeval, 17. juunil jätkub Eesti Jalgpalli Liidu korraldatav turniir, kus vahetult enne võidupüha võtavad üksteiselt mõõtu Eesti maakondade jalgpallikoondised.

Eelmisel aastal läksid Lääne-Virumaa ja Raplamaa vastamisi Rakvere staadionil, tänavu kohtutakse Rapla ühiskümnaasiumi staadionil. Pall pannakse mängu kell 19.30.

2014. aasta 22. juunil peetud kohtumise võitis Lääne-Virumaa 2:1. Nüüd on koduvõistkonnal võimalus revanšiks. Raplamaa ja Lääne-Virumaa vastasseisule eelneb Rapla ühiskümnaasiumi staadionil kohtumine Raplamaa rahvanaiskonna ja Rakvere JK Tarvase emade vahel. Avavile kõlab kell 17.

Küsimustele vastab Raplamaa koondise peatreener Janno Kivisild.

Praegu on koondise eel-

nimekirjas 35 mängijat. Enne kohtumist peab see lühenema kahekümne kahele nimele. Kas lõpliku valiku teete teie?

Lõplik valik tuleb, jah, teha treeneritel, aga palju sõltub sellest, kes mängijatest täpselt saavad tulla. Olen kindel, et kõik soovivad Raplamaad esindada, kuid tihti on takistuseks vigastus või pingeline mängugraafik koduklubis.

Nimekirjas on päris mitu Premium Liiga mängijat. Kes nendest tulevad Raplamaa koondist esindama?

Maakondade koondiste ellukutsumise üks mõte oli, et tippmängijatel jääks side oma kodukohaga. See on väga oluline. Kõik mängijad, kes vähegi saavad – on terved ja klubi lubab -, teevad kindlasti kaasa. Konkreetseid nimesid saavad selgeks pärast koondisemängude pausi. Aga ajalugu näitab, et alati on osalenud ka päris Premium Liiga tippklubide mehed ja isegi välismaal pallivad koon-
dislased on kaasa teinud eri maakondade eest.

Kui tõsiselt Eesti tippmängijad maakondade turniiri võtavad? Kas tegemist on loõgastusega enne jaanipäe-

Raplamaa koondis 2015 Esialgne koosseis

Alo Bärengrub (Kalju)	ML	Kehtna
Ats Sillaste (Paide LM)	ML	Märjamaa
Daniel Kosubenko (Kalju III)	III	Märjamaa
Enar Jääger (Flora)	ML	Kohila
Hendrik Väli (Levadia 99')	U17	Rapla
Janar Soomre (RJK Märjamaa)	IV	Märjamaa
Joosep Juha (Flora II)	EL	Alu
Kaarel Jänes (Rapla Atli)	III	Rapla
Kaarel Saaremets (Vändra Vaprus)	EL	Lelle
Karl Ivar Maar (Viljandi Tulevik)	ML	Hagudi
Karl Sassian (Kalju III)	III	Märjamaa
Karl Tamme (FC Lelle)	III	Kaerepere
Kaupo Kantsik (RJK Märjamaa)	IV	Märjamaa
Kristjan Nõulik (Rapla Atli)	III	Kehtna
Kristjan-Erik Ruubel (RJK Märjamaa)	IV	Märjamaa
Madis Nurmik (Rapla Atli)	III	Kehtna
Mario Kuum (RJK Märjamaa)	IV	Märjamaa
Martin Maltzar (Rapla Atli)	III	Rapla
Mihail Ištšuk (Riihimäen PS)		Kehtna
Mihkel Maltzar (Rapla Atli)	III	Rapla

va või tõsise võistlusega?

Kindlasti on see turniir ühelt poolt jalgpalli tutvustav ja mõeldud eelkõige maakondliku identiteedi tugevdamiseks. Samas - kui mängijad platsile lähevad, siis nalja ei

tehta. Oleme võtnud seda ikka päris tõsiselt. Vastast lõhkuma ei minda, aga maakonna au on mängus. Tegemist on ju 30 aasta pikkuse turniiriga, kus selgub Eesti parim jalgpallimaakond.

Mikk Sillaste (HÜJK)	ELB	Märjamaa
Märten Pajunurm (Longwood Lancers)		Rapla
Ott Madisson (Vändra Vaprus)	EL	Lelle
Priit Põldmaa (Rapla Atli)	III	Kehtna
Raigo Noode (Rapla Atli)	III	Kehtna
Rainer Emberg (FC Lelle)	III	Lelle
Rauno Tutk (Pärnu LM)	ML	Kohila
Roland Kulli (FC Lelle)	III	Lelle
Siim Linamäe (Soccernet)	III	Kehtna
Siim-Sten Palm (Kalju)	ML	Rapla
Taavi Laurits (Pärnu LM)	ML	Märjamaa
Tanel Oesalg (Rapla Atli)	III	Kehtna
Teet Kallaste (Rapla Atli)	III	Rapla
Tenno Samuel (Rapla Atli)	III	Kehtna
Vjatšeslav Zahovaiko (Paide LM)	ML	Lelle

Peatreener: Janno Kivisild

Treener: Mati Püü

Treener/manager: Taavi Tüvist

Staabijuht: Rein Pajunurm

Arst/füsioterapeut: Mary Penter

Eelmisel aastal Rakveres peetud kohtumine lõppes kodumeeskonna 2:1 võiduga. Kas sel aastal keerab koduväljakueelis kaalukausi Raplamaa kasuks?

Läheme kindlasti head tulemust tegema, koduväljakueelis on oluline. Loodan, et meid tuleb palju Raplamaa inimesi toetama, sest üritus on eelkõige mõeldud ju kohalikele rahvale.

Valdade suvemängud võitsid Kaiu ja Rapla

Siim Jõgis

Möödunud laupäeval, 6. juunil toimusid Kaius Raplamaa valdade traditsioonilised suvemängud. Tänavused mängud olid järjekorras juba kahekümne neljandad.

Nagu ikka selgitati tugevamad vallad kahes kategoorias – suurte ja väikeste valdade seas. Suurte valdade konkurentsis võtsid mõõtu Rapla, Kehtna, Kohila ja Märjamaa. Võitjana väljus sellest võistlusest Rapla vald (71 punkti), kellel ainsana olid võistlejad välja pandud igal alal. Teise koha sai Märjamaa (66), kolmas oli Kohila (60) ning neljas Kehtna (57).

Rapla vald saavutas neli alavõitu – suundorienteerumine, mälumäng, tänavakorvpall tüdrukutele ja tänavakorvpall poistele. Märjamaa võitis alavõidud sõudeergomeetris ja meeste võrkpallis. Kohila oli oodatult parim naiste võrkpallis. Kehtna võitis esikoha jalgrattakrossis. Meeste arvestuses võitis rattakrossi küll Rapla, aga kuna neil ei

olnud ühtegi võistlejat naiste arvestuses, siis läks üldvõit Kehtnasse.

Väikeste valdade seas pani Kaiu (66 punkti) maksma koduväljakueelise ja saavutas esikoha. Kaiule järgnesid Juuru (59), Raikküla (39) ja Kärü (34). Järvakandi esindus oli väljas vaid kergejõustiku võistlustel ning nemad said kokkuvõttes kaks punkti. Vigala vald suvemängudest osa ei võtnud.

Kaiu saavutas alavõidud kergejõustikus (võisteldi 60; 800 ja 1500 meetri jooksus, kaugushüppes ning kuulitõukes), pendelteatejooksus ja laskmises (ühe punktiga Rapla ees). Juuru vald oli parim juhtkonnavõistluses ja kõieveos. Kusjuures juhtkonnavõistlus koosnes korvpallisopsust, saapaviskest täpsusele, pääs-

terõnga viskamisest ja naela löömisest paku. Petankivõistlusest võttis osa rekordilised kümme võistkonda ning esikoha saavutas Kärü valla esindus.

Võistluste korraldaja Aivo Sildvee ütles, et kõige rohkem rõõmu tegi tippsportlaste osavõtt jalgrattakrossist. Kohal oli Rapla valda esindanud elukutseline jalgrattur Peeter Pruus, kes loomulikult võistluse ka võitis. Talle järgnesid kaheminutilise kaotusega Martti Alesmaa (Märjamaa) ja Kaido Pesor (Rapla). Sildvee ütles, et see oli hea võimalus kohalikele elanikele ja eriti lastele näha, milline näeb välja profiratturite varustus ja kui kiiresti nad tegelikult sõidavad.

Aastate jooksul on väikeste valdade seas välja kujunenud teatav konkurents Kaiu ja Juuru vahel. Sildvee avaldas heameelt selle üle, et Juuru vald tuli välja korraliku esindusega ning pakkus Kaiule tugevat konkurentsi. Kui Kaiu oleks võistelnud suurte valdade seas, oleksid nad saanud kokkuvõttes teise koha

Võrkpalliväljakul võtavad mõõtu Rapla ja Juuru valla esindused.

Foto: KALEV KIVISTE

Märjamaa ees. Kuigi mõlemad vallad kogusid võrdselt 66 punkti, annaksid Kaiule eelise kolm alavõitu Märjamaa kahe vastu. Ametlikult peeti arvestust ikkagi suurte ja väikeste vahel eraldi.

Rattakrossi võitis meeste arvestuses Rapla vald, aga kuna naiste võistlusel neil oma esindust väljas polnud, võttis selle alal üldvõidu Kehtna.

Foto: AARE HINDREMÄE

Äntu Mõis müüb pühapäeval, 14. juunil pruune, augusti algul munemist alustavaid mahe noorkanu järgmistes Raplamaa bussipeatustes:

7.30 Käru, 7.45 Lelle, 8.15 Kehtna, 8.30 Kaerepere, 8.45 Rapla turg, 9.15 Inglise, 9.45 Kaiu, 10 Kuimetsa, 10.15 Juuru, 10.30 Lohu, 10.45 Kohila, 11 Hageri, 11.15 Kodila, 11.30 Alu, 11.45 Ohukotsu, 12 Varbola, 12.15 Vaimõisa, 12.45 Märjamaa kiriku plats, 13.15 Kuusiku, 13.30 Raikküla, 14 Järvakandi, 14.15 Eidapere, 14.30 Lokuta

Info: 327 0206
ringil: 5664 3113

Kehtna valla jäätmekava 2015-2020 eelnõu on avalikustamiseks välja pandud Kehtna vallamajas **25.06-9.07.2015.**

Ettepanekuid ja vastuväiteid jäätmekava eelnõu kohta saab esitada Kehtna Vallavalitsusele kirjalikult aadressile Pargi 2, Kehtna, 79001 või e-kirjaga aadressile kehtna@kehtna.ee kuni **9.07.2015.**

Kehtna valla jäätmekava 2015-2020 eelnõu avalik arutelu toimub **10.08 kell 16.30** Kehtna vallamaja saalis.

MTÜ Lokuta Maaparandusühistu ÜLDKOOSOLEK
toimub 19. juunil kell 10 Eidaperes Prukifarmi kompleksi nõupidamise ruumis.

PÄEVAKORD

1. 2014.a majandusaasta aruande kinnitamine
 2. Tuleviku maaparandusobjektide arutamine
- MTÜ juhatus, tel 507 2153

Positiivne OÜ korraldab 15.-19. juunil kl 11 Tallinna mnt 17 Rapla Autokooli ruumes

BUSSI- JA VEOAUTOJUHTIDE 35 h TÄIENDKOOLITUSE

Koolituse läbinutele väljastab Maanteeamet kutsetunnistuse

Täiendav info ja registreerimine tel 5691 2301 või meie kodulehel www.profdriver.eu

ENDLA TEATER
AASIAST 1911

KAELASE mõisa pargis

Etendus: 11., 12., 15., 17., 18., 22., 23., 24., 25., 26. juuli

autor Johann Wolfgang von Goethe
dramatiseerija Triinu Ojalo
lavastaja Laura Mets
kunstnik Maret Tamme
muusikaline kujundaja Feliks Kütt
osades Sander Rebane, Fatme Helge Leevald,
Lauri Mäesepp ja Karl Edgar Tammi

GRUNDA PUIT OÜ
Metsakinnistute ja raide ost
(sobivad ka osaliselt raiutud ja hüpo-
teegiga koormatud metsakinnistud).
Aitame metsakavade koostamisel
ja paberite vormistamisel.
Tel 525 9788, harry@grundar.ee
faks 443 0376, Tehnika 15, Paikuse

DIMENS
Ostab:
kasvatat võsa
lehtpuulankide raie õigust
virnastatud võsa
Pakub:
võsaraie teenust giljotiiniga
võsa ja metsa väljavedu
kraavide, teede ja põlluaarte
puhastamist võsast
Info tel 5884 9935
dimens@dimens.ee

OÜ TAVS Auto
traktorite ja põllumajandustehnika
ülevaatuse graafik juunis 2015

18.06	8.30-9.30	Valgu
18.06	10-11.30	Tamme
18.06	11.45-12.45	Kasti
18.06	13-13.30	Haimre
18.06	13.45-14.30	Paeküla
18.06	14.45-15.15	Orgita
19.06	8.30-9	Kivi-Vigala
19.06	9.15-9.45	Maivälja
19.06	10-10.45	Teenuse
19.06	11-12	Laukna
19.06	12.15-13.15	Sipa
19.06	14-15	Varbola

OÜ TAVS Auto ülevaatuspunkt
Uus tn 8 on AVATUD:
Tööpäevadel 8 - 17
Laupäeviti 9 - 15

Info tel 509 9272 või 482 1350
tavsauto@hotmail.ee

TÖÖPAKKUMISED

Metsa- ja aiatehnika kauplus võtab tööle
MÜÜJA-RAAMATUPIDAJA.
CV palume saata vallep@hotmail.ee.
Lisainfo tel 511 7278

Thalia LV OÜ otsib
RAAMATUPIDAJAT-FINANTSJUHTI.
Eelneva töökogemuse puudumine ei ole
takistuseks. Informatsiooni saamiseks palume
pöörduda thialv@gmail.com või 5624 8011.
Tööle asumise aeg 25.06.2015

MTÜ ELUPUU Kehtna Hooldekodu pakub tööd
KOKA ASEDAJALE suvekuudeks.
Töö graafiku alusel.
Täpsem info tel 5301 5141, 489 2141

Farmburger Rapla Konsumis võtab suveperioodiks
tööle **KLIENDITEENINDAJA.**
Info tel 5811 4844

Pakume riigisisest tööd **C-kat AUTOJUHILE** Viga-
las ja **CE-kat JUHILE** Raplas. Tel 501 0618

Rapla Lasteaed Kelluke kuulutab välja konkursi järg-
mistele töökohtadele:

- **LASTEIAIAÕPETAJA** (täistööaeg 1,0 ametikohta)
- **LASTEIAIAÕPETAJA** (osaline tööaeg 0,95 ametikohta)
- **lasteiaiaõpetaja** (lapsepuhuse asendaja, osa-
line tööaeg 0,5 ametikohta)
- **MUUSIKAÕPETAJA** (osaline tööaeg 0,75 ametikohta)

Otsime oma meeskonda

- **UJUMISÕPETAJA ABI/KORISTAJAT** (täistööaeg)
Tööle asumise aeg 01.09.2015.

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide
koopiad saata 18. juuniks aadressil Palli 3, 79513
Rapla või meiliaadressil kelluke@kelluke.edu.ee
Info tel 501 8373 Aune Käär

RAPLAMAASõnumid

Rapla Melu 2015
eripakkumine!

Tellides Raplamaa Sõnumid
pooleks aastaks hinnaga 40.55 €,
KINGIME Väärt Raplamaa Toote kaupluse
10 € kinkemündi

TÖÖPAKKUMISED

**Otsime PUHASTUSTEENINDAJAT
puhkuse asendajaks suveks panku.**

Tööaeg E-R hommikuti, enne pangakontori
avamist 1,5-2 h päevas.
Nüüdisaegsed töötingimused ja -riided, väljaõpe.
Töö alates 22.06 kuni 1.08.
Huvi korral helista 674 7399

Hagudi Põhikool vajab 2015/2016. õppeaastast
kvalifikatsiooninõuetele vastavat
**MATEMAATIKA ÕPETAJAT (20 tundi),
VENE KEELE ÕPETAJAT (12 tundi).**
Täiendav info kooli kantseleist 487 1499 või
kool@hagudi.ee. Avaldus ja CV palume saata
1. juuliks 2015 kool@hagudi.ee.

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb korralikke
tooreid ja kuivi küttepuid (lepp,
sanglepp). Pikkused 30, 37, 40,
50, 75 cm. Tel 5373 7294

Lõhutud toores lehtpuu al 30 €,
metsakuiv okaspuu al 35 €, lõhu-
tud toores tamm al 35 €. Tarne al
10 ruumi. Tel 502 4895

turba- ja puidubriketti. Kuivad
kütteklotid. Vedu. Tel 5359 2794

Rapla küttekongoris lõhutud,
saetud lepa küttepuid 30, 40,
50, 60 cm, ka võrkkotis. Vedu.
Tel 516 6305

kuivi pakitud kütteklotse ja kami-
napuid, pelleteid ning puidu- ja
turbabriketti alusel. Vedu tasuta.
Tel 433 3130, 523 8503

kütteklotse 40 l võrkkotis.
Tel 5683 0454

kuivi küttepuid lahtiselt ja võrgus.
Tel 503 6941

saetud küttepindu. Tel 501 2069

Rapla Kütteäris puidu- ja turbab-
rikett, pelletid, kaminapuud kotis.
Vedu TASUTA. Tel 5599 4819

Alus 2-toaline korter üldpinnaga
47,3 m². KIIRE! Tel 518 7795

90,3 m² korter Metsapargis. Hind
75 000 €. Tel 523 0265

1-toaline korter 5/4 Orgital. KII-
RE! Tel 5663 4834

saunaahjusid, kaminaid, pliite.
Soodsalt. Tel 505 4355

suitsuvorsti ja maasinki väike-
hulgi, kohaletoomisega. Info tel
5196 2628 või 5351 7414

soodsa hinnaga talusealiha.
Vajadusel tükeldame. Info tel
505 9151, 5354 3002

maja Kehtnas. Tel 5624 6822

söödateravilja. Tel 552 7431

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Raplas
Järna 2. E-R 9-17, L 10-14.
Tel 5818 8986 www.rauaspetts.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru
territoriumil E-R 9-17, L 9-14.
Tel 505 8637, www.feralmet.ee

PROMETS OÜ ostab metsamaad
ja kasvava metsa raieõigust.
Tel 5591 9930, info@promets.ee.

**OÜ ETEST PR ostab põllu-
ja metsamaad. Tel 504 5215,
514 5215, info@est-land.ee**

metsakinnistuid ja kasvavat
metsa. Tel 502 4895;
info@pajakapuit.ee

**Teade DETAILPLANEERINGU
KEHTESTAMISEST Kohila vallas**

Kohila Vallavalitsus kehtestas 8. juuni 2015 kor-
raldusega nr 158 Sutlema külas Uuetorni kinnistu
detailplaneeringu, mille eesmärk on ühe uue ela-
mumaa ja transpordimaa moodus-
tamine maatulundusmaa jagamise
teel ja ehitusõiguse määramine uue
üksikelamu ehitamiseks moodusta-
tavale elamumaale üldplaneeringu-
ga ette nähtud elamuehituse alal.

MAGUS ELU
SUVEVAHEAEG ON KÄES!
NÜÜD OTSE KOMMIPOODI
TULE KOOS SÕPRADEGA!
OLEME AVATUD: E-R 10-18, L 10-15
RAPLAS TALLINNA MNT 23, TEL: 6661550

**Tekno-Trailer haagiste
ja lisavarustuse MÜÜK****Osaleme
RAPLA MELUL!**

haagiseabi
www.haagiseabi.ee

Info tel 516 1671, www.haagiseabi.ee

Kallis Silja Käär!
Avaldame kaastunnet
Sulle ja Su perele
ISA
kaotuse puhul.
Vana-Vigala Põhikooli
16. lend

*Tuul puude ladvus
tasa kiigub,
me vaikselt leinas
langetame pea...*

TIIT SILLAOTS

Südamlik kaastunne
omastele.

Lapsepõlvekaaslased
Tuudi jaama päevilt

*Kurvaks jäi kodu,
tühjaks jäi tuba -
nüüd puhkepaigaks
kodumuld...*

Südamlik kaastunne Maine
Väljaotsale kalli poja
JÜRI VÄLJAOTSA
kaotuse puhul.

Naabrid Helvi, Andres,
Kaido, Silvia ja Reet

*Muld mälestust
matta ei suuda...*

**MAGDA POVERUS
11. VI 1925 – 25. VIII 2001**

90. sünniaastapäeval
mälestab
tütar Eha.

Kallis Rita perega!
Avaldame kaastunnet tädi
ja vanatädi

ÕIE DUBROVKINI

surma puhul.

Lehte ja Anne perega

Avaldame kaastunnet
Silverile ja tema lähedastele

HINDREK VALTERI

kaotuse puhul.
Ülo, Kaspar ja Ilona

*Kui soovid kindlat töökohta pidevalt laienevas
ettevõttes, siis tule tööle Maximasse!*

**Maxima Eesti OÜ pakub tööd
järgmistele ametikohtadele:****Rapla Maxima X kaupluses:**

- **PEAKASSAPIDAJA**
- **KASSAPIDAJA-MÜÜJA**

Ettevõtte garanteerib:

- stabiilse palga
- sotsiaalsed garantiid
- tasuta lõunasöögid
- erinevad motivatsioonipaketid
- tööalase tasuta koolituse

Täitke töötaja ankeet meie kodulehel: www.maxima.ee
Täpsema info saamiseks pöörduge kaupluse direktori poole või
saatke CV: personal@maxima.ee, tel 602 3116

MAXIMA*Meil on tulevikku!*

Hea sõber Helmut!
Meie südamlik kaastunne
sulle kalli abikaasa

MIRALDA VILLO

kaotuse puhul.

Laulukaaslased Margit,
Benita, Laine, Vilma, Ellen,
Liidia, Elve, Vello

*Su tugev elutahe
lõpuks väsis
ja kevadtuales
murdus elupuu...*

Südamlik kaastunne Helmut
Villole ja lastele peredega
kalli abikaasa ja ema

MIRALDA VILLO

kaotuse puhul.

Segakoor Härmaline ja
Eideratta tantsukaaslased

Südamlik kaastunne Helmut
Villole ja lastele peredega
kalli

MIRALDA VILLO
surma puhul.

Laine, Lydia ja Luule

Südamlik kaastunne Sillele
ja Silverile isa

HINDREK VALTERI

kaotuse puhul.
Sõbrad bändikaaslased

Igavikuteele on lahkunud

HINDREK VALTER.

Siiras kaastunne omastele,
sõpradele, bändikaaslastele.
Helgi Valtust

*Vanas seltsimajas
kitarri mängis
meie küllarahvale
mängumees.*

*Aedades kastanid,
sirelid õites...
On mängijal
katkenud elutee...*

Andekat pillimeest, bändi
liiget

HINDREKUT
mälestab

Valtu peoõhtute publik.

*Maga vaikselt,
puhka rahu –
südamel on Sinuga...*

Mälestame kallist

HINDREK VALTERIT.

Avaldame kaastunnet
Silverile, Sillele ja teistele
lähedastele.

Ellen, Ene ja Ly perega

HINDREK VALTER

Mööldes Sinule
leinas langetame pea.

Ansambel Miki

KINO

MÄRJAMAA HELK
„Tasujad: Ultroni ajastu“ (USA, 3D)
10. juuni kl 21
11. juuni kl 16.30, 19.10, 21.45
„5 korrust kõrgemal“ (USA)
10. juuni kl 17, 19
„See jälitab sind“ (USA, alla 14aastastele keelatud)
12. juuni kl 17, 19, 21
„Mad Max: raevu tee“ (USA, 3D, keelatud alla 14aastastele)
13. juuni kl 16.45, 19
„Spioon“ (USA, alla 14aastastele keelatud)
13. juuni kl 21.30
17. juuni kl 19, 21.15
„Paddingtoni seiklused“ (USA, eesti keeles)
14. juuni kl 15, 17
„Unfriended: ütle, kes on su sõbrad“ (USA, alla 12aastastele keelatud)
14. juuni kl 19, 21
17. juuni kl 17
„Kuum tagaajamine“ (USA)
15. juuni kl 17, 19, 21

NÄITUS

Näitus „Kruusimägide pärand“
Fotonäitus „Hetkel tööpostil“ (avamine 16. juuni)
Mahtra talurahvamuuseum

Kooli lõpetajate tööde näitus
Kehtna kunstide kool (II korrus)

Grete Saluste nukud & Viktoria Saluste joonistused
Rapla kihelkonna naiste rahvarõivad. Rapla Perenaiste Seltsi Pauliine liikmete Anne Ummalase ja Gerly Karu tööd
Fotonäitus uue raamatukogu valmimisest „Nii ehitati maja“
Kehtna raamatukogu

“Kalligraafia - kõik on lubatud! Eda Taevas ja Irene Volk“
Nahakunstnike Liidu pisiköidete näitus “Ajastaja”
Kohila raamatukogu

Maia Muldma maalide näitus
Kohila Tornigalerii (Viljandi mnt 1), avatud kiriku lahtioleku aegadel või leppida kokku tel 5623 0741.

Märjamaa gümnaasiumi saviringi õpilaste tööd „Kingitus emadepäevaks“
II klassi laste keraamikanäitus „Luiged“
Märjamaa gümnaasiumi 5.-9. klassi õpilaste meisterdatud sõidukite näitus „Tuleviku Eesti liiklusvahendid 2015“
Valgu põhikooli õpilaste kunstiloomingu näitus
Muusika aastale pühendatud näitus „Muusika aeg“
Märjamaa valla raamatukogu

Märjamaa kunstikooli õpilastööde näitus
Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Teemanäitus „Vaasid“
Eve Niinemetsa maalid
Fotonäitus “Kevade ootel”
Raikküla kultuurikeskus, näituse külastamiseks helistada tel 516 0783

Eesti akvarellistide ühenduse „Ühisnäitus 2“ (saalis)
Tarvo Aro Meti vitraažinäitus „Päikeseõied“ (lugemissaalis)
Eesti kitsarööpmeline raudtee: rongimudelid (vitriinis) Rapla keskraamatukogu

Eleriin Ello maalid
Rapla kultuurikeskus, Rütmani galerii

Raplamaa laste ja noorte kujutava kunsti konkursi „Oma silmaga“ 2015 tööde näitus
Rapla riigimaja fuajee

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM
„Tehase Tarbeklaas peakunstniku Helga Kõrge klaastooted aastaist 1953-1992“
Püsiväljapanek „134 aastat Järvakandi klaasitööstust“
„Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest“
Muuseum avatud K, N, R kl 11-18 L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM
Fotonäitus „Hetkel tööpostil“ (avamine 16. juuni)
Näitus „Kruusimägide pärand“
Püsinäitus „Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda“
Muuseum avatud T-L kl 11-18

SILLAOTSA TALUMUUSEUM
Ringkäik „Mürgised taimed Sillaotsa aias“ (kuni septembrini)
„Velise vallavalitsuse tegemised aastatel 1918-1944 Rahvusarhiivi materjalide põhjal“
Püsinäitus „Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu“
Avatud E-P kl 10-17

HAGERI MUUSEUM
Püsinäitused „Maa-apteek“, „Kihelkonnakeskus Hageri“ (fotonäitus)
Avatud T, K, N kl 11-16, tel 5648 3828 või e-post virve.õunapuu@kohila.ee

KOOLITUS/LOENG

Seminar „Edu 10 saladust“
Rapla Esoteerika Keskus (Telliskivi 1),
11. juuni kl 18

Emotsioonidest ja nende mõjust meie elule ja nende poolt tekitatud sõltuvusahelatest
Rapla kultuurikeskus, Valgre tuba, 13. juuni kl 12.30

KONTSERT

Mari Kalkuni kontsert
Kohila vald, Kepsleva Poni kõrts, 13. juuni kl 18

Susi Öö VI. Super Hot Cosmos Blues Band jt
Rapla kultuurikeskuse sisehoov, 13. juuni kl 20

MITMESUGUST

Suveraamat 2015. 1.-9. klassi õpilastele
Raplamaa raamatukogud, 1. juuni – 31. august

Kooliteatrite suvekool
Kehtna vald, Tarsi talu, 8.-13. juuni

Eakate päev
Kohila spordikompleks, 11. juuni kl 10

Teater Klounid – Mir on Show
Juuru rahvamaja, 11. juuni kl 18

Rattaga Raplamaal rattamatk Padise-Paldiski
13. juuni

Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskooli kokkutulek
Vana-Vigala TTK, 13. juuni

Rapla Melu 2015. Rapla avatud aedade lood
Rapla linn, 13. juuni kl 10-16

Unustatud mõisad külastuspäev
Vana-Vigala põhikool, 13. juuni kl

Angerja-Pahkla külapäev
Pahkla külakeskus, 13. juuni kl 13

Raplamaa mälestustulede öö
Raplamaa raudteejaamad, 13. juuni kl 22

Pärimuslaager „Esivanemate jälgedes“
Kehtna vald, Tarsi talu, 14.-19. juuni

Atla mõisa pühapäevalaot
Juuru vald, Atla mõis, 14. juuni kl 10

SPORT

Rapla maakonna lahtised MV rannavõrkpallis
Kohila, 10.-11. juuni ja 17. juuni

Seeriavõistlus “Jookse ja kõnni Raplamaa terviseradadel”
Käru terviserada, 10. juuni kl 18

Eesti MV jalgpallis 2006. a sündinud poistele: Raplamaa JK vs Tallinna FC Flora Rohevalged
Kohila staadion, 12. juuni kl 18

II Rapla Sadolini spordihoone tervisejooks
Rapla linn, 13. juuni kl 12

Vibuvõistlus „Visa hing“
Järvakandi vibustaadion, 13. juuni

Maakonna MV jahilaskmises, COMPAK SPORTING
Valtu lasketiir, 14. juuni kl 9

Eesti MV jalgpallis 2003. a sündinud poistele: Raplamaa JK Kollane vs Paide Linnameeskond
Kohila staadion, 14. juuni kl 11

KoMo III, Marimetsa Kapp II, Timberston Märjamaa rattakross, maakonna MV pikk distants
Märjamaa spordikeskus, 14. juuni kl 12

Kohila pikamaajooksusari, IV etapp 1500 m
Kohila staadion, 17. juuni kl 19

KIRIKUTEATED

EELK RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KOGUDUS
Rapla kirik avatud "Teeliste kiriku" projekti raames 1. juunist 31. augustini T-L kl 10-17, P kl 10-15

Leinapäeva jumalateenistus
Rapla kirik, 14. juuni kl 12, laulab koguduse segakoor Kaia Väljamäe juhatusel
Purku Samaaria koda, 14. juuni kl 15

SURNUIAPÜHAD

EELK LÄÄNE PRAOSTKOND
14. juuni
Kl 11 Kullamaa kalmistu (järgneb armulaud kirikus)
Kl 11 Noarootsi Rooslepa kalmistu
Kl 12.30 Noarootsi Sutlepa kalmistu
Kl 14 Noarootsi kirikuaed
Kl 14.30 Hanila kalmistu
Kl 15 Mikhli kalmistu (kell 14 armulaud kirikus)

Lõpuaktused maakonna koolides

12. juuni
Kabala lasteaed-põhikool kl 16
Kehtna põhikool kl 14
Juuru Eduard Vilde kool kl 16
Valgu põhikool kl 16
Käru põhikool kl 16

13. juuni
Kodila põhikool kl 12
Kaiu põhikool kl 13
Eidapere kool kl 14
Valtu põhikool kl 14
Kivi-Vigala põhikool kl 16
Hagudi põhikool kl 17

16. juuni
Märjamaa gümnaasium, 9. klass kl 18
Rapla Vesiroosi gümnaasium, 9. klass kl 18

18. juuni
Rapla täiskasvanute gümnaasium, 9. klass kl 16

19. juuni
Kehtna majandus- ja tehnoloogiakool, toitlustusteenindajad kl 12;
kivi-betoonkonstruktsioonide eriala kl 13
Rapla täiskasvanute gümnaasium, 12. klass kl 13 (Rapla kultuurikeskuses)
Rapla ühisgümnaasium, 9. klass kl 14
Järvakandi gümnaasium, 9. klass kl 15
Kohila gümnaasium, 9. klass kl 17
Märjamaa gümnaasium, 12. klass kl 18
Rapla ühisgümnaasium, 12. klass kl 18
Järvakandi gümnaasium, 12. klass kl 18

20. juuni
Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskool kl 12
Vana-Vigala põhikool kl 16
Rapla Vesiroosi gümnaasium, 12. klass kl 14

22. juuni
Kohila gümnaasium, 12. klass kl 17

XXIII RAPLA KIRIKUMUUSIKA FESTIVAL

PÜHENDATUD MÄRJAMAA 800 TEEMA-AASTALE

26.06 - 10.07.2015

www.raplafestival.ee

Piletid: 3-10€

26.06 | Rapla kirik | 19.00
H. Hanson (vokaal), A. Maaker (kitarr), keelpillikvartett **Prezioso**

27.06 | Kehtna kirik | 19.00
vokaal-ansambel **Orthodox Singers,**

29.06 | Rapla Kultuurikeskus | 19.00
Rapla Suvekooli Ooperigala

02.07 | Rapla kirik | 19.00
A. Teemets (sopran), O. Kuusik (tenor), A. Karp (bariton), I. Maidre (orel), Festivali Segakoor, Kammerorkester Collegium Consonante, dir. L. Kaustel

03.07 | Käru kirik | 19.00
V. Veldi (saksofon), J. Lutsoja (akordion)

10.07 | Rapla kirik | 19.00
K. Targo (sopran), A. Pellegrini (klarnet), Festivali Kammerorkester, dir. M. Colasanti (Itaalia)

NELJAPÄEV 11.06	REEDE 12.06	LAUPÄEV 13.06	PÜHAPÄEV 14.06	ESMASPÄEV 15.06	TEISIPÄEV 16.06	KOLMAPÄEV 17.06
ETV 06.55 Terevisioon 08.55 Oru valitseja 09.50 Minuscule 09.55 Terevisioon* 11.55 Dallas. Mäng linnukese peale 12.40 Ametilood. Loots Feliks 13.05 Ilus maa. Muhu uisk 13.20 Pealtnägija klassika 14.10 MI. Peer Gynt 14.40 Estradiitähestik. Tiit Paulus 15.40 Püramiidi tipus. Politoloog Rein Taagepera 16.10 Holby City haigla. Õppida on raske 17.10 Õnne 13 17.35 Oru valitseja 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Tuleb tuttav ette. Oi aegu... oi aegu 19.30 Hõbelaev 20.00 4x4. Magadan 20.30 ENSV. On sündinud laul 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.35 Oi, aegu... Oi, aegu... 22.30 Draamasari Dallas. Loori kergitades (USA 2014) 23.10 Krati lugu (ETV 2001) 00.05 Dokfilm Jiri Kylian. Unustatud mälestused 01.00 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Draamasari Oru valitseja 09.50 Minuscule (Prantsuse 2011) 09.55 Terevisioon* 11.55 Draamasari Dallas. Loori kergitades 12.40 Krati lugu 13.30 Dokfilm Jiri Kylian. Unustatud mälestused 14.25 MI. Heliloojate Liit 90 14.55 Iloline inimine. Orkestrijuht Väino Repp 15.10 Õhinapõhised Peruus 15.40 Püramiidi tipus. Arhitekt Henno Sillaste 16.10 Holby City haigla. Et võõrastel oleks hea 17.10 Õnne 13 17.35 Oru valitseja 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Tähelaev. Linnar Priimägi (ETV 2008) 20.00 Ohtlik lend. Isa ja tütar 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.35 Euroopa Mängud. Avatseremoonia 23.45 Kriminaalsari Rappija tänav. Linna hüvanguks 00.35 Völg (Eesti Telefilm 1966) 01.33 ERR.ee uudised	07.30 Näh 07.35 Minu lemmikloom 07.45 Suursilm 07.55 Baleriin Angelina 08.10 Arva ära, kui palju ma sind armastan 08.20 Arva ära, kui palju ma sind armastan 08.20 Maša muinasjutud 08.25 Must ja valge koer 08.35 Lassie 09.00 Inglise aiad läbi sajandite 10.00 Õnne 13 11.00 Ohtlik lend 11.55 ESTO puudutus 12.55 Meeste Tantsupidu KOLM* 15.10 ETV live 15.50 Tour of Estonia ja 34. Tartu Rattaralli* 16.20 Euroopa Mängud. Avatseremoonia* 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Aafrika. Savann 19.30 Lint. Naistele ja perele 20.00 60x1ff 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Draamasari India tohter. Noored südamed 22.20 Kriminaalsari Inspektor Morse. Isade patud 00.05 Draamasari Kaardimaja 00.55 Euroopa Mängud. Võistluspäeva kokkuvõte 01.56 ERR.ee uudised	07.30 Animasarjad 07.55 Alfie Atkins 08.10 Arva ära, kui palju ma sind armastan 08.20 Minu lemmikloom. Kassid 08.30 Belka ja Strelka 08.40 Meisterdame Mariga 09.00 Vennad Ernesaksad 09.55 XXVI laulupidu. Aja puudutus. Puudutuse aeg 10.00 Õnne 13 10.55 India tohter. Noored südamed 11.40 Aafrika. Savann 12.30 Inglise aiad läbi sajandite 13.30 Dokfilm Mälestuste jөөl 15.00 Viiekümnendad 16.00 Esmaspäeva hommine 16.45 Inspektor Morse. Isade patud 18.30 AK 18.45 Jalgpalli EM 2016 valikmäng Eesti - San Marino 21.00 AK. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.40 Morgani kohtumine organitega 22.05 Rappija tänav 22.55 Pärandus 23.55 Jalgpalli EM 2016 valikmängude 6. vooru tipphetked 00.15 Euroopa Mängud. Kokkuvõte 01.18 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Oru valitseja 09.45 Minuscule 09.55 Terevisioon* 11.55 Tähelaeva laulud 12.25 Öised lood. Koeralugu 12.55 Köögi-kodanikud. Pirosmani 13.25 Vennad Ernesaksad 14.20 MI. Mnemoturniir 14.50 Lavakunstikooli IV lend 15.25 10 minutit Peeter Toomaga 15.40 Traumakirurg Peep Talving 16.10 Holby City haigla. Aheldamata Prometheus 17.10 Õnne 13 17.35 Oru valitseja 18.30 AK 18.45 Täna öhtul... Tõnu Aav 19.25 Veel kord merest 19.50 Kodune collage 20.00 4x4. Magadan 20.30 ENSV. Meeste peidupaik 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.35 Täna öhtul... Tõnu Aav 22.40 Dallas. Suhete klaarimine 23.25 Klass: elu pärast. Kadunud laste varjud 00.20 Autoralli MM. Sardiinia ralli 01.15 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Oru valitseja 09.50 Minuscule 09.55 Terevisioon* 11.55 Dallas. Suhete klaarimine 12.40 Asja mõte 13.10 Autoralli MM. Sardiinia ralli* 14.05 Ilus maa. Mõniste unimotod 14.15 MI. Georg Ots 14.45 Lavakunstikooli V lend 15.30 Elu lugu 15.40 Toksikoloog Angela Ivask 16.10 Holby City haigla. Pikk hüvastijätt 17.10 Õnne 13 17.35 Oru valitseja 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Suveviisid Võrtsjärvel 20.00 4x4. Magadan 20.30 ENSV. Aeg kaob, rõõmud jäävad! 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.35 Viljandi KA teatrikunsti 10. lend 22.20 Dallas. Käbi ei kuku kannust kaugele 23.00 Esmaspäeva hommikud. Perekonnasidemed 23.45 Öised lood. Kas te armastate papagoisid? 00.25 Küünalavalgel 00.45 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Isa Brown. Kummitus masinas 09.40 Ilus maa. Paraplaanilend 09.55 Terevisioon* 11.55 Dallas. Käbi ei kuku kannust kaugele 12.35 Lint. Naistele ja perele 13.05 Dokfilm Elu hetkedes 14.00 Pärituult 14.15 MI. Õpetajad 14.40 Lavakunstikooli VI lend (1970-1974) 15.30 Klaasikunstnik Eino Mäelt 15.40 Eksperimentaalfüüsik Thomas Timusk 16.10 Holby City haigla. Ütle lahti oma isast 17.10 Õnne 13 17.35 Üks tegu. Vöötegu 17.45 Isa Brown. Kummitus masinas 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Tuleb tuttav ette 20.00 4x4. Magadan 20.30 ENSV. Haiguste ravi 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.35 Tuleb tuttav ette 22.25 Dallas. Nuhtluseks kaelas 23.05 Kaardimaja 23.55 Pealtnägija klassika 00.40 ERR.ee uudised

ETV 2 07.30 Animasarjad 08.10 Mukk ja Tšavapa 08.20 Pipi Pikksukk 08.45 Tugitoolisport 08.55 Geronimo Stiltoni lood 09.15 Tinga Tinga lood 09.30 Rula ja Ratas 10.00 Holby City haigla 11.00 Prima Vista. Kjeell Westö - Jan Kaus* 11.45 Eesti lood 12.15 Eesti muusikavi-deod 12.45 ERR.ee uudised 16.00 Lastetuba 16.15 Gero-nimo Stiltoni lood 16.40 Ruff tegutseb 16.45 Mukk ja Tša-vapa 17.00 Okaspead 17.30 Stella ja Sam 17.45 Baleriin Angelina 18.00 Väike prints 18.20 Lammass Shaun 18.30 Indiaanipoiss Yakari 18.45 Pörsas Peppa 18.50 Rula ja Ratas 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 19.45 AegRuum 20.40 Mis juhtuks, kui...? 21.00 Hakkab jälle pih-ta 21.30 Ettearvamatud 23.20 Justin Bieber Oslos 00.20 Sa-laduslik Aafrika 00.56 ERR.ee uudised	07.30 Animasarjad 08.45 Lammass Shaun 08.50 Hiirela-bor 08.55 Geronimo Stiltoni lood 09.20 Jass ja Juss 09.30 Rula ja Ratas 10.00 Holby City haigla 11.00 Smallville 11.40 Justin Bieber Oslos 12.40 Ees-ti muusikavideod 13.11 ERR.ee uudised 16.00 Lastetuba 16.15 Willy Fogiga ümber maailma 16.45 Ruff tegutseb 16.55 Mukk ja Tšavapa 17.05 Džungliraamat 17.20 Alfie Atkins 17.30 Stella ja Sam 17.45 Baleriin Angelina 18.00 Supilinna Salaseltsi making of* 18.30 Must ja valge koer 18.35 Indiaanipoiss Yakari 18.50 Rula ja Ratas 19.20 Ak-tuaalne kaamera (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 19.45 Tarja Halonen 21.15 Vana aja asjad 21.30 Kõielkõndija 23.00 Eesti lipp ümber Islandi 23.30 Elu hetkedes 00.30 Ees-ti muusikavideod 01.04 ERR.ee uudised	09.00 Rallipörsas Ruudi. Ruudi röövitakse ära 10.00 Belka ja Strelka. Vallatu pesakond 10.05 Laulukarusell 2015 11.00 Õöpäev maake-ral 11.50 Minuscule 12.00 Euroopa Mängud. Jalgratta maastikusõit ja triatlon 15.25 Türgi gambiit 16.15 Smallvil-le. Veenmisjõud 17.00 Kiek kaalub võimalusi 18.25 Ruff tegutseb 18.40 Joonas jutud. Puuonni lugu. Päästma! 19.00 Minu lemmikloom. Tuhkur 19.10 Animasari Näh 19.20 Aktuaalne kaamera (viipekee-les) 19.30 Aktuaalne kaamera (vene keeles) 19.45 Ilus maa. Ekstreemsed elamused Räge-veres 19.55 Käsi-palli EM valikmäng. Eesti – Luksemburg 21.35 8 mm ELU 22.05 Raud-se eesriide jumalused 22.35 Me Hakkab jälle pihta. Smells Like Teen Spirit 23.05 Maailma kino Ettearvamatud 00.59 ERR.ee uudised	09.00 Kiek kaalub võimalusi 10.25 Tugitoolisport 10.35 Okaspead. Mõru maiuspala 11.00 Euroopa Mängud. Triat-lon. Meeste finaali 12.30 Saarte värvid 13.30 Tarja Halonen. Proua president 14.55 Kino-klassika Kojutulek 17.00 TV 10 olümpiastarti. Finaal 18.00 Lastelavastus Nöbinina 18.30 Arva ära, kui palju ma sind ar-mastan 18.50 Suursilm. Suur uni 19.00 Minu lemmikloom. Kassid 19.10 Näh 19.20 Ak-tuaalne kaamera (viipekeeles) 19.30 Aktuaalne kaamera (vene keeles) 19.45 Kogu Me Lugu. Maret Schultz 19.50 50 last. Gilbert ja Eleanor Krausi päästemissioon 20.50 Kogu Me Lugu. Valve Luuka 20.55 Lootuse sadam 21.55 Risttuu-les (Eesti 2014) 23.20 Kogu Me Lugu. Heino Noor 23.25 Giu-seppe Verdi “Reekviem” 01.03 ERR.ee uudised	07.30 Näh 07.35 Meisterdame Mariga 07.50 Baleriin Angeli-na 08.05 Ruff tegutseb 08.15 Indiaanipoiss Yakari 08.25 Mukk ja Tšavapa 08.40 Stel-la ja Sam 09.05 Willy Fogiga ümber maailma 09.30 Rula ja Ratas 10.00 Holby City haigla 10.55 Kojutulek 12.59 ERR.ee uudised 15.00 TV 10 olümpia-starti. Finaal* 16.00 Lastetuba 16.15 Joonas jutud 16.35 Ruff tegutseb 16.45 Sõprade linn 17.00 Pailapsiin 17.25 Pimmi ja Pammil seiklused 17.35 Väi-ke rüütel Trenk 18.00 Rallipör-sas Ruudi 18.30 Pörsas Peppa 18.35 Tinga Tinga lood 18.50 Rula ja Ratas 19.20 Aktuaal-ne kaamera (viipek) 19.30 AK (vene k) 19.45 Piraadid para-diisil 20.40 Eesti lipp ümber Islandi 21.10 Poissmees ja Volga 21.40 Heino Eller 23.10 HeadRead 23.50 Olõ õi. Kul-tuur maakaid ei huvita 00.26 ERR.ee uudised	07.30 Pailapsiin 08.00 Pörsas Peppa 08.05 Ruff tegutseb 08.15 Sõprade linn 08.25 Putke põik 19 08.35 Looma-aia tee 64 08.45 Väike rüütel Trenk 09.10 Tinga Tinga lood 09.20 Samsam 09.30 Rula ja Ratas 10.00 Holby City haigla 11.00 Birgit Püve ja Fred Jüssi 11.45 Eesti muusikavideod 12.15 ERR.ee uudised 16.00 Lastetuba 16.15 Geronimo Stiltoni lood 16.40 Ruff tegut-seb 16.50 Sõprade linn 17.00 Pailapsiin 17.30 Pipi Pikksukk 17.55 Pörsas Peppa 18.00 Rallipörsas Ruudi 18.30 Put-ke põik 1918.35 Tinga Tinga lood 18.50 Rula ja Ratas 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 19.45 Rakett 69 20.15 Teaduspalavik 20.45 Saladuslik Aafrika 21.15 AegRuum 22.05 8 mm ELU 22.35 Mohammad Ali vas-tas 00.10 Mis juhtuks, kui...? 00.41 ERR.ee uudised	07.30 Pailapsiin 08.00 Pörsas Peppa 08.05 Ruff tegutseb 08.15 Sõprade linn 08.25 Pipi Pikksukk 08.50 Geronimo Stil-toni lood 09.15 Tinga Tinga lood 09.30 Rula ja Ratas 10.00 Holby City haigla 11.00 Türgi gambiit 11.52 ERR.ee uudised 16.00 Lastetuba 16.15 Gero-nimo Stiltoni lood 16.40 Ruff tegutseb 16.50 Mukk ja Tša-vapa 17.00 Willy Fogiga üm-ber maailma 17.25 Hiirelabor 17.30 Pipi Pikksukk 17.55 Fik-sikud 18.00 Väike prints 18.25 Maša muinasjutud 18.30 Tu-gitoolisport 18.35 Tinga Tinga lood 18.50 Rula ja Ratas 19.20 AK (viipek) 19.30 AK (vene k) 19.45 Raba 20.40 Üks lugu. Peeter Laurits 20.45 Head-Read. Edvard Radzinski* 21.30 Pärandus 22.25 Plekktrumm. Jüri Reinvere 23.10 Setod 23.35 Täna õhtul... Mahavok 00.41 ERR.ee uudised
---	--	---	--	--	---	--

KANAL 2 06.15 Everwood. See, kes kõhkleb 07.05 Delfiin Flipper 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Suvereporter* 08.30 Heeringas Veenuse öäl 09.00 Põhi ja lõuna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Natalia saatu-se lained 12.30 Pilvede all. Kertu otsustab koos Liisa ja Andresega puhkama sõita 13.30 Saladused 14.00 Suur lotokolmapäev - Rooside sõda 15.00 Süütu süüdlane 16.00 Küladektektiivid. Mõrvarlik kät-temaks 17.00 Natalia saatu-se lained 18.00 Põhi ja lõuna 20.00 Suvereporter 21.00 Loomahullud 21.30 Naabri-plika. 23.30 Pärapõrgu pere-kond. Kes on peremees 00.30 Mängufilm Mo kallis nõia-moor 02.20 Mõrvaennetajad. Pärand 03.05 Suvereporter* 04.00 Hooaeg 04.40 Külade-tektiivid. Mõrvarlik kättemaks 05.25 Doktor Oz	06.15 Everwood. Kohad, kuhu lähaksid 07.05 Delfiin Flipper 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Suvereporter* 09.00 Põhi ja lõuna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Natalia saatu-se lained 12.30 Loomahullud 13.00 Naabriplika*. Laiali on... Muutuste aeg 15.00 Süütu süüdlane 16.00 Küladektektiivid. Presidendi surm. Gol-fiväljakult leitakse tapetud golfiklubi president 17.00 Natalia saatu-se lained 18.00 Põhi ja lõuna 20.00 Suvere-porter 20.55 Kuldvillak 21.30 Meie aasta Hiinas. Maailma vanim tsivilisatsioon – Hiina 22.20 Müstilised lood. Kaja. Armuloits 23.25 Mängufilm Ajamasin 01.20 Neitsi seik-lused 02.50 Suvereporter* 03.50 Piinlikud kehad 04.40 Küladektektiivid. Presidendi surm 05.25 Doktor Oz. Uued kiireimad rasvapõletajad	06.15 Klikitähed. Napakad ki-hutajad 06.40 Naistevahetus 07.30 Suvereporter 08.20 Hubert ja Takako 08.45 Top Shop 09.00 Aia- ja kodusaade 10.00 Lemmikretseptid 10.45 Hooaeg 11.30 Rooli võim 12.00 Subboteja 13.00 Radar 14.00 C-Komando 14.35 Ava-meelselt vägivaldsest lapse-põlvest 15.05 Pilvede all. Piret kohtub ootamatult Arturiga. Inna ja Alberti vahel on pinged, Piret osaleb pimekohtin-gul. Ruudiga juhtunu paneb Mari närvid proovile. Mari jätab lapse Indrekuga 18.05 Arstid järve ääres - Varjud radiisid 20.00 Suvereporter+ 20.35 Galileo 21.35 Heeringas Veenuse öäl 22.05 Mida tüdruk tahab 00.15 Beverly Hillsi ninja 01.50 Otsejoones kokkupõrkeni 03.15 Ajamasin 04.50 Suvereporter+ 05.20 Klipijah	06.00 Rooli võim 06.25 Gali-leo 07.10 Doktor Contraptus 07.40 Väikevend ja Karlsson 08.05 Karlsson on tagasi 08.25 Kassid ja koerad. Kiisu kättemaks 10.05 Kuldvillak 10.40 Merevaade 11.10 Ko-gujad 11.40 Loomahullud 12.10 Nädalalõpp Kanal 2ga 15.10 Pilvede all 16.10 Unel-matelaev - Omaan 18.05 Suvi Sotimaal 20.00 Suvereporter+ 20.35 Sajandi armastus 22.30 Selfridge'i kaubamaja. Mister Grove on murest murtud ja miski ei suuda teda lohutada. Miks vaevleb miss Mardle süümepiinades? Victor naudib elu enne suurt tagasilööki. Harry romantiline mees ajab Nancy päris kimbatusse 23.30 Peibutis 01.50 Maksimaalne risk 03.30 Mida tüdruk tahab 05.10 Suvereporter+* 05.40 Avameelselt vägivaldsest lap-sepõlvest	06.15 Everwood 07.05 Del-fiin Flipper 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Suvereporter* 09.00 Põhi ja lõuna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Natalia saatu-se lained 12.30 Sajandi armastus 14.30 Heeringas Veenuse öäl 15.00 Süütu süüdlane 16.00 Küladektektiivid. Esiliigast väljas 17.00 Natalia saatu-se lained 18.00 Põhi ja lõuna 20.00 Suvere-porter 21.00 Kogujad 21.30 Viimane võmm 22.30 Annika Bengtzon. Mõrv striiptiisklu-bis 00.30 Kaks ja pool meest. Üheksa võlusõrme 00.55 Meie emad ja isad 01.40 Har-ry seadus. Ja orkester mängis edasi... 02.20 Selfridge'i kau-bamaja 03.05 Suvereporter* 03.55 Piinlikud kehad 04.40 Küladektektiivid. Esiliigast väljas 05.25 Doktor Oz. Viis imepärast lahendust kogu maailmast	06.15 Everwood. Suudlus, et unistus jätkuks. 07.05 Del-fiin Flipper. Metsikud lained 07.35 Lucky Luke seiklused 08.00 Suvereporter* 09.00 Põhi ja lõuna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Natalia saatu-se lained 12.30 Kogujad 13.00 Viimane võmm 14.00 Klipi-jaht 15.00 Süütu süüdlane 16.00 Küladektektiivid. Kõik jäi selja taha 17.00 Natalia saatu-se lained 18.00 Põhi ja lõuna 20.00 Suvereporter 21.00 Suur lotokolmapäev - Rooside sõda 22.00 Saladu-seed 23.00 Rizzoli ja Isles. Suur palub Lizilt abi, kuid naine keeldub teda aitamast 23.25 Hukkamise vägi 01.25 Kaks ja pool meest. Hiigelkass, churro käes 01.45 Hr Päiksekiir. Pe-reäri 02.10 Nikita. Rüütlitapp 02.55 Suvereporter* 03.50 Aia- ja kodusaade* 04.40 Kü-ladektektiivid. Kõik jäi selja taha 05.25 Doktor Oz	06.15 Everwood. Järgmine samm 07.05 Delfiin Flipper 07.35 Lucky Luke seiklused. Kauboid Daltonid. 08.00 Suve-reporter* 09.00 Põhi ja lõuna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Natalia saatu-se lained 12.30 Radar 13.30 Krimi 14.00 Ko-dutunne 15.00 Süütu süüdlane 16.00 Küladektektiivid. Üks pitsike ja laip 17.00 Natalia saatu-se lained 18.00 Põhi ja lõuna 20.00 Suvereporter 21.00 Suur lotokolmapäev - Rooside sõda 22.00 Saladu-seed 23.00 Rizzoli ja Isles. Suur suutäis. Mörvagrupp jahib snaiprist sarimõrvarit 23.55 Memphise detektiiv. Insider 00.50 Seadusesilm 01.35 Chuck 02.20 Krimi 02.45 Roo-li võim 03.10 Suvereporter 04.00 Lemmikretseptid 04.40 Küladektektiivid. Üks pitsike ja laip 05.25 Doktor Oz. Kuidas noorem välja näha
---	--	---	---	---	--	--

TV3 06.15 Madagaskari pingviinid 06.40 Käsna-Kalle Kantpüks 07.05 Aladdin: Üksik lume-mees 07.30 Käsna-Kalle Kant-püks 07.55 Súdameasi 08.55 Meisterkook 09.55 Kirgede torm 11.00 Vaprad ja ilusad 11.30 Top Shop 11.45 Kätte-maksukontor: Modellid ja no-hikud 12.45 Kondid: Petmine kuurordis 13.45 Suvesangarid 14.15 Seitsmes taevas 15.15 Vaprad ja ilusad 15.45 Kirgede torm 16.50 Súdameasi 18.00 Meisterkook 19.00 Suvised seitsmesed 20.00 Kättemak-sukontor 21.00 Võimalik vaid Venemaal 21.30 Suvesan-garid 22.00 Selgeltnägijate tuleproov 23.35 Keeris 01.35 Dr House 02.25 Firma 03.15 Wilfred: Luul 03.45 Võimalik vaid Venemaal 04.10 Suve-sangarid 04.35 Suvised seits-mesed 05.25 Selline on elu! Isa õnnetuse tõttu laguneb pere koost	06.15 Madagaskari pingviinid 06.40 Käsna-Kalle Kantpüks 07.05 Aladdin 07.30 Käsna-Kalle Kantpüks 07.55 Sūda-measi: Testament 08.55 Meis-terkook 09.55 Kirgede torm 11.00 Vaprad ja ilusad 11.30 Top Shop 11.45 Kättemaksu-kontor: Kui ema on armunud 12.45 Selgeltnägijate tule-proov 14.15 Seitsmes taevas 15.15 Vaprad ja ilusad 15.45 Kirgede torm 16.50 Súdame-asi: Manöövrid pimeduses 18.00 Meisterkook: võistkon-nad peavad valmistama 300 luksulikku suupistet 19.00 Suvised seitsmesed 20.00 Padjaklubi: Meie igapäevast leiba... 21.00 Hullumeel-sed perekonnad 23.00 Kool läbi...mis edasi? 00.50 Castle: Britt 01.45 Midsomeri mõr-vad 03.30 Ootamatult isaks: Mis juhtub poes, ei püsi poes 04.00 Padjaklubi 04.50 Suv-i-sed seitsmesed	05.40 Kirgede torm 07.25 Madagaskari pingviinid 07.50 Monsuno 08.10 Väike me-rineitsi 08.35 Madagaskari pingviinid 09.00 Simpsonid 10.00 Heimari kokaklubi 10.30 Laupäev perega 11.00 Nurgakivi 11.30 Naistesaad 12.00 Kartulid ja apelsinid 13.05 Võimalik vaid Venemaal 13.45 Eesti otsib superstaari 14.40 Miss Fisheri mõrva-lood: Surm preili Seikluse käe läbi. Dot saadetakse salaja vabrikusse, et lahendada ühe sealse naistöötaja mõrv 15.50 Šura 18.00 Sind otsides 19.00 Suvised seitsmesed. Nädala-lõpp 19.30 Lammutaja Ralph 21.30 Padjaklubi: Meie igapäevast leiba 22.30 Pruudi isa 00.40 Operatsioon Ó ja teised 01.45 Midsomeri mõr-vad 03.30 Uus tüdruk: Chicago. Keegi Nicki perest sureb 03.00 Šura 04.45 Nurgakivi 05.10 Suvised seits-mesed. Nädalalõpp	05.40 Kirgede torm 07.25 Madagaskari pingviinid 07.50 Monsuno 08.10 Väike me-rineitsi 08.35 Madagaskari pingviinid 09.00 Simpsonid: Maksusõber 10.00 Animafil-m Lammutaja Ralph 12.00 Me armastame Eestit 13.35 Eesti otsib superstaari 15.10 Stop! 15.50 Midsomeri mõrvad: Talent terveks eluks. Malham Bridge'i külas peavad Barna-by ja Troy lahendama toplett-mõrva 18.00 Sind otsides: Kristiina lugu 19.00 Suvised seitsmesed. Nädalalõpp 19.30 Kättemaksukontor: Ükskord Ameerikas 21.30 Sinu, minu ja meie 23.15 Puhastus (Soom-e-Eesti) 01.45 Politseipere: Isad ja pojad. Sniper tapab kaks autojuhti 02.35
---	---	--	---

**Kuga mööblikauplustes müügil
SUUR VALIK
köögi-, elutoa-, lastetoa- ja
magamistoamööblit.**

VALIK TÄIENEV PIDEVALT!

Tule ja tutvu! Hinnad soodsad
Suurema ostu puhul tingimisvõimalus.
JÄRELMAKS PROTSENDIVABA!

MEIE KAUPLUSED:

RAPLAS Piiri 5A,
E-R 9.30-18, L 9-15
Telefon 489 4453

PÕLVAS Jaama 69 D
telefon 799 1489

VALGAS Vabaduse 2
telefon 767 0173

JÕGEVAMAAL Pauastveres
telefon 77 1310

TÜRIL Tehnika 8
E-R 9.30-18, L 9-15
telefon 384 8576

VILJANDIS Riia mnt 52
telefon 433 6029

ABJA-PALUOJAS Tiigi 1, telefon 436 0158

KUGA mööblid
kogemus mugavusest

STAR fm esitleb **C-JAM**
PÄIKESELOOJANGU
KONTSERT
CRAZY CELLOS
31.07 kl 22
Rapla kirik

Piletid Piletilevi ja Piletimaailma
eel müügist 15 €; pensionär,
7-12 a. laps ja
erivajadusega isik 13,50 €. **TELE2**
Kontserdipäeval pilet 17 €. **STATOIL**

Info 505 9625.
www.kontsertkorraldus.ee

Raplamaa tootjate ühine kauplus on avatud

T-R kella 10-17.30 ja L kella 10-14
(esmaspäeval, pühapäeval ja riiklikel pühadel suletud)

Kaupluse aadress: Rapla linn,
Mahlamäe 10 (Okta Centrum)

Tel 5788 0357,
e-post: raplamaatoode@gmail.com
Koduleht: www.raplamaatoode.ee
MTÜ Väärt Raplamaa Toode
ootab endaga liituma ka uusi tootjaid.

Eelistage Raplamaist!

Kuusiku haagisekeskus
pakub laias valikus
RESPO ja BRENTX
haagiseid ning
nende varuosi.
Vaata meie uut asukohta
www.jarex.ee

Jarex Invest OÜ Tel 5887 7330

KELL 12 LINNA PEA PESU MUUSIKA JA SPORT

RAHVATANTS, SEENIORTANTS TÄNAVAKORVPALL JA -HOKI
KELL 14 RAPLA KIRIKUS ORELIL KRISTI HINSBERG

**RAPLA
Mela 2015**
13. JUUNI RAPLA KESKLINN
KELL 10.00 - 16.00

RAPLA AVATUD AEDADE LOOD

9 KODUKOHVIKUT JA MEISTRIKODA

**TUUNINGU MIITING &
TUMPSUMASINATE
KOKKUTULEK** KARMAN PARKLAS

Käsitöölaad
info Ivi Sark 512 8931

Melulaad
info Silvi Pärn 5805 0167

Kirbuturg
info Age Rebel 529 0853

KELL 20 KULTUURIKESKUSE SISEÕUES
SUSI ÖÖ VI

PEAESINEJA SUPER HOT COSMOS BLUES BAND
PÄÄSE 7€

www.raplakultuur.ee

ARUTECH
parimad aknad

Asutatud 1999.

**AKNAD kuni
-61%**

Paigaldus -30%

Siseviimistlus -15%

Aknalauad -30% Contignus Järelemaks

Rõdude klaasimine

VÄLISVIIMISTLUS
(metallnurga-
liistuga) **-50%**

Arutech Parimad Aknad rakendab
nüüd akende tootmisel süs teeml
Gealan S 9000. Sellel kaasaja
kõige soojemal süsteemil (profiilil
U-väärtus on 0,72 W/m2K) on
mitmeid eeliseid ja hea hind.

Üle Eesti 1516 www.arutech.ee

Avatud: E-R 8.30 - 17.00
Lõuna 13.00 - 13.30

Kontakt: Rapla, Tallinna mnt. 23
tel 5551 3058, 677 7055

Rahvusvaheline kvaliteedijuhtimise sertifikaat ISO 9001:2008 ja keskkonnasertifikaat ISO 14001:2004

pm
PRIIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:

- metsakinnistuid,
- kasvavat metsa,
- kasepakku, okaspuu palki,
- paberipuitu, küttepuud,
- võsa hakkeks.
- haavapaberipuitu 28 € /tm

Pakub:

- saematerjali,
- metsaveoteenust.

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

Gadox
ORTOPEDIATEENISTUS

AS Gadoxi VASTUVÕTT
Alu tee 1
Rapla Maakonnahaigla,
kabinet 18

25. juunil kella 10-12

Vastu võtab Guido Amur
eelneva
registreerimisega
tel 650 1322

AS Gadox, Türi 10c, Tallinn,
• info@gadox.ee •
www.gadox.ee

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja
läbiraiutud kinnistuid

Tel 511 0415, 517 9866, 489 4055. www.landeker.ee

- Ostame METSAKINNISTUID,
ka raiutud ja hüpoteegiga
- Ostame PÖLLUMAAD

Küsi hinda! Teeme pakkumise!

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263
Faks 447 7903, metsagrupp@hot.ee

Ostame metsamaterjali,
raieõigust ja metsakinnistuid.

Tel 514 8238, 523 7944, 503 8777
e-mail: eesti@metsagroup.com

Metsäliitto Eesti AS on nüüd Metsä Forest Eesti AS

tre Raadio
Rapla 91,3

Raplamaa
hää 24/7

www.treraadio.ee

AMVES OÜ AVAS KONTORI
Raplas, Viljandi mnt 19

PVC aknad ja ukсед
AVAMISHINDADEGA!

IGALE TELLIJALE
TASUTA
putukavõrk

Vaata
lähemalt
amves.ee

Amves

☎ 489 7306

ÜLESKUTSE

MI
URMAS
ALENDER
RAADIO ...
Ω

VENE
MEHENIMI
AASTA
TÄIEGA
HOOS

VLADIMIR
LENIN

RIIGI
TEATAJA

EBAVÕORAS
NBI
VASTUS

ELAVHÖBE
ELEKTER
SASSIS
"AINE"

NUTTES
PATUSTAMA
LEGENDAAR-
NE JUHT
VENES

...TIRI (üldka-
sutatav nimi)
IVAN ...
(legendaarne
tsaar Venes)

MEESVANEM
ENN
MAAILM
(vene k)

LEGEN-
DAARNE
JUHT VENES
ja tema
PÜHKPAIK
A

TÄPSELT
SEE, MIS
VAJA

ARGOON

VALEDEST
PRII
... LINDAU
ANDREI

... RÜÜS
(toretsevas
ürbis)

PLAKSUVILI

KILO-
METS
(vene k)

LEGEN-
DAARNE
JUHT VENES
HING
SEES

...-KIRI
DROOGI
VESITÖMMIS

ONU UNO

JA SIIS
VANA-VEHE
RIIGI
TEGELIK
RAJAJA

LEONID
LEONIDOVITŠ
LEONIDOV

LUTSU
TEGELANE

LEGEN-
DAARNE
JUHT VENES
SUKELPART

... VÄIKENE
(muusik)

JALUST

SOOME ÕLE-
TOOTJA
SÜD-OST
VENEMAA
PEALINN

ANTS TAEI
IAL
... TŠA
(Lad-Am
tants)

LEGEN-
DAARNE
JUHT VENES
VOKAALITU
"TEST"

INDIVIID
EESTI ON
SELLINE
RIIK

NOVGORODI-
MAA VALIT-
SEJA
SASSIS
"AUK"

LEGEN-
DAARNE
JUHT VENES
REIN TUUS

...PÖLK
(hulk ratsa-
väelasi)
...KOTKAS
ERR

LEGEN-
DAARNE
JUHT VENES
RAUATÖÖ-
SPETS

PUNKT
SALAPÄRA-
NE HELI
NETIÄRI

ARVUTIVÄRK
... I (legen-
daarne
tsaar Venes)

...TUCK
ÕIGUSABI
BÜROO
PJOTR
PETROVITŠ

KIRJANIK
SUPI-
VEDELIK
VARAS
(vene k)

TANTSU-
GURU
JUTUKA-
KUULE
SINU

ÜPSILON
EESTI
RAADIO
ŽENJA

EDUARD
VALL-
SELJAK
TONN

TÖE-
KÖLALINE
AJALEHT
VENES

VIIKINGI-
AEGNE
JUMAL
PÖHH
A

SAKSA
SERIAAL
... VIGLA
... SIKUTAMINE
(muinasjutus)

LEGEN-
DAARNE
JUHT VENES
ANNE AUS
MA ENAM
EI OLE

SEINATÜHE
ANNE
ADAMS
LEHEKU

SÕJALIS-
POLIITILINE
KESKUS
VENES
DETSI-
SINA

... SUUR
(legendaarne
keisrinna
Venes)

NIKOLAI
IVANOV
URAAN
NAISENIMI

LEGEN-
DAARNE
JUHT VENES
NUMBER
(itaalia k)

Koostas: Aivi Meister

12. juuni on Venemaa päev

LASTELE

UUED SÕNAD!

	H	A	L	E
	I	S	T	E
	K	O	O	T
	O	R	A	D
	V	I	G	A
	T	I	G	E
	S	Õ	E	L
	O	D	E	R

ASENDA VÄRVLISTE RUUTUDE TÄHED. SAAD UUED SÕNAD, MILLE ESITÄHED ANNAVAD LAHENDUSE. MÕNI UUS SÕNA: PÕL-LUTÖÖRIIST, SAMM, VÖLTS...

ÕIGESTI VASTASID:
BRITTEN BERG
AVELY TOOMINGAS
ALLAN TOOMINGAS
KAREL REINTOP
SUSANNA LIISA KUUSEÕIS
JANELY KUUSEMÄE
LISETTE LAINAS
MAILIS RAIDMA
KERLI HIETAM
BERIT LIIMANN
HELINA BAKAJEV
MARGO PULVER
KÄROLIS HIETAM
ANDREAS LIIMANN
EVALIISA POOLA

Auhinna saab kätte Raplamaa Sõnumite toimetusest

MATU KINKEKAARDI VÕITIS BRITTEN BERG EELMISE MÕISTATUSE VASTUS OLI „AEG ANNAB HEAD NÕU“

Kõikide õigesti vas-
tanute vahel loosime
välja ajakirja Jooksja
kinkekaardi

Saada ristsõna vastus hiljemalt 15. juuniks e-postile: kuulutused@sonumid.ee (märksõnaga "täiskasvanute ristsõna" või "lasteristsõna") või Raplamaa Sõnumite toimetusse aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511. NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused. Auhinna saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

3. juunil ilmunud suure ristsõna vastus on **„...STRATEEGILINE RINGKAITSE“** Kaparocki reklaamtooted võitsid: **KAIDO KEELMANN, PEEP VEERMETS, UNO VAHER**

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

Vastus

Nimi

LASTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

VASTUS

NIMI

Mõnusat muusikaga täidetud päeva oli nautima tulnud ligi 2200 külastajat.

Fotod: SIIM SOLMAN

Kaparock avas suviste festivalide hooaja

Tõelist rokk-elamust pakkus J.M.K.E, kelle raju muusika korra vihmagi välja tõi.

Mariliis Vest

Laupäeva pärastlõunal hakkas Kohilas Tohisoo mõisa parki kogunema rahvamass, kes oli tulnud, et kuni hiliste öötundideni nautida head kodumaist muusikat. Kohapeal oli näha peresid mõnusa muusika saatel piknikku pidamas või seltskondi, kes lava ees nii juukseid kui ka näppe viskamas käisid.

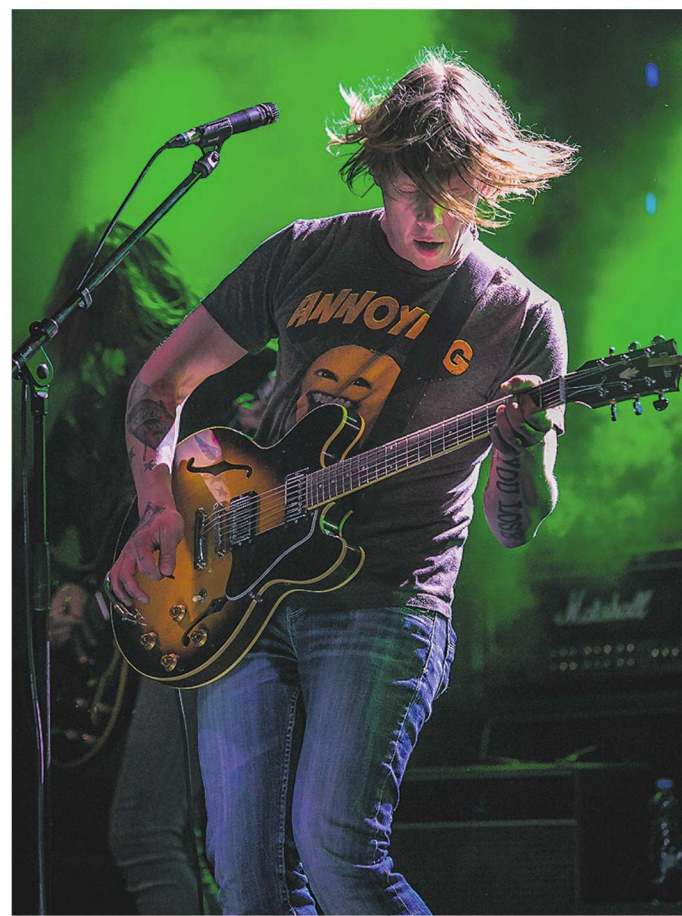
Kuuma päikesega alanud päeval avati ürituse väravad juba kella kahest ning esimest esinejat sai laval näha tunnike hiljem. Algustundidel olid muruplatsid veel üsna hõredalt asustatud, aga päeva jooksul kogunes rahvast aina enam ja enam.

Sedapuhku pakkus Kaparock rahvale kümnet kodumaist artisti. Olenemata sellest, et festivali nimi vihjaks justkui *rock*-üritusele, olid siiski esindatud erinevad maitset. Räpp-muusika austajatel oli võimalus kaasa elada lõbusale ja andekale Chalice'ile ehk Jarek Kasari-le. Kes soovis aga kogu keha ja hingega rokkida, sai seda teha legendaarse J.M.K.E saatel.

Elektroonilist muusikat armastavale külalisele pakkus palasid Avoid Dave.

Iga esineja jättis publikumile omapärase jälje. Chalice lõbustas rahvast vaimukate naljakildudega, raju J.M.K.E laulis korra vihmagi välja. Kerge sadu aga inimesi ei häirinud ning vihmapiiskade kaitseks käidi autodest vihmavarjusid toomas või ehitati peavarjusid käepärast olevast materjalist.

Rahva poolt armastatud Dagö suutis aga oma tuntud eestikeelsete lauludega inimesed üheskoos lõõritama panna ning kui lavale tuli peaesineja Super Hot Cosmos Blues Band, oli esireas olev publikum nii hullumas, et

Peaesineja SHCBB laulja Janno pani esireas olevad naisfännid nii hulluma, et sekkuma pidi ka turvamees.

Noored Daniel Levi Band'i liikmed pakatasid taas värskusest ja energiast.

naisfännide taltsutamiseks pidi sekkuma ka turvamees. Nende artistide kõrval astusid lavale veel Daniel Levi, Ans. Andur, Simmaniduo, Merwis ja The Blue Genies. Pärast iga esitust jagasid tegijad fännidele autogramme ning võimalik oli teha ka pilte.

Tegelikult ei oldud sel mõnusal päeval mõeldud vaid muusikahuvilistele. Kuna samal õhtul toimus ka jalgpalli UEFA meistrite liiga finaali, oli kohapeal võimalik TV6 vahendusel sellele kaasa elada. Kuna aastad on näidanud, et muusikapeole tuuakse ka pisipere, olid tänava nendega tegelemas Kohila võrkpallinaised. Õhtujuhi Summeri ehk Indrek Raadiku juhtimisel sai nutitelefoni abiga mängida Paf-bingot, millega üks festivalikülastaja võitis koguni kotitäie auhinda.

Ka toidu- ja joogivalik oli tä-

navu saanud täiendust. Lisaks tavapärastele grillroogadele olid esindatud sushi, värsked talutooted ning gurmee hot-dogid.

Õhtu lõpetas peaesineja Super Hot Cosmos Blues Band, kelle kuulamiseks suurem osa rahvast oli lava ümber kogunenud.

Korraldajad olid sõitma pannud eribussid Tallinna ja Rapla suunas, millega oli kõikidel soovijatel võimalik pärast püü turvaliselt koju saada. Kõvematel pidusejatel jätkus aga *afterparty* kohvikus Omamoodi.

Korraldustiimi esindaja Indrek Ditmanni sõnul käis festivalil kohal hinnanguliselt umbes 2200 inimest, mis on sama palju kui möödunud aastal. Sarnaselt eelmise aasta festivaliga sujus ka korralduslik pool Ditmanni sõnul hästi ja plaanipäraselt.

ISSN 2228-1886

9771406085007

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260 Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084 faks 489 2135, e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson.
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Vivika Veski (489 2132), Siim Jõgis (489 2139), Katri Reinsalu (489 2246), Mariliis Vest (489 2137), Stina Andok, Haldi Ellam

Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138). **Fototoimetaja:** Jaak Kadarik (489 2138). **Kujundaja:** Ulvi Blande (489 2138). **Keeletoimetaja:** Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130). **Reklaamijuht:** Kadri Paju (489 2131)
Raamatupidaja: Juulija Rüsse (489 2136, 489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastõid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastõid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastõid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskonnadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel.

Toimetust võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.
Väljaandja: OÜ Nädaline. **Trükk AS Printall.** Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363